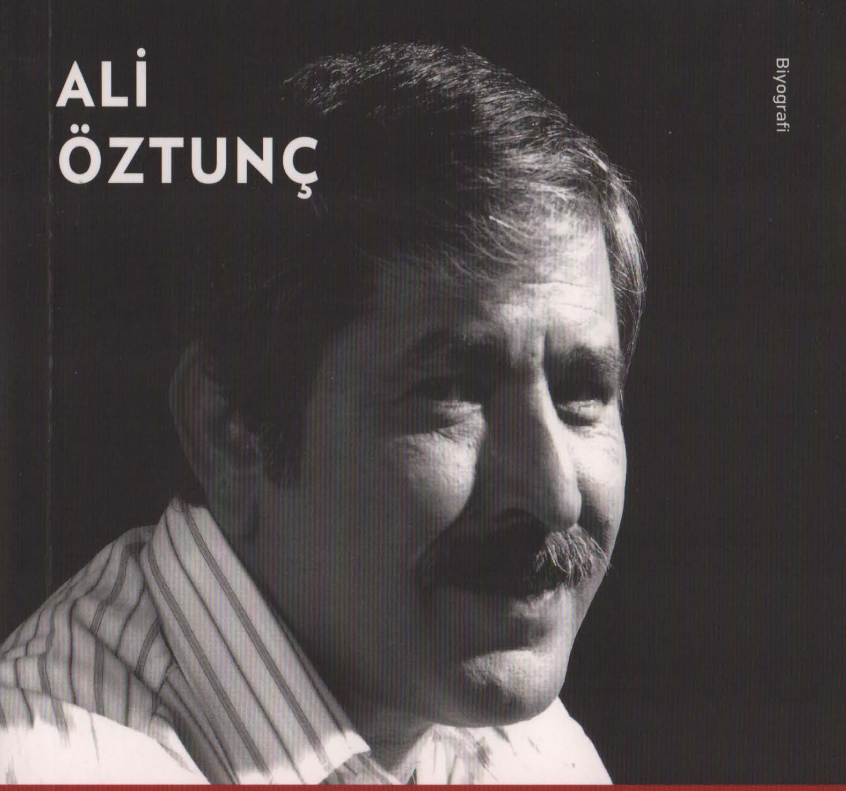
ALİ
ÖZTUNÇ

Biyografi

DEVR-İ MAHZUNİ

DK

Eğer bana gel gel olsa yüceden
Çırpar kanadımı uçar giderim
İsteğim yok gündüz ile geceden
Ben bir Mahzuni'yim naçar giderim

Âşık Mahzuni Şerif, Anadolu insanının feryadını, özlemini, sevdasını, ezilmişliğini sazıyla sözüyle dünyaya duyuran asrımızın en önemli ozanıdır.
Anadolu'nun fakir toplumunun hayallerini kentlerdeki beyaz yakalılarla buluşturan Mahzuni, toplumun her kesimi tarafından çokça sevildi.
Yaşadığı acılar, sevinçler; karşılaştığı sıkıntılar, hayal kırıklıkları... Mahzuni'nin hayatıyla ilgili pek çok şey merak edildi, tartışıldı... Ünlü ozanın yaşamıyla ilgili bilinmeyenleri Ali Öztunç'un kaleme aldığı *Devr-i Mahzuni*'de bulacaksınız:

- Şerif Cırık nasıl Mahzuni oldu?
- Mahzuni Şerif, ordudan neden atıldı?
- Eşi Fatma'yı kaçırırken hangi ünlü ozan ona yardım etti?
- Kim Mahzuni Şerif'i "Asrın Pir Sultanı" ilan etti?
- "Bana dönek demiş itin biri" türküsü Abdullah Çatlı için mi yazıldı?
- "Dom dom kurşunu" türküsü bir ağıt mı, halay mı?
- "Yuh yuh" türküsünde kime "yuh" dedi?

Ayrıca ünlü ozanın 70'li yıllarda "Erim erim eriyesin" türküsü nedeniyle girdiği cezaevinden eşine yazdığı mektuplar; Yılmaz Güney ile cezaevinde yaşadıkları; İbrahim Tatlıses, Zülfü Livaneli ve Fikret Otyam ile mektuplaşmaları; Ahmet Kaya ile arasındaki özel sohbetler bu kitapta ilk kez gün yüzüne çıkıyor.
Maraş'ın Berçenek köyünden başlayıp kıtalara, sahnelerden zindan köşelerine, işkencelerden hastanelere ve tabii ki deyişlerinden yüreklere uzanan 61 yıllık bir yaşam yolculuğuna eşlik etmeye hazırsanız Mahzuni Şerif'in hayatını anlatan *Devr-i Mahzuni* artık sizlerindir...

Ali Öztunç, 1976 yılında dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesinde tamamladı. Elbistan Mükrimin Halil Lisesi'nin ardından, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü'nü bitirdi. Üniversite öğrencisiyken 1996 yılında gazetecilik mesleğine başlayan Öztunç, 1999 yılında sarı basın kartı sahibi oldu ve altı yıl Kanal D Ankara Haber Merkezi'nde; gece, adliye, savunma, Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı muhabirliği yaptı. Daha sonra iki yıl Show TV Haber Merkezi'nde benzer görevler yürüten Öztunç, iki yıl da Kanaltürk Televizyonu'nda haber müdürlüğü yaptı. *Vatan* gazetesinde parlamento muhabiri olarak çalıştı. *Habertürk* gazetesinde parlamento ve CHP muhabiri olarak görev yaptı.

2011 yılında CHP'nin Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Basın Danışmanlığı görevini devraldı. 14 Mayıs 2013'te altı yıllığına Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) üyeliğine seçildi, görev süresinin bitimine dört yıl kala istifa ederek, 1 Kasım 2015 seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi'nden Kahramanmaraş 1. sıra milletvekili adayı oldu.

Savaş muhabiri olarak bulunduğu Afganistan ve Irak'ta yaşanan savaşları anlatan *En Son Umutlar Ölür* adlı bir de kitabı bulunan Öztunç, 1999 yılında, "Susurluk Seçimde" haberi ile Çağdaş Gazeteciler Derneği tarafından "Yılın Gazetecisi" seçildi. Çok sayıda uluslararası ve ulusal toplantılarda konuşmacı oldu. Çeşitli gazeteci dernekleri ve sivil toplum kuruluşları tarafından da ödüllendirildi. CHP 35. Olağan Kurultayı'nda Parti Meclisi üyeliğine seçildi. İngilizce bilen Ali Öztunç, evlidir.

Devr-i Mahzuni

DEVR-İ MAHZUNİ

Yazan: Ali Öztunç
Editör: Sevim Erdoğan

Yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.
1. baskı / Ekim 2017 / ISBN 978-605-09-4645-1
Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Erbil Kargı
Baskı: Ana Basın Yayın Gıda İnş. San. Tic. A.Ş.
B.O.S.B. Mermerciler Sanayi Sitesi 10. Cad. No. 15 Beylikdüzü - İSTANBUL
Tel. (212) 422 79 29
Sertifika No: 20699

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Devr-i Mahzuni

Ali Öztunç

DK DOĞAN KİTAP

İçindekiler

Sunuş / Ali Mahzuni Şerif..... 11
Önsöz/ Ali Öztunç 13

1 / Devr-i Mahzuni 15
2 / İlk işkence, ilk cezaevi..... 38
3 / Karaoğlan Ecevit'e övgü..... 54
4 / 12 Eylül darbesi ve ekonomik sıkıntılar dönemi..... 76
5 / Hasretiydi Berçenek... Küstürdü Berçenek..... 116
6 / İki damla yaştan gayrı nem kaldı"..... 124

Âşık Mahzuni'nin ardından kaleme alınanlar..... 149

Adaletsizliğe sessiz kalmadı / Kemal Kılıçdaroğlu..... 151
Aşk olsun Mahzuni Baba / Sabahat Akkiraz..... 153
Bu dünyadan Mahzuni Şerif geçti! / Yaşar Seyman 155
Bugün yaşasa siyasilere ne türküler yazardı / Uğur Dündar... 159
Bir Mahzuni demiş oldum kendime / Miyase İlknur..... 161
Yağmuru kurumuş bulut / Sırrı Süreyya Önder..... 167
Koca yüreğimiz çeşmi siyahımız / Oktay Kaynarca..... 170

Sunuş

Ali Mahzuni Şerif

Hani tarihi bir bölgeyi gezerken o yılların yaşanmışlıklarına dair garip ve hazin bir his kaplar içinizi, hele bir de tarih tutkunuz varsa gözlerinizi kapar ve anlatılanları o gün ordaymışçasına hissedersiniz. Ilgıt ılgıt bir esinti ve "Hey gidi günler" mırıltısı dudaklarınızdan akar gider zamanın sessiz nehirlerine...

İşte bu hislerle kaleme alınan *Devr-i Mahzuni*, Âşık Mahzuni efsanesinin gerçeklerini tüm yönleriyle ortaya koyma çabasının bir ürünüdür. Ufak tefek bedeni ve devasa bir yüreği olan, aşkı ummanın bir bendesini, Mahzuni Baba'yı, onun yol evlatlarından sevgili kardeşim Ali Öztunç ile üstadın kendi anlatımlarıyla olduğu gibi siz sevenlerine ve bu memlekete değer verenlere sunmaya gayret ettik.

Öncelikle geceyi gündüzle harmanlayarak en ince ayrıntıyı dahi irdeleyen, memleket sevdası ve halk aşkına köy köy, belde belde, şehir şehir siyasi mücadelesini de yürüten can kardeşim Ali Öztunç'a, tüm sevenleri ve Mahzuni ailesi adına yürekten ve sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Bu kitapta Mahzuni Şerif'in bilinmeyen yönlerini ve yaşamında gün ışığına çıkmayan hadiseleri okuyacaksınız. Kitapta asla kişi ya da kişilerin hedef alınması söz konusu değildir.

Tamamıyla rahmetli Mahzuni Baba'nın anlatımlarından oluşan bu yapıt, aynı zamanda ahde vefanın ve vefasızlıkların ifadesidir. Öte yandan Mahzuni'nin rehberliğini ve geleceğe yönelik öngörülerinin nasıl gerçekleştiğini anlamak isteyenler için de bulunmaz bir kaynak niteliğindedir.

Maraş'ın Berçenek köyünden başlayıp kıtalara, sahnelerden zindan köşelerine, işkencelerden hastanelere ve tabii ki deyişlerinden yüreklere uzanan 61 yıllık bir yaşam yolculuğuna eşlik etmeye hazırsanız *Devr-i Mahzuni*'ye hoş geldiniz...

Önsöz

Ali Öztunç

Âşık Mahzuni Şerif, Anadolu insanının feryadını, özlemini, sevdasını, ezilmişliğini sazıyla sözüyle dünyaya duyuran, asrımızın en önemli ozanıdır.

O yaşadığı her günü mahzun ama onurlu geçirdi.

Yeri geldi mazlumun sesi oldu, yeri geldi garibin feryadı. Ezilenin çığlığını duyurdu, sevenin sevdasını. Köy kültürünü şehre taşıyan, Anadolu'nun fakir toplumunun hayallerini kentlerdeki beyaz yakalılarla buluşturan Mahzuni, toplumun her kesimi tarafından çokça sevildi.

Dünyaya sol, sosyal demokrat ve özgürlükçü bir bakışı olan Mahzuni'nin türküleri sadece onun gibi düşünenlere değil, toplumun tüm kesimlerine hitap etti. Çünkü o türkülerini toplum için yazıyordu.

Mahzuni Şerif'in hayatını kaleme almak, büyük ustanın oğlu Ali Mahzuni ile ortak kararımız oldu. Günlerce süren araştırmalar, Mahzuni Baba'nın arşivinin incelenmesi, eşi Fatma ve oğlu Ali Mahzuni'nin anlattıkları ile Mahzuni Baba'nın kendi notlarının incelenmesi sonucunda bu kitap ortaya çıktı.

Altı aylık incelemenin sonucunda büyük bir emek vererek oluşturulan *Devr-i Mahzuni*, bir büyük usta, asrın Pir Sultanı Mahzuni ile ilgili tüm bilinmeyenleri aydınlatıyor.

Kitapta sadece Mahzuni Şerif'in hayatına ilişkin bilgiler yer almıyor. Milyonların gönlünde taht kuran türkülerin nasıl, nerede ve kimin için yazıldığı da detaylarıyla anlatılıyor.

Mahzuni Baba'nın yaşadığı acılar, sevinçler; karşılaştığı sıkıntılar, hayal kırıklıkları... Pek çok gerçeği *Devr-i Mahzuni*'de bulacaksınız.

70'li yıllarda "Erim erim eriyesin" türküsü nedeniyle sık sık cezaevine giren Mahzuni Şerif'in, cezaevindeyken eşine yazdığı mektuplar da bu kitap sayesinde ilk kez gün yüzüne çıkıyor.

Ayrıca pek çok eserinin gerçek hikâyesini bu kitapta bulacaksınız.

Şerif Cırık'a Mahzuni ismini kim verdi?

Mahzuni Şerif, ordudan neden atıldı?

Eşi Fatma'yı kaçırırken ona hangi ünlü ozan yardım etti?

Âşık Veysel, Mahzuni Şerif'i neden "Asrın Pir Sultanı" ilan etti?

Yılmaz Güney ile Mahzuni Şerif'in cezaevi anıları nelerdir?

"Bana dönek demiş itin biri" türküsü Abdullah Çatlı için mi yazıldı?

"Zevzek" türküsünde kimi kastetti?

"Dom dom kurşunu" türküsü bir ağıt mı, halay mı?

"Yuh yuh" türküsünde kime yuh dedi?

"Amerika katil katil" türküsünü hangi cezaevinde kime çalıp söylüyordu?

Türkülerini söyleyen hangi sanatçıları sever, hangilerine kızardı?

Tüm bu sorular bu kitapla yanıt bulacak.

Ayrıca, Ahmet Kaya'nın Mahzuni Şerif'e olan saygısı ve aralarındaki özel sohbetler ile ünlü ozanın İbrahim Tatlıses, Zülfü Livaneli ve Fikret Otyam ile mektuplaşmaları da kitapta yer alıyor.

Kitabın hazırlanmasında bana büyük katkı veren, emeğini sunan Ali Mahzuni'ye, büyük ozanın eşi Fatma Mahzuni'ye ve tüm Mahzuni ailesine teşekkürlerimi sunuyorum. Onlar mektupları, notları ve anıları paylaşmasaydı bu kitap yazılamazdı.

Kitabın son bölümünde Mahzuni Şerif'le ilgili görüşlerini paylaşan dostlara da sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu kitap, yüzyıllar sonra dahi bir büyük ozanın yaşadıklarını anlatan bir kaynak kitap olacaktır. Yazımı sırasında bana her türlü desteği veren eşim Buket'e de özel olarak teşekkür ediyorum.

20 binin üzerinde şiir, yüzlerce plak ve kaset, binlerce türkü sahibi Mahzuni Şerif'in hayatını anlatan *Devr-i Mahzuni* artık sizlerindir...

1

Devr-i Mahzuni

Anadolu aydınlanmasının çağdaş ismidir Mahzuni Şerif. Gün gelmiş isyan, özgürlük; gün gelmiş aşk, özlem, sevda dökülmüş dilinden ve mızrabından. Ama ne söylemişse hep Ali aşkıyla söylemiştir. Ağzından çıkan her söz ne ise Âşık Mahzuni Şerif de o olmuştur.

17 Kasım 1939 günü Maraş'ın Afşin ilçesinin Berçenek köyünde dünyaya gelmiştir. O yıllarda her çocuk gibi onun da nüfus kaydı üç yıl sonra yapılmıştır. Yani nüfustaki doğum yılı 1943 görünse de asıl doğum tarihi 1939'dur. Üç çocuklu Cırık ailesinin ikinci çocuğudur. Kardeşi Şerif'in adını koymuştur babası, bu kara kuru bebeğe. Şerif Cırık, yıllar sonra Türkiye'nin ve dünyanın en önemli halk ozanı olacağını bilemeden büyümüştür bu fakir Anadolu köyünde.

Berçenek köyü, Maraş'ın Elbistan ve Afşin ovalarının ortasında sayılabilecek bir yerde konuşlanmıştır. Alevi-Bektaşi inancına inanmış güzel yüzlü, temiz kalpli insanların yaşadığı Berçenek köyü, sonraki yıllarda Mahzuni sayesinde Türkiye tarafından tanınır olmuştur. Neredeyse her türküsünde bir köy özlemi, memleket hasreti vardır büyük ozanın. "Oy göresim geldi Berçenek seni" türküsü ile köyüne, memleketine özlemini nasıl da güzel dile getirmiştir büyük usta.

Âşık Mahzuni Şerif'in kökeni öncelikle Horasan, sonra ise Tunceli'nin Hozat ilçesinin Barginek Yaylası'na dayanmaktadır. Mahzuni'nin Afşin'deki köyü olan Berçenek de adını Barginek'ten almıştır. Mahzuni'nin ataları 16. yüzyılda Tunceli'den başladıkları

göçü Hatay, ardından Malatya ve nihayet Elbistan-Afşin ovasında sonlandırmıştır.

Mahzuni Alevi mi, Sünni mi?

Mahzuni Şerif hakkında çok sayıda bilinmeyene bu kitapta ulaşabileceksiniz. Yazdığı binlerce şiir, türkü; hayatı, acıları, gözyaşları ve geçmişine ilişkin neredeyse tüm doğru bilgiler...

Ancak, daha başlarda belirtmek gerekir ki Âşık Mahzuni Şerif, Anadolu Türkmen Alevisi bir ailenin evladıdır. Zaman zaman Mahzuni ile ilgili bilinçli olarak ortaya atılan yanlış bilgilerden birisi de Alevi olmadığı yönündedir. Mahzuni Şerif'in yıllar önce kaleme aldığı "Ben Alevi olamam ki olsam da bilemem ki" türküsünü ortaya süren bazı çevreler, Mahzuni'nin Sünni kökenli olduğunu iddia ederler. Oysa Mahzuni Şerif, o eserinde bir kinaye yapmıştır. Konuya ilişkin kimin ne dediğine değil de Mahzuni Şerif'in bizzat kendisinin ne söylediğine bakmak gerekir. Bizzat kaleme aldığı, hayatıyla ilgili notlarda bakın ünlü ozan kendini nasıl tanımlıyor:

> Sanat ve şöhret alanına girdiğim 1960'lı yıllardan itibaren önceleri Alevi toplumunun, sonra da dünya işçi sınıfının ezilmişliği üzerinde çalışmalar yaptım. Ve sanatımı bu yönlerde işlettim. Çok iyi bir Alevi olmama rağmen hayatımda hiç Alevicilik yapmadım. İnsanı insandan üstün görmek gibi bir yanlışa düşmedim. Uzun senelerdir Türkiye'de benim Sünni'den dönme bir insan olduğum hakkında çok yaygaralar çıktı. Bu kesin olarak yanlıştır. Ama benim Elbistan-Hasanköy'de kalan akrabalarım ile Hatay'da, Nurhak'ta, Sivas ve Malatya'da yerleşip kalmış olan akrabalarımın çoğu asimile edilerek Alevilikten Sünniliğe döndürülmüştür. Bu doğru. Hatta Hasanköy'de kalan babamın öz amca çocukları aşırı sağcı ve Turancı geleneklere bağlı birer Sünni olarak hayata devam etmektedir. Şurası muhakkak ki insan insandır. Ama ben ağuçen ocağından bir Alevi'yim.

"Kızılbaş" diye çağrılınca ne yaptı?

Bir Anadolu Türkmen çocuğu olan Şerif Cırık, yaşı ilerledikçe ailesini, kendisini, kökünü daha fazla merak etmeye başlamıştır.

Özellikle kış günleri köylerine gelen dedelerden, seyitlerden, pirlerden ve atalarından etkilendiği yıllar Mahzuni'nin ilkokul yılları olmuştur.

Mahzuni'nin köyü Berçenek'te okul yoktu. Babası Zeynel Cırık ise, Şerif'in okumasını, iyi bir eğitim almasını istiyordu. Şerif, kendisi de okumak ve asker olmak hevesindeydi.

Baba Zeynel Cırık, bu niyetle oğlu Şerif'i yakınlarındaki Alembey köyünde Hacı Lütfi Efendi Medresesi'ne yollamıştı. Alembey, Berçenek gibi Alevi Türkmen köyü değildi. Sünni, milliyetçi ve muhafazakâr bir köy olan Alembey'de Aleviler hakkındaki bazı yalanlar da dilden dile dolaşıyordu. Şerif Cırık'ın medrese arkadaşları da bu yalanlara inanıp zaman zaman küçük Şerif'i "Kızılbaş" diye çağırıyorlardı. Henüz 10 yaşlarında olan Mahzuni ise Kızılbaş'ın anlamını o yıllarda bilmiyor ama merak ediyordu.

> 1949 yılına kadar ben köklü bir Alevi aşiretinin çocuğu olduğumu dahi bilemedim. Ancak bu yıllarda Alembey köyünde gördüğüm eski yazı öğrenimim de, arkadaşlarım arkamdan "Kızılbaş Kızılbaş" diye çağırmaları beni çok ilgilendirdi nedense. Büyük hocamız Hacı Lütfi Efendi, benim Hasanköy'de yatan büyük dedem Seyit Hacı Mehmet hakkında önemli bilgilere sahipmiş. Babam Zeynel'in de bu zatın torunu olduğunu bilirmiş. Bütün Alembeyliler gibi çocuklar da benim Kızılbaş olduğumu bilirlermiş. Ben Kızılbaş'ı ilk öyle öğrendim.

Âşık Mahzuni Şerif, ilkokul yıllarını kendi hayatını yazdığı notlarında şöyle anlatıyor:

> 1940'lı yıllarda bizim eller okulsuz, bizim eller yolsuz ve insanlarımız fakir bir hayatın içinde debelenip gidiyorduk. Cumhuriyetten bu yana, hiçbir zaman CHP'nin kanadını bırakmayan Berçenekliler hem bir Alevi köyü olduğundan hem de solcu bir topluluk olduğundan gelen giden her muhafazakâr ya da sağcı hükümetçe üvey evlat muamelesi görmüştür. Bu şartlarda doğup büyüyen ben Mahzuni Şerif'in aklına, asker olmak geldi. Ancak köyümüzde ilkokul olmadığı için babam beni eski Türkçe okumam için Elbistan'ın Alembey köyünde bir medreseye gönderdi. Bir yıl kadar Hacı Lütfi Efendi Dergâlu'nda Kuran ve eski yazı yazmayı, okumayı öğrendim. Sonra köyümüze ilko-

kul geldi. 1950 yıllarında köyde ilkokulu bitirdikten sonra Mersin Astsubay Hazırlık Okulu'na gittim.

Şerif Cırık'a Mahzuni adını kim verdi?

Hem yatılı okuması hem evinden uzak olması sebep olacak ki Şerif Cırık aslında çok mahzun büyümüştü. Anasını, babasını, atasını ancak aralıklarla görebiliyordu. Bir gün yine Alembey köyünden yola çıkmış, yürüyerek anasının yanına Berçenek'e gidiyordu. Susamıştı, karnı da açtı. Yakınlarda bildiği bir su kuyusu vardı. Onun başına gitti, ayakkabılarına çıkarttı ve kuyuya inmeye başladı. Önce ayakkabısını suyla temizledi sonra o ayakkabıyı tas yerine kullandı. Susuzluğunu kana kana su içerek giderdi. Kuyudan tekrar çıktığında hem yol yorgunluğu hem de suyun etkisiyle kuyunun yanındaki dut ağacının altında uyuya kaldı. Bir sesle uyanıp gözlerini açtığında karşısında köyünde yaşamakta olan evlad-ı Ali Seyyit Pir Şakir Baba'yı gördü. Bu yaşlı adam Şerif'le hem sohbet etti hem de azığını paylaştı. Ardından da her ikisi Berçenek'e doğru yola çıktı. Şerif Cırık, Mahzuni ismini nasıl aldığını yıllar sonra şöyle anlatıyordu:

> Kuyunun başında Şakir Baba benimle azığını paylaştı ve sohbet etti. Sorular soruyordu, ben de cevaplıyordum. Benim sözlerimden sonra da bana her defasında "Aferin" diyordu. Köye kadar beraber gittik. Köyün girişinde dedi ki, "Şerif sen akşam bize gel." Önce anamı, babamı gördüm, sonra da Şakir Baba'nın evine gittim. İçeride Cırık Baba da vardı. Köylü ile sohbet ediyorlardı, geçtim yanlarına oturdum. Bana "Kuran-ı Kerim'i öğrendin mi?" diye sordu. Ben de "Evet, 180 ayeti ezbere biliyorum" dedim. Gerçekten de tüm ayetleri ezberlemiştim. O zaman, "Dinle bakalım bizim deyişleri" dedi ve eline üç telli curayı alıp deyişler söyledi. Çoğu deyişler sanki ayetlerden çıkma gibiydi. Geç saatlere kadar sohbet devam etti. Bir gün sonra da aynısı oldu. Ama ikinci gün misafirlere çay servisini yapmak bana düştü. Ben edeplice saygısızlık yapmadan hem hizmet ettim hem de sohbetlerine katıldım. Artık herkes dağılıyor, evlerine gidiyordu ki, Cırık Baba bana, "Şerif, sen farklı bir çocuksun. Mahzun bir yüzün var. Bundan sonra sana Mahzuni diyelim" dedi. İşte ben o gün Mahzuni mahlasını aldım.

Maraş, Malatya ve Adıyaman bölgesinde etkili olan Sinemilli aşiretinin erenlerinden Cırık Baba tarafından Mahzuni mahlasını alan Şerif Cırık, 1971 yılına mahkeme kararıyla Cırık olan soyadını, Mahzuni olarak değiştirecekti.

Ozanlıkta rehberi Davut Sulari, maneviyatta Pir Sultan Abdal

O gün bugündür çevresindekiler ve toplum onu Şerif ismiyle değil de Mahzuni diye çağırıyordu. Yıllar sonra adının önüne gelecek olan Âşık sıfatını ise yeni yeni içselleştiriyordu. Köylerinin en etkili ve önemli ziyaretçilerinden biri de ünlü ozan Davut Sulari idi. Mahzuni Şerif, Anadolu Türkmen Alevilerinin en önemli isimlerinden olan Davut Sulari'yi dikkatle dinliyor, ondan etkileniyordu. Yıllar sonra gazeteci Rıza Zelyut'a verdiği bir röportajda, Davut Sulari'den etkilendiğini itiraf ediyor ama Pir Sultan Abdal vurgusunu da ihmal etmiyordu. Mahzuni Şerif, gazeteci yazar Rıza Zelyut'la yaptığı röportajda, Davut Sulari ve Pir Sultan Abdal hakkındaki düşüncelerini şöyle açıklıyordu:

> Ortaokul yıllarımda, köyümüze sık sık gelip giden rahmetli Davut Sulari'nin sesinden ve söyleme tavrından esinlendiğimi inkâr edemem. Diyebilirim ozanlığa özentim Davut Baba'nın o çok beğendiğim sesinden ve âşıklık üslubundan başlamıştır. Ne var ki tema olarak halk ozanlığı türünde Pir Sultan Abdal özünü tercih edip, onun düşünceleriyle buluşmaya çalıştım. Yani bir başka deyişle benim manevi rehberim, öncüm Pir Sultan Abdal olmuştur.

Alembey köyünde iki yıl boyunca medrese eğitimi alan Şerif, daha sonra Berçenek'e geri döndü. Çünkü köyüne askerliğini çavuş olarak yapmış bir eğitmen atanmıştı.

> 1948 ve 1951 yılları arasında köyümüze eğitmen olarak atanan Mevlüt Kul'un talebesi oldum. 1956 yılında Berçenek'te ilkokulu bitirdim. Anadolu insanının ruhunda huzur hayali yatar. Güzel elbise, güzel kıyafet ister. Ben de bu yüzden asker olmak istedim. 1956 yılında Mersin Üçüncü Astsubay Hazırlama Okulu'na gittim.

Şerif Cırık artık Baba Zeynel Cırık'ın hayalini gerçekleştirmek için askeri okul aşamasına gelmişti. Şerif, Mersin Astsubay Okulu'na yazılmıştı. Mersin'de okuyacak, babasının isteğini yerine getirecek ve asker olacaktı. Askeri okula gitmek üzere Berçenek köyünden ayrılırken kaleme almıştı o eşsiz eserini. Yıllar yılı dillerden düşmeyen "Çeşmi siyahım" eseri onun için bir ayrılığın adeta resmiydi.

İşte gidiyorum çeşmi siyahım
Önümüze dağlar sıralansa da
Sermayem derdimdir servetim ahım
Karardıkça bahtım karalansa da

Hayli dolaşayım yüce dağlarda
Dost beni bıraktı ah ile zarda
Ötmek istiyorum viran bağlarda
Ayağıma cennet kiralansa da

Bağladım canımı zülfün teline
Sen beni bıraktın elin diline
Güldün Mahzuni'nin berbat haline
Mervanın elinde parelense de

Kenan Evren'in öğrencisi Mahzuni

Bir süre Mersin'de astsubay okulunda eğitimi aldı, ancak çok geçmeden okulu Balıkesir'e taşındı. Bunun üzerine Şerif Cırık, Ankara Ordu Donatım Okulu'na geçmek zorunda kaldı. Artık tam bir askeri disiplin içerisinde olması gerekiyordu. Ancak Şerif, içindeki duygulara engel olamıyor ve askerliğe ısınamıyordu. Belki yüzyıllardır ezilmiş bir toplumun evladı olduğu için, belki de ozanlığın ilk evreleri olduğu içindir bilinmez ama şiirler yazıyor, haksızlıklara karşı tavrını açık açık gösteriyordu. O eline silah değil, saz almak istiyordu aslında. Bu isteği de çok geçmeden gerçekleşecekti.

1960 ihtilalinde Ankara Ordu Donatım Okulu'ndaydım. Bir zamanların Cumhurbaşkanı Kenan Evren, benim hem okul kurmay başka-

nım hem de harita hocamdı. Bu okulda derecesi çok yüksek bir öğrenciydim. Aynı zamanda okulun şairi ve saz sanatçısıydım. Kuleli Askeri Lisesi'ni okumak için hazırlanıyordum ki Ordu Donatım Teknik Okulu'nda öğrenciler arası siyasi tartışmaları körüklediğimden ve okulun bir hayli kurallarını ihlal ettiğimden dolayı kovuldum. İyi ki de kovuldum, çünkü askerliği sevmez olmuştum. Çünkü içinde evrensel güdüler taşıyan ve insanı Kâbe bilen bir gönül, bir sevda, bir aşk adamına eli silahlı meslek ayıptı, en azından uygun değildi.

Âşık Mahzuni Şerif sadece okul hayatında değil, özel hayatında da sıkıntılı bir süreç geçiriyordu. Ankara'da öğrenciyken ailesi tarafından evlendirilmişti. Üstelik "abla" diye seslendiği dayısının kızı Emine ile. O ilk evliliğini törenin gereği olarak adlandırıyordu:

1956 yılında henüz bir öğrenciyken bir akrabamla evlendirildim. Bizim yörede erken evlenmek bir nevi töredir. Çünkü insanlarımızın çoğu çift, çubuk sahibidirler. Hemen hemen yaz çalışmasının tümü tarlada geçmektedir. Bir gelin almak eve bir ırgat daha katmak anlamına gelir. Ben Ankara Ordu Donatım Okulu'ndayken gönül rahatsızlığım nedeniyle akrabam olan eşimden ayrıldım ve ondan bir kızım kaldı.

Mahzuni Şerif, ilk eşinden ayrıldığı için ciddi sıkıntılar yaşıyordu. Doğduğu memleketinde içinden çıktığı toplumda boşanmak kötü bir durumdu. Hele hele çiftler akraba ise bu durum daha da kötüleşiyordu. Mahzuni Şerif de bu yüzden toplumundan adeta aforoz edilmişti. O yüzdendir ki uzun yıllar baba ocağı Berçenek'e gitmedi, gidemedi. Hasretini ise hep türkülerinde dile getirdi.

Oy göresim geldi Berçenek seni
Dumanlı dumanlı oy bizim eller
Nasıl unuturum körpe yavrumu
Dumanlı dumanlı oy bizim eller
Oturup ağlasam delisin derler

Afşin'in etrafı bağ ile bostan
Göksun'un dağları dillere destan

Ne kadar özledim seni Elbistan
Dumanlı dumanlı oy bizim eller
Oturup ağlasam delisin derler

Bizim elin yiğitleri bol olur
Çalar davulları dizgin dol olur
Ölüm bizim için tozlu yol olur
Dumanlı dumanlı oy bizim eller

Mahzuni Şerif'im vah beni beni
Hani ya ikrarsız ikrarın hani
Oy göresim geldi Berçenek seni
Dumanlı dumanlı oy bizim eller

İkinci evlilik Azeri-İtalyan melezi Suna ile

İlk evliliğinin sona ermesinin ardından bu defa Ankara'da ikinci kez evleniyordu. Annesi İtalyan babası Azeri asıllı Yozgat'ın Sorgun ilçesine bağlı Sarı Hamzalı köyünde büyümüş olan Suna isimli bir genç kıza gönlünü kaptırmıştı Mahzuni. Biraz da dayı kızı Emine ile ilk evliliği yaşadığı için olsa gerek soyunu sopunu bilmediği biriyle evlenmeye karar vermişti. Ankara'da evlendiği Suna ile sekiz yıl evli kalacaktı. Seyranbağları semtindeki evinde bir yandan mutlu olmaya çalışıyor, diğer yandan da ozanlığını icra ediyordu. Artık o Berçenek'in Şerif Cırık olmaktan çıkmış Türkiye'nin Mahzuni Şerif'i olmuştu. Plakları on binlerce satıyor, ününe ün katıyor ve neredeyse her kesim tarafından tanınıyor, biliniyordu. Konserlere artık yetişemez olmuş, ev sohbetlerini ünlü ozanlarla, dedelerle, pirlerle yapar olmuştu.

Bir yandan sazını çalıp deyişlerini söylüyor, öbür yandan ise Ahmed Arif, Hasan Hüseyin gibi dönemin ünlü şairleriyle arkadaşlık kuruyordu.

Ancak ikinci eşi Suna ile olan evliliği de tatsız tuzsuz sona eriyordu. Mahzuni Şerif'in Suna ile evliliğinin bitmesi, Suna'nın kendisine yaşattıkları nedeniyle ünlü ozanın hayatındaki en büyük darbelerden biri olmuştur. 60'lı yıllarda ikinci eşi Suna ile yaşadıkları nedeniyle kötü günler geçiren Mahzuni Şerif'in yardımı-

na ise kendisi gibi halk ozanı olan iki isim koşmuştur. Birisi Âşık Veysel, diğeri ise Âşık Dursun Cevlani Baba'dır. Mahzuni Şerif, yılları sonra 1999'da Cevlani Baba'nın ölümünün ardından yazdığı mektupta o günleri şöyle anlatıyordu:

> 1961 yılında yani 38 yıl önce Âşık Dursun Cevlani Baba ile Ankara'da tanışmıştım. O yıllar benim hayatımın en karanlık ve ömrümün en zebun yıllarıydı. Beni o yıllarda, yaşadıklarıma rağmen hayattan pişman etmeyen iki büyük ustamı ömrüm boyunca unutamam. Birisi Âşık Veysel Şatıroğlu, bir diğeri de Âşık Cevlani Baba. Feleğin yakamı tuttuğu yıllarda Cevlani Baba beni hiç yalnız bırakmadı. Aylarca evinde kaldım, tuz ekmeğini yedim; cebimi harçlıksız, gönlümü umutsuz bırakmadı. Yani bu günlere bir Mahzuni binası bırakılmış ise bu binanın temelinde ve her duvarında, Cevlani Baba'nın ve Âşık Veysel'in imzası yatmaktadır.

Mahzuni Şerif; Emrah, Ferhat ve Şirin isimli üç çocuğunun annesi Suna'dan sıkıntılı bir süreçten sonra ayrıldı.

Âşık Veysel, Mahzuni'yi "asrın Pir Sultanı" ilan ediyor

Özel hayatında yaşadığı kötü günler Mahzuni'nin sazına sözüne yani sanatına daha da bağlanmasına neden oluyordu. Artık her fırsatta ve her yerde türkülerini söylüyor, dönemin ünlü ozanlarıyla sahneye çıkıyordu. Hayranlık duyduğu Âşık Veysel'in Ankara Melek Sineması'ndaki konserinde Veysel'den önce sahneye çıkması istenince büyük bir mutluluk yaşamıştı. Âşık Veysel, kuliste hazırlıklarını yaparken Mahzuni yanık sesiyle sahnede türkülerini okuyordu. O sırada Âşık Veysel'in de kulağı sahnedeydi. Sese de, sözlere de hayran kalmıştı. Mahzuni sahneden iner inmez yanına çağırttı. Kulisin kapısında heyecanla içeri giren Mahzuni, Veysel'e ulaşılmaz biriymiş gibi bakıyordu. Oysa her ikisi de aynı toplumun acı çekmiş evlatlarıydı. Veysel ise Mahzuni'nin yanına geldiğini gönül gözüyle fark ederek ayağa kalkıyordu.

Âşık Veysel'in bu gencin önünde ayağa kalkması herkesi şaşırmıştı. Büyük ozan, çevresindekilere, "Bu gelen Pir Sultanı olmalı. Ayakta karşılanmalı" diyerek söylendi ve Mahzuni'yi karşıladı. İş-

te o gün Âşık Mahzuni Şerif, "asrın Pir Sultan Abdalı" olarak anılmaya başlandı. Mahzuni, uzun yıllar Veysel ile sahnelere çıktı ve Veysel Baba'yla iyi bir arkadaşlık ilişkisi kurdu.

Fatma'ya sevda

Âşık Mahzuni Şerif, ikinci eşinden resmi olmasa da ayrılmıştı. Nikâhı duruyor, ancak ayrılık kararı verilmişti. Mahzuni, bir yandan plak çalışmalarını sürdürüyor, bir yandan da konserlere gidiyordu. Dönemin ünlü ozanlarının konserlerinde onlardan önce sahneye çıkıyor ve kendisini dinleyenleri adeta mest ediyordu. Herkes birbirine, "Kim bu buram buram Anadolu kokan genç ozan?" diye soruyordu. Artık, Mahzuni'nin yalnız sahneye çıkma vakti gelmişti. İlk konser davetini de Antep'ten almıştı.

> Türkiye'de yeni bir çığır olmam nedeniyle bütün Anadolu'nun çılgınca sevgisini kazandım. Yurdun her tarafından teklifler yapılıyor, konserler isteniyor. Plaklarım yurtiçinde ve yurtdışında yok satıyor. İlk konserimi vermek üzere Antep'e davet edildim. Antep konserine çıktığımda açık Bahar Sineması'nın dışına kadar binlerce insan olduğunu gördüm. Bu benim ilk konserimdi. İzdihamdan soyunma odasına dahi zor geçtim. Yılın en ünlü ozanları da benimle beraber bulunuyordu. Türküler söylenildi, semahlar dönüldü, küçük bir cem günü yaşandı. Orada Gaziantep Barosu'ndan ilk defa sahnede bir Türk bayrağı hediyesine mazhar olmuştum. Çoluk çocuk, kadın erkek yüzlerce insan sahnenin önüne hücum ederek durmadan bana tezahürat yağdırıyordu. Son türküyü söyleyip sahneyi terk ederken eli bastonlu, yüzü nurlu son derece gösterişi yerinde kabadayı bir Anadolu hanımının önümü kestiğini gördüm. Zalhey Hanım elindeki asayı yere dikip önümde duruyordu. Sağ elini omzuma dayayıp, "Dur bakalım, hiçbir yere gidemezsin. Bugün arkadaşlarınla birlikte bizim fakirhaneye mihmansınız" dedi. Bu ani davet karşısında kısa bir şaşkınlıktan sonra ekip arkadaşlarımdan Âşık Nesimi Çimen'le göz göze gelip gülüştük.

Âşık Mahzuni Şerif, bu beklenmedik davetin hayatının bundan sonraki dönemini değiştireceğini bilemezdi. Davetin sahibi Zal-

hey Hanım bölgede çok iyi tanınan, hayırsever bir kadındı. Aslen Malatya Akçadağ bölgesindendi, ancak Gaziantep'te oturuyordu. Malatya, Maraş ve Antep civarında her Alevi'nin tanıyıp saygı duyduğu bir aşiret hanım ağasıydı. Mahzuni Şerif, Zalhey Hanım'ı şöyle anlatıyordu:

> Elbistan ve Akçadağ köyleri arasında çok tutarlı bir aşiret ilişkisi hüküm sürmektedir. Bu nedenle köylerden Antep'e giden her vatandaş orada çok ünlü bir aşiret hanım ağasını tanırlar. Asıl adı Zeliha'dır, ancak bütün bölge halkı ona Zalhey diye hitap eder. Benim babam ve amcalarım, hatta bütün köylülerim Antep'e gittiklerinde bu hanedan aileye misafir olurlardı. Antep'te bitirilmesi gereken bütün işlerinde Zalhey Hanım yardımcı ve bitirici olurdu.

İlk konserini büyük bir kalabalık ve keyifle tamamlayan Mahzuni Şerif, Zalhey Hanım'ın davetini de kıramamıştı. Ekip arkadaşlarıyla birlikte bu hanım ağanın evine misafir oluyordu.

> Konserden sonra Antep Yavuzlar Mahallesi'ne gittik. Zalhey Teyze öndeki arabadan hızla inip kendi evinin avlu kapısından bizi içeri buyur etti. İki basamaklı bir avlu kapısından içeri girdiğimizde, avluya açılan bir oda kapısından içerisi tamamen Şark kilimleriyle kaplı ceviz gibi şirin bir odanın kanepelerine geçip kurulduk. Bir saat sürmedi derhal siniler kuruldu. Kavurmalar, mezeler ve içkiler önümüze indirildi. Bu mekân çok inançlı cömert ve cesur bir aileyi barındırıyordu. Bütün ev duvarlarında Hz. Ali ve Hacı Bektaş Veli resimleri, ailenin inançlı Alevi yapısını gösteriyordu.

Gece neredeyse sabaha kadar Pir Sultan'dan, Nesimi'den ve diğer Alevi âşıklarından deyişler ve duaz-ı imamlar söylendi. Gece geç saatlerde ise misafirler komşu evlere dağılmıştı. Bir tek Mahzuni kalmıştı Zalhey Hanım'ın evinde. O da ailenin onur konuğuydu.

* * *

Sabah olmuş Mahzuni Baba uyanmıştı. Konserin hemen ardından otele gidemeden bu eve geldiği için giyebileceği yeni bir elbi-

sesi yoktu. Sahne elbiselerini yeniden giydi ve odasından avluya çıktı.

Avludaki kahvaltı masasına oturdum. O ana kadar hatta hayatımda hiç görmediğim bir dakikayla tanıştım. Kuşluk güneşi şirin dikdörtgen avluyu parlatırken elinde ibrikle bir genç kız yanıma yaklaştı. "Günaydın" dedi, göz göze geldik. Yıldırım çarpmışa döndüm. Utangaç, güler yüzlü, simsiyah gözleri, al al yanan yanakları, incecik boynuyla huriler gibi karşımda duruyordu. "Günaydın" dedim.

Gece bu kızı görmediğim için adını sordum. Dalgın ve yarı utangaç bakışlarını yere indirdi. "Asıl adım Fadime'dir, ama Fatma diye çağırırlar beni" dedi. Bir saniye içinde vurulmuşa döndüm. Yavaş yavaş yerden gözlerini kaldırıp benim gözlerime baktığında bütün vücudumun titrediğini, boğazımın tıkandığını hissettim.

Mahzuni, ilk konseri için geldiği Antep'te sadece ilk konserini vermiyor, aynı zamanda hayatında bir başka ilki de yaşıyordu. Fırtınalı yılların ardından üne kavuşmuş, milyonlarca insan tarafından tanınır hale gelmiş, eserleri dillerden dillere dolaşıyor olmuştu ama gönlü kırık ve eksikti. Mahzuni, bir gönül adamı olarak ilk kez gönlünü kaptırdığının farkındaydı.

Aman Allahım ilk defa âşık oluyordum. Elime su dökerek yüzümü yıkatmak istiyordu. İbrikten dökülen suların tanecikleri avlu duvarının dibinde ekili olan menekşe çiçeklerine sıçrıyor, kuşluk serinliğinde üzerimizde güvercin sürüleri geçiyordu. Yüz yıkamam biterken havlu ile silinmek üzereyken Zalhey Teyze içeriden çıkıp geldi. Bizim birbirimize delice bakışımız ilgisini toplamış olacak ki, şaka halli, "Ne o, âşıklar gibi niye dalgınsınız?" dedi.

Zalhey Hanım'ın bu sözleri Fatma'yı sarsmıştı. Bir anda kendisine gelmiş ve gözlerini Mahzuni'den ayırmıştı. Ancak aynı şeyi Mahzuni için söylemek imkânsızdı.

Zalhey Teyze'nin bu sözü üzerine âşıklık tarafım tuttu galiba. Çiçekleri göstererek, "Zalhey Ana çiçeklerin çok güzel. Koparsam birini kızar mısın?" dedim. Anlayışlı kadın, "Kızmam ama senin çiçe-

ğin var, elin çiçeğiyle işin ne?" dedi. Ne demek istediğimi hemen anlamıştı. Verdiği cevapla yıkıldım. Meseleyi uzatmak istemedim. Ama Fatma da konuşmaları dinledi, ağlamaklı olmuştu. Maraş Öğretmen Okulu'nda öğrenci olduğunu söyledi annesi. İzinli gelmişti ama yarın tekrar Maraş'a, okuluna gidecekti. Bana uzattığı havlu ile yüzümü sildim. Sonra acı acı Fatma'nın yüzüne baktım ve mırıltı halinde, "Sen yarın Maraş'a, ben de Ankara'ya döneceğim. Bilmiyorum bir daha gelebilir miyim seni görebilir miyim" dedim. Başını salladı Fatma ve "Evet, dönmek zorundayız" dedi.

Mahzuni ile Fatma bu anı yaşarken içeriden Mahzuni'nin yeni plağından ses geliyordu:

Kimi gelir kimi gider haber yok
Behey fani dünya sana nedeyim
Kimi ağlar kimi güler haber yok
Arada sürünen bana nedeyim

Âşık Mahzuni Şerif gerçekten de âşık olmuştu. Kahvaltı dört dörtlüktü ama ne fayda. Mahzuni, o müthiş kahvaltı masasından iki lokma almış, o da boğazından geçmemişti. Komşu evlerdeki arkadaşları Âşık Nesimi Çimen, Âşık Çırakman ve Muhlis Akarsu da gelmişti yanlarına. Artık Antep'ten ayrılık vaktiydi. Bir anda Fatma, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamıştı.

Zalhey Ana'nın ellerini öptüm, Fatma'ya veda etmek için yöneldiğimde iki gözü iki çeşme olmuştu. Bir gün içinde hangi ilahi kudret bu korkunç ilgiyi bize hazırlamıştı? Bu durum Âşık Nesimi Çimen'in gözünden kaçmadı. Kulağıma eğildi ve "Oğlum, ağlatma bu güzel kızı. Belli ki sana vurulmuş. İstersen seni götürmeyelim. Gel otelden eşyalarını al geri dön" dedi.

Nesimi Çimen'in bu sözleri Mahzuni için bir uyandırma saati gibiydi. Bir anda karar verdi. Ankara'ya dönmeyecekti. İlk kez yaşadığı gerçek aşkını bırakmayacaktı. Antep'te yerleştikleri Gül Oteli'ne gitti ve eşyalarını toplayıp yeniden döndü Fatma'nın mahallesine.

Zalhey Ana'nın bir komşusu vardı. Afyonlu Ali Başçavuş. Jandarma emeklisi, dünyalar tatlısı, babacan, iyiliksever ve gözü pek bir adamdı. Benimle birlikte otele kadar geldi. Eşyalarımı topladım ve Ali Çavuş ile birlikte tekrar mahalleye döndük. Ali Çavuş'un evine yerleştim. Benim Ali Çavuş'un evine geldiğimi duyan mahalleli evin önünde toplandı. Geceyi çok az uyuyarak geçirdim. Ertesi gün Zalhey Ana, Ali Çavuş, Fatma ve ben bir taksi tutarak Maraş'a doğru yöneldik. Fatma için Maraş'ta iki katlı bir gecekondunun üst katında bir tek odayı kiralamışlar. Ev sahibi ise benim yakın köylüm Kaşanlı Yusuf Çavuş'tu. Onun da kızı Fidan, Fatma ile aynı okulda olduğundan ve yabancı olmadıklarından avantajlı bir durum oluşmuştu.

Yusuf Çavuş, Mahzuni Şerif için yabancı bir isim değildi. Yakın köylüsüydü. Ayrıca bugünün ünlü ozanlarından Emekçi'nin babası olan Yusuf Çavuş, Maraş katliamında 1978 yılında başı bir tuğla ile ezilip sonra da yakılacaktı. Mahzuni ile Fatma'nın ikinci günlerini bakın ünlü ozan notlarında nasıl anlatmış:

Taksi Maraş'ta bu gecekondunun önünde durduğunda Fatma'yla el ele verip kapıya geldik. Kapıyı açan Yusuf Çavuş beni hemen tanıdı. Bir anda boynuma sarıldı. İçeriye ev ahalisine seslendi. "Fidan, Haydar bakın kim geldi, gelin eşyaları taşıyın" dedi. Fatma'nın arkadaşı olan Fidan ile Haydar (Ozan Emekçi) kapıya geldiler. Fidan, Fatma'ya sarıldı, Haydar ise bana sarılarak büyük bir saygı gösterisinde bulundu. Tahta bir merdivenden üst kata çıktık. Posbıyıklı, mütevazı, gösterişsiz bir babacanlık akıyordu Yusuf Çavuş'un yüzünden. Bana niyaz etti. Ardından da küçük odaya çağırarak benimle sohbet etti.

Bir yandan içi içine sığmıyor, bir yandan da bu büyünün bozulmasından korkuyordu Mahzuni. Dünya adeta ona dar geliyor, iki talihsiz evlilikten sonra ilk kez aşkı tatmanın telaşını yaşıyordu. Yıllar sonra çeşitli sebeplerle arasının açılacağı Ozan Emekçi'nin baba evinde ilk akşamlarıydı. Sofra kurulmuş, yemekler yeniyor, rakı içiliyordu.

Yusuf Çavuş, Mahzuni'yi yakalamış sazını sözünü dinlemez olur mu? Mahzuni Şerif, toplumsal mesajlar içeren türkülerini,

deyişleri söylese de asıl sevda türküleriyle sazını çalıyordu. Her sevda türküsünden sonra tam karşısında oturan Fatma'nın siyah gözlerine bakıyor, onda huzur buluyordu. Bir konser için geldiği Antep'te âşık oluyor, aşkının peşinde baba memleketi Maraş'a gidiyordu. Yusuf Çavuş'un evinde misafirliği on gün sürmüştü. Her gece sofralar kuruluyor, Mahzuni tezenesiyle vuruyordu sazının teline. Belki de Yusuf Çavuş'un oğlu Haydar'ın ünlü ozan Emekçi olması bu on günlük misafirliğin ürünüdür kim bilir.

* * *

Mahzuni, büyük bir aşk ile Ankara'ya dönmüştü. Resmi olarak boşanmadığı ikinci eşi Suna ile ayrılmanın yollarını arıyordu. Önce Seyranbağları'ndaki evini Bülbülderesi Sokağa taşıdı. Ardından ilk eşinden olan kızı Züleyha'yı Berçenek'ten Ankara'ya getirtti. Çünkü Suna'dan olan üç çocuğu da çok küçüktü. Her üçüne bakması imkânsızdı. Ama Züleyha'nın artık eli iş tutar hale gelmişti. Özel hayatında bunları yaşarken plakları, türküleri de tüm ülkeyi sarmıştı. Yurtiçi ve yurtdışından yüzlerce konser teklifi alıyor, plak şirketlerinin peşinden koştuğu en önemli isim oluyordu. Her sözü olay oluyor, her türküsü toplumsal bir mesaj içeriyordu. Birlikte sahne alıp türkülerini söylediği isimler ise ülkenin en önemli ozanlarıydı. Âşık Veysel, Âşık Daimi, Davut Sulari gibi büyük ozanlarla aşık atıyor, onlarla meşk ediyordu. Ama aklı Maraş'taydı... Fatma'daydı...

Aklımda hep Fatma vardı. Ona gitmek istiyordum. Hatta bir an evvel onunla yuvayı tazelemek ve huzurumu tesis etmek istiyordum. O yıllar Türkiye'nin en önde isimleri Âşık Veysel, Âşık Ali İzzet Özkan, Dursun Cevlani, Âşık Daimi ve Davut Sulari yakın dostlarımdı. Ama bunların içinde en çok akranım olduğu için belki de Muhlis Akarsu ile çok sıkı fıkı idim. Bütün örtülü yanlarımı ona anlatırdım. 1967 yılının Ekim sonlarında Adana Belediye Tiyatrosu'nda Âşık Veysel'e bir gece düzenlenmiş, Muhlis ile ben de davet edilmiştik. Bir ara kuliste Muhlis'e durumu anlattım. Bir kızı çok sevdiğimi ve ona âşık olduğumu, hatta onunla evlenmek istediğimi anlattım. Ancak, Muhlis bir anda, "Vermezler sana o kızı. Çünkü dört çocuğun var. Elin kızı seni alıp ne yapacak? Dul birine okumuş genç bir kızı verirler mi be gardaşım?" dedi.

Can dostu Muhlis Akarsu'nun bu sözleri Mahzuni Şerif'i çok üzmüştü. Öyle ya Muhlis Akarsu, haklıydı. Fatma genç bir kız, Mahzuni ise ona göre yaşlıydı. Üstelik dört tane de çocuğu vardı. Neden versinler hayatının baharındaki bu genç kızı dört çocuklu dul bir adama? Derin düşüncelere dalmıştı Mahzuni.

Muhlis, benim çok üzüldüğümü duyunca alttan alta gülümsedi. "Boş ver" dedi önce, sonra da "Vermezlerse biz de kaçırırız" sözleri ağzından çıktı.

Muhlis Akarsu'nun bu sözleri, Mahzuni'nin beyninde ikinci kez şimşek çakmasına sebep oldu. İlki Antep'te Fatma'dan ayrılacağı gün Nesimi Çimen'in, "Kal sen burada üzme bu kızı" sözleriydi. İkincisi ise Muhlis Akarsu'nun "Kaçırırız" sözleri oldu. Bu defa da birinci de olduğu gibi hemen kararını verdi. Evet, Fatma'yı kaçıracaktı. Çünkü onu kaybederse bir daha asla gerçek aşkı yakalayamayacaktı.

Yanımızda Erzincanlı Musa isminde bir şoförümüz vardı. Çok güzel 1967 model bir Chevrolet arabası vardı. Bu arabayla Fatma'yı kaçırmaya karar verdik. Ama nasıl kaçıracaktık? Fatma ile bu konuda bir kararımız yoktu. Mutlaka onu bir yalanla, bir tuzakla kaçırmamız gerekiyordu. Planı Muhlis'le beraber yaptık. Muhlis'in İstanbul'da beraber olduğu Zeynep isimli bir kadın vardı. Zeynep'i Muhlis'in karısı göstererek Fatma'ya yaklaşmaya karar verdik. İstanbul'dan Zeynep'i uçakla Adana'ya çağırttık. O geceyi Adana'da İpek Palas Oteli'nde geçirdik. Sabah da beraberce Maraş'a geçtik. Fatma da benimle olan bağı nedeniyle adı çıkmış olacak ki Yusuf Çavuş'un evinden ayrılmış, Maraş Kız Öğretmen Okulu'nun birkaç yüz metre yanındaki bir eve arkadaşlarıyla birlikte taşınmıştı. 11 Kasım 1967 sabahı bu evin yakınında bir yerde arabamızı park edip durduk. Zeynep, Muhlis ve ben Fatma'nın yanına gittik. Kimse bize dikkat etmiyordu, çünkü Zeynep sayesinde bir aile havası yaratmıştık. Bir gecekondunun iki gözlü evine çıktığımızda Fatma okula gitmek için hazırlanmıştı. Beni kapıda görünce şaşırdı.

Fatma, Mahzuni'yi çok özlemişti. Boynuna sarılıp hasret giderdi, ancak Mahzuni'ye, kendisine hiç mektup yazmadığı için de si-

tem etti. Mahzuni ise Fatma'yı kaçırmak için yol boyu yaptıkları planı kafasından geçiriyordu.

Bütün gücümü toplayıp, "Gelirken Antep'e uğradık. Baban biraz rahatsız olmuş. Sana uğrayacağımı söyleyince, "Alıp beraber getirin" dedi. Biz de seni almaya geldik" diye konuştum. Fatma böyle bir duruma ihtimal vermedi. "Hayret, iki gün önce buradaydılar. Babam da çok iyiydi. Ne oldu acaba?" diye sordu. Ben kekelemeye başlayınca araya Muhlis girdi. "Kalbinden biraz rahatsız olmuş galiba. Senin gelmeni söyledi" dedi.

Babasının hastalandığı haberi, babasına çok düşkün olan Fatma'nın elinin ayağının birbirine dolaşmasına neden olmuştu. Mahzuni'yi karşısında görünce yaşadığı sevinç geçmişti. Babasına üzülüyor ve durumunu merak ediyordu. Hiç düşünmeden, "O zaman hadi hemen gidelim" dedi. Fazla oyalanmadılar ve yola çıktılar.

Yola çıktık. Narlı yolu Antep'e gider. Biz Narlı'yı geçtikten sonra Antep yolundan birden sapıp Kömürler istikametinden Adana'ya yöneldik. Fatma o anda niyetimizin kötü olduğunu anladı ve "Beni nereye götürüyorsunuz?" diye tedirgin bir sesle sordu. Elimi omzuna atıp, "Seni kaçırıyorum" dedim. Fatma dondu kaldı, gözyaşları içinde dudaklarından önce "Yapma" sözü çıktı, sonra da, "Şerifim buna ne gerek var? El âlem bize ne der? Babam hasta değilse de işte şimdi hasta olur. Hem sen de biliyorsun ki ağabeylerim hiddetli adamlardır. Seni de, beni de öldürürler" dedi.

Fatma'nın ağzından çıkan "ağabeylerim" ve "öldürürler" sözleri Mahzuni'yi az da olsa sarsmıştı. Çünkü Fatma'nın ağabeylerinden birisi Diyarbakır'da bölgenin tanınmış sayılı zenginlerinden biriydi. Üstelik korumaları olan, siyasi güce sahip biriydi. Ayrıca bu işin bir de adli yönü vardı. Öğrenci ve yaşı küçük bir genç kızı zorla kaçırmanın cezası çok yüksekti. Mahzuni bir an düşündü. Ya korkup Fatma'yı yeniden Maraş'a bırakacaktı ya da bu tehlikeyi göze alıp sevdasının peşinden gidecekti. İkincisini tercih etti. Hayatında ilk kez yaşadığı duygu olan aşk için Âşık Mahzuni

hayatını tehlikeye atmaya karar verdi. Fatma ise adeta yalvararak "Ne olur yapmayın" dediğinde Muhlis Akarsu, Âşık Daimi'nin o müthiş türküsünü söylüyordu.

Ne ağlarsın benim zülfü siyahım
Bu da gelir bu da geçer ağlama...

* * *

Mahzuni'nin Fatma'yı kaçırdığı gece, haber Antep'e Zalhey Ana'ya ulaşmıştır. Antep'te bu kabadayı Anadolu hanım ağasının evine figan düşmüştür. Baba İbrahim Bey savcılığa haber verilmesini ister. Ancak, Mahzuni'nin hayranı olan Zalhey Ana buna engel olur. Savcılığa haber verilmesi demek, olayın resmiyete girmesi demektir. Bu hem Alevi dünyasının önemli ismi Mahzuni için ama daha da çok kendi kızı Fatma için sıkıntılı bir durum olacaktır.

* * *

Antep'te Fatma'nın evinde bunlar yaşanırken Mahzuni Fatma'yı önce Ankara'ya, oradan da İstanbul'a götürür.

Uzun endişelerden sonra İstanbul'a vasıl olduk. Cihangir'de dar sokakların birinde ikinci katta olan Zeynep'in evine çıktık. Fatma ile ben ayrı odalarda kaldık. Ancak çok kötü bir durum içindeydim. Günlerdir harcamalarım yüzünden cebimde tek kuruşum kalmamıştı. O yıllarda grafson plaklarına okuduğum için bir nevi güvencem de vardı. Bir ara şirketin sahibi Mösyö Mihran Arciyan'a telefon edip vaziyeti anlattım. Çok babacan olan Mihran Bey beni Beyazıt'ta bulunan şirketine çağırıp yeni plak yapmamı söyledi. O yıllarda 7 bin 500 lira çok iyi paraydı. Teklifini sevinerek Kabul ettim. Ertesi gün hemen stüdyoya girecektim. Akşam Muhlis'e söyledim. Parçaları hazırladık. Birlikte çalıp söyleyecektik. Ertesi gün Fatma'yı da stüdyoya götürdüm.

Dünya dedikleri mezarlık imiş
Bilmem ki ne zaman güldürür beni
Bize hücum etti cahil sürüsü
Dostlar ne korkutur nede yıldırır beni

Mahzuni, bir gece içerisinde yeni bir plak yapıyordu. Mecburdu buna. Evde kendisini bekleyen dört çocuk, yanında karısı olacak olan genç bir kız ve meteliksiz bir cep. Plak biter bitmez Mihran Bey'den parasını almıştı. Biraz da olsa ekonomik olarak rahatlamıştı. Ama aklı Antep'te, Zalhey Ana'daydı.

* * *

1967 yılıydı. O dönemler PTT'den davetiye bırakarak ancak telefon görüşmesi yapılabiliyordu. PTT'ye gittiler. Fatma'nın ailesi arandı, ancak Zalhey Ana ya da Fatma'nın babası İbrahim Bey değil, yengesi Haney telefona çağrıldı. Fatma utancından konuşamayınca görev Mahzuni'ye düştü.

Fatma utancından ve korkusundan telefonda konuşamadı. Ben konuştum. Fakat bir hayli azarlandım.

Haney: Sen Allah'tan korkmadın mı? O kızı alıp kaçırdın utanmaz adam. Burada yaşlı insanları perişan ettin. Şimdi bu kızın okulu ne olacak? Gören görmeyen ne der ne demez vicdansız. Biz şimdi kimin yüzüne bakabiliriz? Çabuk geri al gel Fatma'yı...

Mahzuni: Kötü bir niyetim yok. Ben Fatma'yla yuva kurmak için onu kaçırdım. Siz hiç merak etmeyin. Onun namusuna zarar getirecek bir şey yapmadım. Fatma geldiği gibi duruyor. Yüzümüzün akıyla geri döneceğiz. Zalhey Anama ve İbrahim Bey'e benim saygılarımı söyle. Hiç merak etmesinler, yakında nasıl münasip bir tedbir alınacaksa birlikte alırız.

Haney: Bunun birlikte tedbiri mi kaldı? Koca bir aşiretin kızını alıp kaçtın. Bu senin yanına kalacak mı? Utanmadan daha birliğimizden bahsediyorsun. Diyarbakır'da ağabeyine haber verildi. Eğer sen kızı getirmezsen şunu bilesin ki ağabeyi Özdemir ikinizi de öldürür.

Tüm bu konuşmaları Fatma duyuyordu. Ağlıyordu. Mahzuni ise sessizce boynunu büküp oturuyordu.

* * *

Artık İstanbul'da kalmalarının, kaçmanın, gizlenmenin sonu yoktu. Mahzuni bir gün sonra Fatma'yı aldı ve Ankara'ya dön-

dü. Önce şoförünün Çinçin Mahallesi'ndeki evine gittiler. Malum ikinci eşi Suna ile ayrılmıştı ama resmi olarak boşanmamışlardı. Suna ise Mahzuni'nin, Bülbülderesi Sokak'taki evindeydi çocuklarıyla. Bir gece orada kaldıktan sonra Mahzuni tek başına Bülbülderesi Sokak'taki evine gitti. Suna ve babasıyla konuştu. Artık her şeyin bittiğini anlattı. Fatma'ya âşık olduğunu, onunla evleneceğini söyledi. Suna, geçmişte Mahzuni'ye yaşattığı acı olaylar nedeniyle suskundu. Sesini çıkarmadan olup biteni kabul etti. Uğruna türküler yazılan Suna artık evden ayrılıyordu.

Fatma ise o saatlerde Mahzuni'nin asker arkadaşının Yenidoğan'daki evindeydi. Mahzuni, Suna ile olan sorunu hallettikten sonra Fatma'ya gitti ve durumu anlattı. Fatma'dan bir gece daha asker arkadaşında kalmasını istedi, ardından Fatma ile kendi evlerine gideceklerini söyledi. Kendisini bir maceranın içinde bulan Fatma sessizce boyun eğmiş ve buna da "evet" demişti. Mahzuni, gece yarısı tekrar evine döndü. İyi ki de döndü. Çünkü evine gittiğinde sobanın söndüğünü, ters rüzgâr nedeniyle dumanın evin içine girdiğini fark etti. Evde ilk eşinden büyük kızı Züleyha, Suna'dan olan üç çocuğu vardı. Dört çocuk da dumandan etkilenmişti. Kadersiz çocuklarının hayatını belki de eve dönüşüyle kurtardı. Yavrularını kucaklayıp onlara sarıldı. Büyük kızı Züleyha kendine geldikten sonra babası Mahzuni'ye önemli bir bilgi veriyordu.

* * *

Mahzuni ile Fatma tüm bu zorluklarla mücadele ederken Fatma'nın Antep'teki ailesi de boş durmamıştı. Fatma'nın ağabeyi adamlarını da yanına alarak Ankara'ya gelmişti. Başkentin her sokağında Mahzuni'yi arıyorlardı. Sonunda Mahzuni'nin adresine ulaşmışlardı. Mahzuni'nin evinde çocuklarının soba zehirlenmesi yaşadığı akşam davetsiz misafirleri vardı. Soba zehirlenmesinin etkisinden kurtulan büyük kızı Züleyha, ağlayarak babasına anlatıyordu:

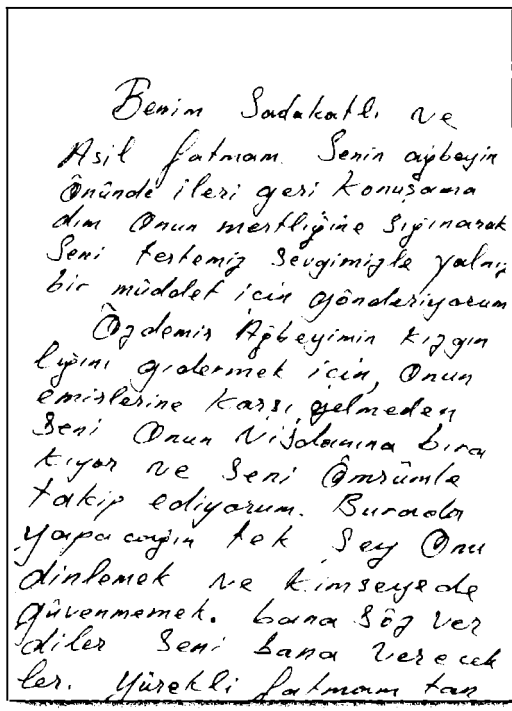
Baba, akşamüstü iki adam eve geldi. Seni ve Fatma Abla'yı sordular. Ben senin Ankara dışında olduğunu söyledim. Ama adamlardan büyük olanı, "O köpek baban kaçarak bizden kurtulacağını mı sanıyor?" dedi

Fatma'nın ağabeyi Mahzunileri bulmuştu. Ankara'ya kadar iz sürmüş ve kız kardeşini almaya gelmişti. İstediğini de yaptı. Ancak Fatma'yı Zalhey'in yanına Antep'e değil, kendi evine Diyarbakır'a götürüyordu. Fatma artık Maraş Öğretmen Okulu'nda da okumayacaktı. Eğitimini Diyarbakır Öğretmen Okulu'nda tamamlayacaktı. Mahzuni ise Fatma'ya bir mektup yazarak bu ayrılığın kısa süreceğini, ne olursa olsun tekrar kavuşacaklarını belirtiyordu:

Benim sadakatli ve asil Fatmam. Senin ağabeyin önünde ileri geri konuşamadım. Onun mertliğine sığınarak seni tertemiz sevgimizle yalnız bir müddet için gönderiyorum.

Özdemir Ağabeyimin kızgınlığını gidermek için, onun emirlerine karşı gelmeden seni ömrümle takip ediyorum. Burada yapacağın tek şey onu dinlemek ve kimseye de güvenmemek. Bana söz verdiler seni bana verecekler. Yürekli Fatmam Tanrı'ya emanet ol kavuşuncaya kadar.

Mahzuni

Benim Sadakatli ve
Asil Fatmam. Senin ağbeyin
önünde ileri geri konuşamadım
dım Onun mertliğine sığınarak
Seni Tertemiz Sevgimizle yalnız
bir müddet için gönderiyorum
Özdemir Ağbeyimin kızgınlığını gidermek için, Onun
emirlerine karşı gelmeden
Seni Onun Himayesine bırakıyor ve Seni Ömrümle
takip ediyorum. Burada
yapacağın tek Şey Onu
dinlemek ve kimseye de
güvenmemek. Bana Söz Verdiler Seni bana Verecekler. Yürekli Fatmam Tanrı

İlk yurtdışı: Acı vatan Almanya

Deliler gibi âşık olduğu Fatma'yı ağabeyine bırakmak zorunda kalan Mahzuni, biraz kırgın, biraz da buruk bir halde gurbet ellerin yolunu tutuyordu. O yıllarda Türkler için yeni umut kapısı olan Almanya, Mahzuni için de acı vatan durumuna geliyordu. Almanya'da bir yandan saz çalıp türkü söylüyor, bir yandan da işçilik yaparak ekmeğini kazanmaya çalışıyordu. Ancak Fatma'yı unutamıyordu. Diyarbakır Öğretmen Okulu'nda öğretmen olmaya çalışan Fatma da aynı duygularla Mahzuni'yi düşünüyordu. Zaman su gibi akıp gidiyordu. Bir süre sonra Fatma okulunu bitirdi. Öğretmen olmuştu. İlk görev yeri de yine Diyarbakır'dı. Evden okula, okuldan da eve gidip geliyordu. Hiçbir sosyal faaliyeti yoktu. Diyarbakır çarşısında kasetçilerin önünden her geçtiğinde Mahzuni'nin sesini duyuyor, adeta içten içe eriyordu. Özellikle "Gel gizli gizli" türküsü çalındıkça deli oluyordu. Çünkü Mahzuni, Fatma'yı Maraş'ta kaçırdığında yazmıştı türküyü ve şöyle söylemişti Fatma'ya: "Eğer bir gün evlenemezsek bu türküyü benim için dinlersin."

Ben o dosttan ayrı gezdim ağlarım
Akar gözlerimden sel gizli gizli
Senin ile ikrar verdik ezeli
Kimseler görmeden gel gizli gizli

İnan hey cananım belim büküldü
Farkına varmadım hayda ömrüm söküldü
Deprem yok da neden evim yıkıldı
Bu işte bir yaman el gizli gizli

Ey yolcu destursuz bağa girilmez
Kadir bilmeyene kıymet verilmez
Her sazın döşüne pençe vurulmaz
İncedir kırılır tel gizli gizli

Mahzuni Şerif'im yanar inlerim
Feryat eder geri kendim dinlerim
Yardan ayrı kaldım geçmez günlerim
Dakikam içinde yıl gizli gizli

Fatma nişanlanıyor

Fatma okulunu bitirmişti, artık evlilik zamanı gelmişti. Zalhey, Mahzuni tarafından kaçırılan ancak hiç el sürülmeyen biricik kızı Fatma'yı kardeşinin oğlu ile evlendirmek istiyordu. Fatma'nın haberi olmadan aileler konuştu ve nişan tarihi kararlaştırıldı. Hemen Diyarbakır'a haber yollandı. Fatma'nın bir an evvel Antep'e gelmesi isteniyordu. Olup bitenden habersiz Antep'e gelen Fatma, dayısının oğlu ile nişanının yapılacağını öğrendi. Günlerden perşembeydi. Dayı oğlu cumartesi Antep'e gelecek ve nişan yüzükleri takılacaktı.

Akşam saatlerinde evlerinin önünde bir kalabalık göründü. Fatma avludan kafasını uzatıp dışarı baktığında karşısında Mahzuni duruyordu.

Almanya Mahzuni'ye yaramıştı. Göbeklenmiş ve bıyık bırakmıştı. Yanında Antep'in seçkin isimleri vardı. Fatma'yı babasından isteyecek ve evlenecekti.

İki yıldır görmediği Mahzuni biraz değişmiş gibiydi. Kilo alması ve bıyık bırakması Mahzuni'yi eskisine göre daha yaşlı gösteriyordu. Fatma o an Mahzuni'den vazgeçmek istedi. Nedendir bilinmez ama Mahzuni'den hoşlanmamıştı.

* * *

Hava kararmıştı. Misafirlere istemeden de olsa hizmet ediliyordu. Fatma'nın babası önce dayı oğlunu hatırlattı kızına, sonra da can alıcıyı soruyu sordu: "Kızım sen Mahzuni ile evlenmek istiyor musun?" Fatma, her şeye rağmen Mahzuni'yi istiyordu. Baba daha faza direnemedi ve "Allah belalarını versin ne istiyorlarsa yapsınlar" dedi. Bu sözler Fatma'nın Mahzuni'ye verildiği anlamını taşıyordu. Hemen nişan yüzükleri takıldı. Artık Mahzuni Fatma'ya, Fatma da Mahzuni'ye kavuşmuştu. 1968 yılında Çorum 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin kararıyla ikinci eşi Suna'dan boşanan Mahzuni, 26 Ağustos 1971 tarihinde Antep Kızılay Düğün Salonu'nda üçüncü ve son eşi Fatma ile hayatını birleştiriyordu.

2

İlk işkence, ilk cezaevi

Mahzuni'nin evliliğinin üzerinden iki yıl geçmişti. 12 Mart Muhtırası'nın yaşandığı günlerdi. Türkiye'nin üç fidanı "Deniz, Yusuf ve Hüseyin" idam edilmişti. Üstelik Mahzuni'nin Deniz Gezmiş'le tanışma fırsatı da olmuştu. Konser için İstanbul'a giden Mahzuni Şerif'i, Deniz Gezmiş, Taksim'deki Büyük Londra Oteli'nde ziyaret etmiş ve onun türkülerine hayranlığını dile getirmişti. Mahir Çayan, Sinan Cemgil, İbrahim Kaypakkaya gibi Türk solunun liderleri, 68 kuşağının gençleri ya asılıyor ya da kör kurşunlara hedef oluyordu o günlerde. "Yaşasın tam bağımsız Türkiye" diye yola çıkan bu gençlerin katledilmesi Mahzuni'yi derinden etkilemişti. Dönemin başbakanı Nihat Erim'i affedemiyordu. Aldı eline sazı, başladı söylemeye: "Erim erim eriyesin / Sürüm sürüm sürünesin...."

ERİM ERİM ERİYESİN

Köşkün sarayın yıkılsın
Erim erim eriyesin
Umudun suya dökülsün
Erim erim eriyesin
Çölden çöle sürünesin

Musa isen Turi Sinan
Haktan gelmiş idi İnan
Yesin seni yılan çayan
Erim erim eriyesin
Sürüm sürüm sürünesin
Aslan pençesi vurulsun

Çayın denize kurulsun
Gözlerin yansın çürüsün
Erim erim eriyesin
Sürüm sürüm sürünesin

Mahzuni'yi sever idin
Ona sevgilim der idin
Candan başka ne yer idin
Erim erim eriyesin
Sürüm sürüm sürünesin

İşte bu türkü Mahzuni Şerif'in hayatının en zor günlerini yaşamasına sebep olacaktı. Türkü duyulur duyulmaz Mahzuni'nin mahpus ve işkence hayatı başladı. Henüz iki yıllık evli Mahzuni, "Erim erim eriyesin" türküsü nedeniyle önce gözaltına alındı, ardından da tutuklandı. Ama sıradan bir gözaltı ve tutuklama değildi yaşadıkları. Mahzuni'ye İstanbul'da yapılmadık işkence bırakılmamıştı. Çırılçıplak soyuluyor, her türlü dayağı yiyordu. İşkenceciler ünlü ozanın tırnaklarını dahi çekiyordu. Yaşadıklarını yıllar sonra oğlu Ali Mahzuni'ye şöyle anlatacaktı:

> Ben ufak tefek bir adamım. Bana işkence yapan hem genç hem de iriyarı bir babayiğitti. Bir benim boyuma baksa bir de kendisine, utanır vurmazdı. İşkence sırasında dedim ki, "Yahu ben seni tanımam, sen de beni. Bir alıp veremediğimiz yok. Niye bana vuruyorsun kardeşim?" Demez olaydım, daha şiddetli vurmaya başladı. Hem dövüyor hem de küfrediyordu. Bizi bize kırdırmak dedikleri işte buydu.

Tırnakları çekilirken işkenceden bayılan Mahzuni gözlerini Maltepe Cezaevi'nin koğuşunda açtı. Başında bekleyen ise Türk sinemasının çirkin kralı Yılmaz Güney'di. Taçsız kral Güney, Mahzuni Şerif'e, "Hadi aslanım, hadi ozanım kendine gel. Sen Mahzuni'sin" diyordu. Mahzuni ile Yılmaz Güney'in dostluğu Maltepe Cezaevi'nde işte böyle başladı. Üstelik, Anadolu'nun sesi Mahzuni'nin en büyük hayranlarından birisiydi Yılmaz Güney.

"Seninki Fatoş benim ki Fatoş, tutuş Allah tutuş"

Cezaevi şartları zordu ama Mahzuni'nin aklı kendisinden daha çok dışarıdaydı. Karısı Fatma, kızı Derya'ya hamileydi. Nasıl geçinirlerdi, ne yer, ne içerlerdi? Fatma, Antep'te evlerinde ama kendisi İstanbul'da cezaevindeydi. Sürekli Mahzuni'nin ziyaretine gitmesi de bu yüzden mümkün değildi. O günlerin en yaygın iletişim yöntemi ise mektuptu. Mahzuni Şerif, karısı Fatma'ya bol bol mektup yazıyordu. Kiminde "Fatma" diye, kimin de "Fatoşum" diye hitap ediyordu. Koğuş arkadaşı Yılmaz Güney de aynı sıkıntılardan mustaripti. O da eşi Fatoş Güney'e mektuplar yazarak hasret gidermeye çalışıyordu.

Bir gün Mahzuni, evlilik yüzüğünü lavaboya düşürmüştü. Canı çok sıkkındı. Kendi kendini yiyordu. Mahzuni'nin bu kadar üzüldüğünü gören Yılmaz Güney, "Mahzuni Baba, bu yüzük derdi seni bitirecek; ben en iyisi bu yüzüğü çıkartayım" dedi ve o güçlü cüssesiyle lavaboyu yerinden söktü. Mahzuni yüzüğüne kavuşmuş, cezaevi şartlarında ilk kez mutlu olmuştu. Mahzuni'nin bu kadar sevindiğini gören Yılmaz Güney gülerek, "Seninki Fatoş, benim ki Fatoş, tutuş Allah tutuş" diyordu.

"Amerika katil katil"

Ünlü ozan o günlere ilişkin önemli bir anısını ise TRT'de yayınlanan belgeselinde Nebil Özgentürk'e şöyle anlatmıştı:

> Yılmaz Güney Ağabeyimin bulunduğu koğuştaydım. Aramızda bulaşık yıkama günlerimiz olurdu. Ben Yılmaz Ağabey'le düştüm. Yemek yedikten sonra mutfakta bulaşık yıkama durumu vardı. Ben çatalları kurulayacaktım, kendisi de kapları yıkayacaktı. O büyük insan, "Mahzuni Baba sen otur, ben hepsini de yaparım. Otur sen sazı eline al" dedi. O bulaşık yıkarken ben "Amerika katil katil" türküsünü okuyordum.
>
> Defol git benim yurdumdan
> Amerika katil katil
> Yıllardır bizi bitirdin
> Amerika katil katil

Devleti devlete çatar
İt gibi pusuda yatar
Kan döktürür silah satar
Amerika katil katil

Japonya'yı yiyen velet
Dünyadaki tek nedamet
İki yüzlü kahpe millet
Amerika katil katil

Su diye yutturur buzu
Katil düştük kuzu kuzu
Dünyanın en namussuzu
Amerika katil katil

İnsanlıkta ırk sarısı
Küstü dünyanın yarısı
Vietnam'ın pis karısı
Amerika katil katil

Mahzuni Şerif uyuma
Gün geldi çattı akşama
Bizden selam Vietnam'a
Amerika katil katil

Vefasızlığa isyan

Cezaevi günleri zor geçiyordu. Eşi Fatma Gaziantep'te, kendisi İstanbul'daydı. Maddi sıkıntılar da çekiyorlardı. O yüzden eşi, çocukları ziyaretine de gelemiyordu. İstanbul'daki çok sayıda sanatçı, ozan arkadaşı ya da aile dostları da onu yalnız bırakmıştı. Ne arayanı vardı ne de soranı. Kendisini terk edilmiş hissediyordu. En çok da iyi günlerinde yanından ayrılmayan, kendisinden türkü alan, sofrasından kalkmayan sanatçı arkadaşlarına kızıyordu. Bir gün dayanamadı ve aldı sazı eline başladı söylemeye... "Bu yıl benim yeşil bağım kurudu / Dolu vurdu yaprakları çürüdü..."

Bu yıl benim yeşil bağım kurudu
Dolu vurdu yapraklarım çürüdü
Benim de saz tutan elim var idi
Şimdi bir köşede yatar ağlarım

Benim ile lokma yiyip içenler
Gölgemin altında konup göçenler
Sizi zalim dar günümde kaçanlar
Ben kendi kendime çatar ağlarım

Çırpına çırpına bir yuva kurdum
Bebeği görmedim kundağı gördüm
Deryada boğuldum karaya vurdum
Çileden çileye bakar ağlarım

Mahzuni Şerifim budur ahvalim
Zamane bozulmuş insanlar zalim
Kıyamete kadar gider bu halim
Sabır edip matem tutar ağlarım

"Yılların mahkûmu olabilirim"

İlk cezaevi günlerini yaşayan Mahzuni, ailesini çok özlüyordu. Hapis hayatı zor geliyordu bu özgürlüğüne düşkün ozana. Dört duvar arasında yalnızlığını yaşıyor, suçsuzluğunun ispat edileceği günü bekliyordu. Cezaevi şartları, Mahzuni'ye dostu düşmanı gösteriyor, ailesinden başka sahip çıkanı olmadığını anlıyordu. Aslında gencecik eşi Fatma, Mahzuni'nin çok fazla ön plana çıkmasını istememişti. Bu yüzden de karı koca ciddi tartışmalar yaşamıştı. Ancak Mahzuni, artık halkın ozanı olmuştu. Halkın dertlerini yazmasa, ezilenlerin sıkıntısını dile getirmese Mahzuni olamazdı. Eşi Fatma'ya yazdığı mektupta yıllarca hapis hayatı yaşayabileceğini belirtiyor ve sanatçı arkadaşlarına sitemini yineliyordu.

07.05.1972
Maltepe Cezaevi

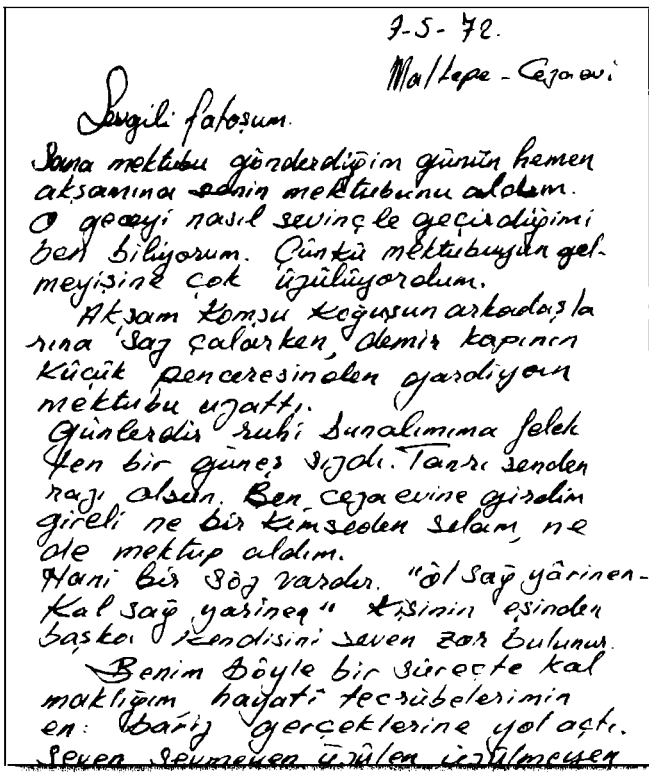
Sevgili Fatoşum;

Sana mektubu gönderdiğim günün hemen akşamına senin mektubunu aldım. O geceyi nasıl sevinçle geçirdiğimi ben biliyorum. Çünkü mektubunun gelmeyişine çok üzülüyordum.

Akşam komşu koğuşun arkadaşlarıyla saz çalarken demir kapının küçük penceresinden gardiyan mektubu uzattı.

Günlerdir ruhi bunalımıma felekten bir güneş sızdı. Tanrı senden razı olsun. Ben cezaevine girdim gireli ne bir kimseden selam ne de mektup aldım.

Hani bir söz vardır "öl sağ yarinen kal sağ yarinen" kişinin eşinden başka kendisini seven zor bulunurmuş.

7-5-72.

Maltepe - Cezaevi

Sevgili Fatoşum.

Sana mektubu gönderdiğim günün hemen akşamına senin mektubunu aldım. O geceyi nasıl sevinçle geçirdiğimi ben biliyorum. Çünkü mektubunun gelmeyişine çok üzülüyordum.

Akşam komşu koğuşun arkadaşlarına saz çalarken demir kapının küçük penceresinden gardiyan mektubu uzattı.

Günlerdir ruhi bunalımıma felek ten bir güneş sızdı. Tanrı senden razı olsun. Ben cezaevine girdim gireli ne bir kimseden selam ne de mektup aldım.

Hani bir söz vardır. "öl sağ yarinen - kal sağ yarinen" kişinin eşinden başka kendisini seven zor bulunur.

Benim böyle bir süreçte kal maktığım hayati tecrübelerimin en: bariz gerçeklerine yol açtı. Sevgi, sevmeyen, üzülen üzülmeyen

Benim böyle bir süreçte kalmaklığım hayati tecrübelerimin en bariz gerçeklerine yol açtı. Seven sevmeyen, üzülen üzülmeyen burada kendisini gösterdi.

Tanrı benim canımı sağ etsin, kendisinden yegâne talebim budur. Gün ola devran ola, zaman ve sabırla her şeyin iyiye gideceği kanaati, her bilen düşünen için ön plandadır.

Şunu hasseten hatırlatmak isterim ki senin de bu arada düşündüklerinin denklemini sağlaman gerekir. Beraber olduğumuz günlerde yerli yersiz ithamlarına artık son vermen gerektiğine inanman lazım.

Çünkü ben şiir ve beste sanatımda senin tesirinde kaldığım müddetçe her ikimiz için de vahim sonuçlar doğabiliyor.

Mesela şu dar odacıkta hürriyeti elinden alınmış bir insan olmayı hiçbirisi istemez.

Hatırlarsan, balayı anlarımızda bu konuda tartışma kavga etmiştik. Bunları söylemekle sana sitem ettiğimi düşünmeyesin. Yani ben birkaç aylık mahkûm değil, yılların mahkûmu da olabilirim. Bu seni şüphesiz sevindirmeyecek. İşte bu cümleden alarak benim sanat çalışmalarımdaki yersiz ısrarların, hem bizim öz hayatımızda yaralar açarken diğer yandan dikkat edersen beni belalara sürüklüyor.

Benim meslektaşlarının hepsi kendi keyiflerinde, sahnelerde at oynatırken, görüyorsun ben hüsnüniyet ve hürmetimin belasını çekiyorum. Ama söylediklerimden haksız mıyım Fatma?

Şu üzerimde kara yılan gibi çöreklenen yalnızlığım, menşei iyi düşünürsen ta sana kadar ulaşır. Bari eşinin kıymetini bundan sonra düşün de ona duacı ol.

Şayet böylesi daha iyiyse senin için, ben gelir gelmez hemen yine başla. Bırak da bunları söylemekte serbest olayım.

Biliyorum sen çok üzgünsün. Ama ne de olsa oyalanma vasıtaları her şeye rağmen mevcuttur. Bana gelince bilirsin, dört duvarın kara gölgelerinden başka gönül eğlencesi yoktur.

Fatoş, insanları mahkûmluk yıpratmaz, çünkü suçlu olduklarının tedavisini görürler. Ancak ben öyle değilim.

Masumluğuna inanmış insanların bir dakika hürriyetsiz kalması bütün yıl yatmış kalkmışlığın ağırlığını taşır.

Mektubu yazdığım gün bizim Turgut'tan mektup aldım. Çok memnun oldum. Ve ben de kendisine mektup yazdım.

Fatma Çorum'a, Hüseyin Kirve'ye mektup yazdım. Mektup geri geldi. Ona sen de bir mektup yaz. 5-6 bin lira para iste. Benim hapis olduğumu bahset. Hiç olmazsa paramızın bir kısmını almış oluruz. Mektupta evi taşıyacağından bahsetmişsin, bak buna memnun oldum. Öyle et daha iyi.

İnşallah mektubumun sana geldiği gün ben de gelmiş olurum. Yahut da birkaç gün sonrasına. Satırlarımı bitirirken "öz"ler için üzülmemeni rica eder, anlayışını bekler ve doyarak öperim.

Anneme, babama büyük hürmet ve saygımı bildirir, ellerinden öper himmetlerini beklerim.

Ali Amcama, Yusuf Abime, hanımlarına selam eder Hasan, Selver, Züleyha, İbiş ve Ferhat'ın, Zeko'nun gözlerinden öperim.

Sağlıcakla kal

Eşin Mahzuni

27 günlük özgürlük

Yaklaşık beş ay cezaevinde yatan Mahzuni Şerif, tahliye olur olmaz Antep'e, karısına, Fatma'ya gidiyordu. Gittiği gün de Fatma doğum yapmıştı.

Tahliyesinin üzerinden 27 gün geçmişti. Mahzuni'nin Antep'te misafirleri vardı. Konser için kente gelen Neşet Ertaş, Mahzuni ailesine misafir olmuştu. Yemekler yapıldı, sofralar kuruldu. Neşet Ertaş ile Mahzuni Şerif içten bir sohbete dalmıştı. Kapı çalınınca sohbetin kesilmesini istemeyen Fatma Mahzuni, eşine "Sen otur, ben kapıyı açarım" dedi.

İki kişiydi zili çalanlar. Fatma Mahzuni'ye, "Biz Yozgat'tan geldik. Mahzuni'yi görmek istiyoruz" dediler. Fatma, gelenleri kocasının hayranları zannederek Mahzuni'ye seslendi. Hiçbir şeyden şüphelenmeden mutfağa geçti. Birkaç dakika geçince Mahzuni'yi merak etti ve kapıya yöneldi. Kapı açıktı, Mahzuni'nin ayakkabıları da yerinde duruyordu, ancak Mahzuni yoktu. Aradı, seslendi ama Mahzuni'yi bulamadı. İçeri geçti ve Neşet Ertaş'a durumu anlattı. Neşet Ertaş da şaşkındı. Ancak konser saati de yaklaşıyordu. Gitmesi gerekiyordu. Neşet Ertaş, Fatma Mahzuni'yi o halde bırakarak konserine gitti. Fatma ise 27 günlük bebekle öylece kalakalmıştı.

İkinci cezaevi macerası başlıyor

Kocası bir anda yok olan Fatma, çaresizce menajerleri İrfan Tanır'ı aradı. Kısa bir süre sonra kucağında 27 günlük bebeğiyle Fatma Mahzuni ile menajer İrfan Tanır, Antep Merkez Karakolu'na gittiler. "Yozgat'tan geldik" diye yalan söyleyen sivil polisler tarafından gözaltına alınmıştı Mahzuni. Üstelik ayakkabılarını giymesine dahi izin verilmemiş, terliklerle karakola götürülmüştü. Önce karakol amiriyle, ardından da savcıyla görüşüldü. İstanbul'daki bir konserde söylediği, "Erim erim eriyesin" türküsü nedeniyle yine gözaltına alınmıştı. Suç yeri İstanbul olduğu için de İstanbul'a götürülmesi gerekiyordu. Hazırlıklar yapıldı, yola çıkılacaktı. Mahzuni, kıyafetlerini alması için önce Akyol Mahallesi'ndeki evine götürüldü. Elbise dolusu çantası ve kırık sazını aldı. Kapıya geldiğinde döndü ağlayan eşinin siyah gözlerine baktı ve şu sözler döküldü dudaklarından:

GİDİYORUM KARA GÖZLÜM AĞLAMA

Kader böyle imiş böyle yazılmış
Gidiyorum kara gözlüm ağlama
Mezarınız gurbet ele kazılmış
Gidiyorum dudu dillim ağlama

Ceylan bakışını üzme boşuna
Kurbanlar olayım gözün yaşına
Keder yakışmıyor hilal kaşına
Gidiyorum kara gözlüm ağlama

Emanet eyledim emlik kuzumu
Arkalarda koyma benim gözümü
Getir ver çalayım kırık sazımı
Gidiyorum kara gözlüm ağlama

Mahzuni Şerif'im yollar göründü
Garip başım dertten derde büründü
Fadime'm duvağın yerde süründü
Gidiyorum kara gözlüm ağlama

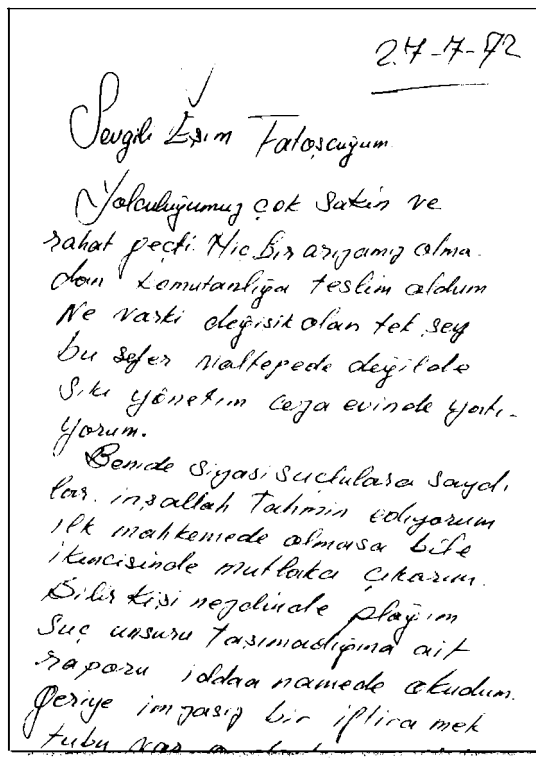
Kendisi hapiste, aklı Fatma'da

Mahzuni, bu defa Maltepe Cezaevi yerine Selimiye Cezaevi'ne konmuştu. Siyasi tutuklu olarak görülmüş ve siyasilerin kaldığı koğuşa yerleştirilmişti. Daha cezaevine girer girmez hemen Antep'te bıraktığı gözü yaşlı karısı Fatma'ya mektup yazdı. Bir yandan ümit veriyordu eşine, bir yandan da ekonomik sıkıntılar nedeniyle daha ucuz bir ev bulmasını istiyordu.

27.07.1972

Sevgili Fatoşcuğum

Yolculuğumuz çok sakin ve rahat geçti. Hiçbir arızamız olmadan komutanlığa teslim oldum. Ne var ki değişik olan tek şey bu sefer Maltepe'de değil de Sıkıyönetim Cezaevi'nde yatıyorum.

27-7-72

Sevgili Eşim Fatoşcuğum

Yolculuğumuz çok sakin ve rahat geçti. Hiç bir arızamız olmadan komutanlığa teslim oldum. Ne varki değişik olan tek şey bu sefer Maltepede değilde Sıkıyönetim Cezaevinde yatıyorum.

Benimle siyasi suçlulara sayıdlar. inşallah Tahmin ediyorum ilk mahkemede olmasa bile ikincisinde mutlaka çıkarım. Bilir kişi negatifde pozitif Suç unsuru taşımadığıma ait raporu iddaa nameden okudum. Geriye imzasız bir iftira mek

Beni de siyasi suçlulara saydılar. İnşallah tahmin ediyorum ilk mahkemede olmasa bile ikincisinde mutlaka çıkarım. Bilirkişi nezdinde plağın suç unsuru taşımadığına ait raporu iddianamede okudum. Geriye imzasız bir iftira mektubu var, onda da inşallah adalet tecelli eder, yakında çocuklarıma kavuşurum.

Gelirken de söylediğim gibi aman kendine iyi bakasın. Sütten kesilirsen sonra bebeğimiz ölür. Benim için sakın merak etme. Burada rahatım. Her sabrın sonu selamettir. Benim üzüntüm şimdiye kadar milletimin önünde yüz karası olacak bir suç işlemedim. Günlerim de böylesine acayip bir bekleyişin saatleriyle doluyor.

Bunun ardından seviniyorum. Çünkü bir adam suçlu görünüp de masum sonuç verirse, değeri oluşundan daha yükseğe çıkar. Burada fazla seni yormayım. Hayırlı mektubunu beklerim. Sen yine de kiralık ev ara. Bu kış orada kalamayız. Çünkü çok pahalıdır. Biliyorsun bütün yaz çalışamadım.

Allah kerimdir.

Gözlerinden öperim

İlk duruşmada Mahzuni'nin dediği gibi oldu. Tahliye kararı çıkmadı. Ama ikincide tahliye olacağına inanmıştı. Mahkeme heyetinin kendisine yaklaşımı onu mutlu etmişti. Artık çaresizce ikinci duruşmayı beklemek zorundaydı. Hapis hayatına da alışıyordu. Hasret, özlem hepsi vardı ama eşi Fatma ve bebeği Derya, buram buram burnunda tütüyordu. Onun üzülmesini de istemiyordu. Bir sonraki mektubunda Fatma'ya iyi olduğunu hissettirmek için havadan sudan şeylerden bahsetti. Aile içi dedikoduları da ihmal etmeden.

Sevgili Fatoş

Babamın telgrafıyla sıhhat haberini öğrendim ve çok çok sevindim. Ayrıca ne kadar özlediğimi tarif edemem.

Görevine başladın mı artık?

Ben birinci duruşmamda bırakılmadım. Fakat ikinci duruşmamda çok ümitliyim. Çünkü mahkemenin adalet yükünü taşıdığını biliyorum.

Mevcut mahkemenin dışında "Yiğitler" ve "Mahzuni Almanya'da" isimli plaklarımdan tahkikat açmışlar. Bunlara sırayla bakılacak. Ancak, duruşmalarımın gayrı mevkuf olarak devam edeceği

kanaatindeyim. Cumartesi günü kardeşim Hakkı ve İsmail Abimle görüşüyorum. Sıhhatim çok iyi alkol almadığım için. Yemekleri gayet huzurlu sindirebiliyorum. Ne var ki adelim nenni halayını çekmekten çok yoruluyoruz. Burada Sivaslı arkadaşlar var. Zaten onlar patronlarımdır. Kıyasıya halay çekebiliyorlar. Bütün günümüz tavla oynamak, iskambil savurmakla geçiyor.

Sonra cezaevinin idare mensupları çok değerli insanlardır. Belki sivilde olsak bu kadar rahat edemezdik. Mahkemede, yargı yetkilileri de çok babacan hareket ediyorlar. Tanrı göstermesin ama on yıl ceza alsam onların çok adil olduğuna inanırım. İşte bu cümleden alarak çok yakında tahliye olacağıma eminim. Çünkü masumum.

Sen nasıl ettin? Bizim Abuzer Amca'yla aran nasıl? Ben cezaevine girmeden evvel H. Mehmet Dayı'yı gördüm. Sana çok selamı vardı. Çok özlediğinden falan bahsediyordu.

Zalhey Hala ne yapıyor?

Bağırtısını ta buradan duyuyorum. O hemen rüyalarında trene binsin, hemen denizlere dalsın. Artık bana eli ayağı ulaşamaz. Kuşlarıma ve balıklarıma iyi bakasın. Murat'ı geçenlerde rüyamda gördüm. Avcı girmiş ağlıyordu, yoksa öldü mü?

Canikom karıcım, kendine mutlaka iyi bak. Hastalığını katılaştırırsan vahim bir durum arz edebilir. Ben inşallah yakında çıkacağıma göre üzüntüne bir yer yok. Bana iftira edenler hakkında da zaten şikâyetçi olmayacağım. Tanrı onların belasını versin. Hak ve adalet suçsuzdan yana tecelli edecektir.

Bana mektup atmadığın için hastalığından şüphelendim. Onun için beni üzmemeni rica ediyorum. Ha bak unutuyordum. Fahri'nin işini ihmal edersen kırılırım sana. Mutlaka o çocukların nişan işini yapmanızı istiyorum. Benim yokluğumu bildirime. Gün ola devran ola, inşallah düğünlerini de ben yaparım.

Şayet buradan değişirsem yine sana mektupla bildiririm.

Anneme babama selam eder, çocuklarımın gözlerinden öperim. Sakın merak etmeyesin.

Şerif M.
Selimiye Cezaevi-İstanbul

İkinci duruşma Mahzuni'nin istediği gibi geçti. Yaklaşık beş ay Selimiye Cezaevi'nde tutuklu kaldı. Tutuklanmasına neden olan türkünün muhatabı, dönemin Başbakanı Nihat Erim'in davacı olmaması ve mahkemeye yolladığı dilekçedeki *"Bir memleketin ozanı başbakanı sevmek zorunda değildir"* sözleri nedeniyle tahliye edildi.

"Ey Arapça okuyanlar" demenin cezası 6 ay hapis

"Erim erim eriyesin" türküsü nedeniyle yaşadıkları artık bitmişti. Ancak bu defa "Ey Arapça okuyanlar, Allah Türkçe bilmiyor mu?" türküsü başını ağrıtıyordu. 9 Mart 1973 tarihinde Ankara Atatürk Spor Salonu'nda CHP tarafından düzenlenen ve yaklaşık yedi bin kişinin katıldığı bir gecede sahneye çıktı. Geceye dönemin CHP lideri Bülent Ecevit de gelmişti. Sahnede türkülerini söyledi. Bir ara vatandaşların "Devrimci Mahzuni" sloganlarına karşılık verdi ve Ecevit'e övgüler dizdi. Programı bittikten sonra ise Ecevit'in gözleri önünde bir kez daha gözaltına alınıyordu.

Polis sorgusunun ardından hâkim karşısına çıkarıldı. Mahzuni'nin mahkemedeki savunması bu defa hayli ilginçti. Ünlü ozan, yıllar sonra o savunmasını şöyle anlatıyordu:

> Savcının iddianamesinde halkın dini duygularını istismar ve İslam dinine hakaret ettiğim belirtiliyordu. Ben de "Hâkim bey ben dini istismar etmedim. Bilakis İslam dininin yüceliğine vurgu yaptım. Yüce Allah'ın yaratıcı güç olduğu için Arapçanın dışında da bütün dillere hâkim olduğunu anlatmak istedim. Zira burada muhatabım Cenabı Allah'tır. Bir anlamda şahitliğine müracaat edeceğiniz Allah'tır. O da burada bulunmadığı için beratımı istiyorum" dedim.

Mahzuni'nin bu sözleri mahkeme salonunda gülüşmelere sebep oldu. Ancak tutuklanmaktan kurtulamadı. Bu defa Ankara Ulucanlar Cezaevi'ne atıldı. Düşünceleri, sözleri nedeniyle cezaevine girmesi çok zoruna gidiyordu. Çağdaş ülkelerdeki düşünce özgürlüğüne imreniyor, cezaevinde "Bırak beni konuşayım" diyordu.

Bende bir insanoğluyum
Bırak beni konuşayım
Bir başım bir beynim vardır
Bırak beni konuşayım
Düşüneyim, danışayım

Beni öldürüp ağlama
Böyle bulanıp çağlama
Yazık kolumu bağlama
Bırak beni konuşayım
Yine sana danışayım

Senin dilin benim dilim
Yakışmaz insana zulüm
İnsanım hayvan değilim
Bırak beni konuşayım
Yine sana danışayım

Ya sen niçin düşünürsün
Düşündükçe boşanırsın
Halk demeye üşenirsin
Bırak beni konuşayım
Hep gerçeğe ulaşayım

Düşünen cahil olamaz
Cahil kendini bilemez
Can gider fikir ölemez
Bırak beni konuşayım
Yine sana danışayım

Mahzuni halk için ölsün
Ben giderim adım kalsın
Koltuk saray sizin olsun
Bırak beni konuşayım
İnsan gibi yaşayayım
Yaşadıkça düşüneyim

Tutuklandıktan 18 gün sonra bir kez daha hâkim karşısına çıktı. İddianame adeta komedi filmi gibiydi. Mahzuni Şerif'le birlikte konseri düzenleyen CHP Çankaya İlçe Başkanı Cemal Bayır da yargılanıyordu. Her ikisinin de avukatı, yıllarca CHP'nin en üst makamlarında görev alan Önder Sav'dı. Bayır'a beraat isteyen Sıkıyönetim Savcısı, Mahzuni Şerif için Türk Ceza Kanunu'nun 312. maddesinin 1 fıkrasına atıf yaparak "Rapor, resmi yazı, şahadet ve tevilli ikrar" suçlamaları ile tutukluluğunun devamını istiyordu.

Ancak Sıkıyönetim Hâkimi Mustafa Akın, Mahzuni Şerif'in tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmasına karar verdi. Böylece Mahzuni Şerif tahliye oldu. Ekmek parasını kazanmak için yeniden sahnelere döndü.

Kısa bir süre sonra İstanbul'da sahnedeyken tekrar gözaltına alındı. 5 ay daha aynı sebepten dolayı cezaevine girdi. Artık meskeni Antep'teki evi değil, cezaevleri olmuştu. Tutuklu olduğu dönemde defalarca tahliye talebinde bulundu. 12 Temmuz 1973 tarihinde Sıkıyönetim Mahkemesi'ne gönderdiği dilekçede, bir kez daha tahliye talebinde bulunuyor ve hain olmadığını anlatmaya çalışıyordu. İşte o dilekçe:

> Ben on yıldır hemen bütün Türk halkının tanıdığı, memleketini ve milletini çok seven, Cumhuriyet ilkelerine bağlılığı ile tanınan bir Türk halk ozanı olarak hiçbir zaman devletin kanunlarını ihlal edici mahiyette icrayı sanatta bulunmadığım gibi, ordu ve parlamento aleyhinde çalışmadım ve maksadı bu olan örgütlerle de hiçbir ilişkim olmamıştır. TCK'nın 141/1. maddesini tek başıma ihlal edemeyeceğim söz konusu olmadığına göre, hayranı ve âşığı bulunduğum Atatürk Cumhuriyeti'ne gölge düşürecek bir davranışta bulunmam mümkün değildir. Laik memleket idaresinin her Türk sanatçısına ve şairine tanıdığı haklara dayanarak memlekette yoksulluk üzerine türküler söylemiş, bazı yolsuzlukları benim de her Türk vatandaşı gibi sanatımla yerdiğim olmuştur. Hatta bazı yetkili şahıslar için de eleştiri mahiyetinde taşlamalar yapmış, bu konuda adli kovuşturmalardan takipsizlik almışımdır.
>
> Bir milletin en sevilen halk ozanı olarak o milletin haini olamam. Memleketimin adalet ve yargıçlarına güveniyorum. Bir sazımdan baş-

ka geçim kaynağım olmadığını belirtirken yedi nüfusun mağduriyetini yüksek takdirlerinize bırakırım. Dosyamın tekrar incelenerek benim tahliyem için gerekli işlemin yapılmasına emir ve müsaadelerinizi saygılarımla arz ederim. 12.07.1973

Şerif Mahzuni
3 No'lu Askeri Tutukevi
Dışkapı-Ankara

3

Karaoğlan Ecevit'e övgü

70'ler, Türkiye'de Karaoğlan fırtınasının olduğu yıllardı. Dağ taş "Umudumuz Karaoğlan" yazılarıyla donatılıyor, CHP'nin İsmet Paşa'yı devirerek gelen yeni ve genç lideri Bülent Ecevit, halkın umudu oluyordu.

Samimi duruşu, halkın içinden gelen tavırlarıyla Anadolu'da, milletin gönlünde taht kuruyordu. "Ne ezen ne ezilen, insanca hakça bir düzen" sloganıyla meydanlara çıkan Ecevit, "Toprak işleyenin su kullananın" diyerek gariban Anadolu köylüsünün de umudu oluyordu. Mahzuni Şerif de o yıllarda sıkı bir Ecevit hayranıydı. Kendisi gibi kara kuru olan Ecevit'e büyük saygı duyuyor ve ona inanıyordu. Mahzuni'nin, Ecevit sevgisi o kadar yüksekti ki oğlu Berat Ali Mahzuni'nin adını değiştiriyor ve Bülent Ali Mahzuni yapıyordu.

Ozanlık hayatında pek çok siyasetçiye ağır eleştiriler içeren türküler yazan Mahzuni, Ecevit'e ise övgü dolu ama uyarıyı da eksik bırakmayan bir türküyle sesleniyordu.

KARAOĞLAN

Sevgili gardaşım canım Karaoğlan
Bizim yüzümüze güleceksen gel
Asık surat göbeklerden usandık
Adamca bakmayı bileceksen gel

Bilirsin ki bizim köyün yolu yok
Hükümete uğrayacak kolu yok

Bizim derdimizin sağı solu yok
Açlığa bir çare bulacaksan gel

Rey dediniz oy dediniz al verdik
Yüzyıllardır gözü bağlı yalvardık
Tarla tarla diken yolduk bel kırdık
Yoksulluğa tırpan çalacaksan gel

Hiç benzeme senden evvel gelene
Çünkü karnımız tok böyle yalana
Bir sözüm yok milletini sevene
Yani halka kurban olacaksan gel

Mahzuni halk ile beraber olur
Haksızın hakkından haklılar gelir
Millet verdiğini geri de alır
Kara bahta ak gün salacaksan gel

Sağ-sol herkese seslendi: Boşa dövüşmeyin

Bu yıllarda Gaziantep'teki evinde sakin bir hayat sürdüren Mahzuni Şerif, ekmeğini ise yine ozanlığından, türkülerinden kazanıyordu. Konser davetlerine gidiyor, özellikle de yurtdışındaki gurbetçilerle bir araya geliyordu. Artık ünü her yere yayılmış, tüm dünyada tanınan bir ozan olmuştu. Zaman zaman iktidarların baskılarıyla karşılaşıyor, kâh gözaltına alınıyor kâh sürgün hayatı yaşıyordu. En sert türkülerini de bu yıllarda yazıp söylüyordu.

Almanya'ya konser için gittiğinde hakkında Türkiye'de tutuklama kararı çıkartıldığını duyunca bir kez daha yıkılıyordu. Türkiye'ye dönse yine işkence, yine cezaevi, yine mahpus günleri olacaktı. Mahzuni, bir süreliğine de olsa Almanya'da kalıp durumun sakinleşmesini beklemeye karar verdi. Türkiye'de sağ-sol çatışmasının da en hızlı olduğu dönemlerdi. Ankara'da Bahçelievler semtinde TİP'li yedi öğrenci ülkücü militanlar tarafından hunharca katlediliyordu. Mahzuni, 1978 yılında şöyle sesleniyordu vatan evlatlarına...

SINIFSIZ OKUL

Boşa dövüşmeyin bizim yiğitler
Sizi vurduranlar vurulmuyor ki
Kim bilir nerede hangi koltukta
Kömürde tarlada yorulmuyor ki

Aynı baba dölü ölen öldüren
Ölenle öldüren iti güldüren
Yok muydu bunu size bildiren
Vur diyenler vurda görülmüyor ki

İşçiyi işçiye düşüren zalım
Boynumuzda boza pişiren zalım
Bu kadar bardağı taşıran zalım
Gözümüz önüne serilmiyor ki

Yeni adı çıkmış sağ ile solun
Tarihte borcu yok kullara kulun
İki yanı birdir yattığın çulun
Bilirsin ölenler dirilmiyor ki

Mahzuni der nedir hakkın davası
İnsana benzer mi köpek mayası
Uy tükenip bitsin sınıf kavgası
Sınıfsız bir okul kurulmuyor ki

"İtin biri" Çatlı mı?

Mahzuni Şerif'in en çok okunan eserlerinden birisidir "Bana dönek demiş "itin birisi".

Esere ilişkin türlü rivayetler yıllardır yazılagelmiştir. Türkünün 80 öncesi yazıldığı ve Bahçelievler katliamı sanığı Abdullah Çatlı'yı hedef aldığı özellikle sol kesim tarafından söylenmektedir. Mahzuni Şerif'in Hakk'a yürümeden önce aydınlattığı konulardan biri de bu olmuştur. Mahzuni Baba, türküyü 1978 yılında İstanbul'da bir konserinde doğaçlama olarak söylemiştir. Mahzuni Baba'nın yıllar sonra ailesine anlattığına göre olay şöyle gelişmiştir:

Ünlü ozan, sahneye çıkmadan önce kuliste son hazırlıklarını yaparken iriyarı, hali vakti yerinde bir işadamı, Mahzuni Şerif'in yanına gelmiş ve her zamanki gibi kısa kulis sohbetlerinden biri daha başlar. Ancak sohbetin ilerleyen dakikalarında adam üslubunu bozar. Mahzuni ise tatsız bir durum yaşanmaması için "Erenler sahneye çıkmam gerekiyor" diyerek kulisten ayrılır. Fakat artık iyiden iyiye gerilen adam, Mahzuni sahnede türkülerini okurken uzaktan avazı çıktığınca kışkırtıcı atıflarda bulunmaya ve ona hakaret etmeye devam eder. Bu, Mahzuni Şerif'in yabancı olduğu bir durum değildir. Çünkü o yıllarda konserlerinde binlerce insanı toplayan Mahzuni Şerif, birilerinin hedefi durumundadır. Neredeyse her konseri provoke edilmekte, konserlerinde kavga çıkması için çok çaba harcanmaktadır. Benzer bir durum söz konusudur.

Ünlü ozan önce bu iriyarı provokatörü ciddiye almaz. Mahzuni Şerif'e, "Döneksin sen, sosyal faşistsin. Sen ne anlarsın köylünün derdinden" diye bağırır. İzleyicisi önünde böyle bir terbiyesizlik Mahzuni Şerif'i kızdırır. Seslendirdiği eserini birden kesen Mahzuni Şerif, o an doğaçlama olarak bu provokatöre cevabını Mahzunice verir.

Bana dönek demiş itin birisi
Açığım ney imiş sor hele hele
Eli çatlamamış ayı irisi
Sen bizim köylerden gel hele hele

Köylüden yanadır toprak görmemiş
Viskiden gayrıya dudak sürmemiş
Ömür boyu serçe bile vurmamış
Beni vuracakmış bak ite hele hele

Bir yığın kitabı yığmış önüne
Sinek konsa korkar tatlı canına
Hipi yosmasını almış yanına
Pehlivanlık taslar gör hele hele

Yiğittir ölüsü dağlarda kalan
Yiğittir yiğidin öcünü alan

Soytarıdan yiğit olur mu ulan
Ordu yıkacakmış ker hele hele

Bu herifin önü sonu ayandır
Anlayana benim sözüm beyandır
Senden korkan hayvan oğlu hayvandır
Gel de Mahzuni'yi vur hele hele

"Hırsıza, soyguncuya, din tüccarına yuh yuh"

Aynı yıllarda Mahzuni'nin seslendirdiği bir başka toplumsal eser daha vardı: "Yuh yuh" türküsü. Hırsıza, arsıza, soyguncuya, din tüccarına kısacası tüm toplum düşmanlarına yuh çeken Mahzuni, bu eseriyle sadece Alevi ve sol cenaha değil, Türkiye toplumunun tüm kesimlerine ulaşmıştır. Çünkü yolsuzluk, hırsızlık herkesin sorunuydu ve hırsızlara yuh demek toplumun ortak tavrıydı.

"Yuh yuh" türküsü Selda Bağcan, Edip Akbayram, İbrahim Tatlıses gibi ülkenin popüler sanatçıları tarafından da söylendi. Mahzuni Şerif, "Yuh yuh" türküsünü bilindiğinin aksine günlerce yazarak değil, doğaçlama olarak söylemiştir. Türküyü günlerce üzerinde çalıştıktan sonra bu hale getirdiği iddiaları gerçek değildir. Peki, doğaçlama söylendiyse özel birine yönelik mi yazıldı, yoksa bir genel değerlendirme miydi? Kendisinin anlatımıyla işte "Yuh yuh" türküsünün gerçek hikâyesi:

İstanbul'da yine bir gazino programıydı. Tepebaşı Aile Gazinosu'ydu yanılmıyorsam. Sahneye çıktım. Türkülerimi okuyordum. Tabii arada siyasi mesajlar da veriyordum. Yolsuzluk yapıldığını, yurttaşın vergisinin çalındığını anlatıyordum. Birisi ayağa kalktı, "Ben hukukçuyum, sen türkü söyle böyle konuşamazsın" dedi. "Ben de ozanım. Ozan türkü de söyler, konuşur da" yanıtını verdim ve konuşmayı sürdürdüm. Yaptığım siyasi eleştiriler bu beyefendinin zoruna gitmiş olacak ki bana yuh çekmeye başladı. Tabii sinirlenmiştim. Ben de bunun üzerine "Yuh yuh sana" dedim ve sahnede doğaçlama olarak okudum. Arkadaşlar o gece programımı teybe almışlar. Sonra dinleyince güzel bir türkü olduğunu anladım ve albüme aldım. O an birine özel yazıldı belki ama sonradan tüm hırsızlara, soygunculara, din tüccarlarına yuh demiş olduk.

YUH YUH

Uzaktan yakından yuh çekme bana
Sana senin gibi baktım ise yuh
Efendi görünüp bütün insana
Hakkın kullarıru yıktım ise yuh

Yuh yuh soyanlara
Fakire kıyanlara
Yuh nefsine uyanlara yuh

Ben hoca değilim muska yazmadım
Ben hacı değilim Arap gezmedim
Kuvvetliyi sevip zayıf ezmedim
Namussuza boyun büktüm ise yuh

Yuh yuh soyanlara
Soyup kaçıp doyanlara
Memlekete kıyanlara
Yiğitlere kıyanlara yuh nefsine uyanlara yuh

Ne demek efendi bey ve amele
Fakir soymak yakışır mı kemale
Rüşveti hak bilip her dakika hile
Yapıp yapıp kafa çektim ise yuh

Yuh yuh soyanlara
Soyup kaçıp doyanlara
Yiğide kıyanlara
Yuh nefsine uyanlara yuh

Bu kadar milletin hakkın alanlar
Onları kandırıp zevke dalanlar
Diploma ile olmaz hâkim olanlar
Suçsuzun başına çöktüm ise yuh

Yuh yuh soyanlara
Soyup kaçıp doyanlara
Memlekete kıyanlara yuh

Mahzuni'yim benden başlar asalet
Asillere paydos beye nihayet
Şu insanlık derde düşerse şayet
Ben onu sevmekten bıktım ise yuh

Yuh yuh ben böyleysem
Yuh yuh sen öyleysen
Yuh yuh biz öyleysek
Yuh yuh soyanlara
Soyup kaçıp doyanlara yuh yuh

"Yiğit muhtaç olmuş kuru soğana"

Âşık Mahzuni Şerif halk adamı olduğu için Anadolu'nun ozanı olmuştu. Fakirliği, ezilmişliği, horlanmayı hayatında yaşamış, yaşadıklarını diline yansıtarak kaleme almıştı çoğu eserini. Zamanında kuru soğana muhtaç olan Mahzuni, Anadolu yiğitlerinin iç dünyasını en iyi anlayan kişiydi.

70'li yıllarda toplumdaki fakirlik Mahzuni'nin o eşsiz eserini doğurmuştu. Zenginin bir elinin yağda bir elinin balda olduğunu, garibanın ise kuru soğana muhtaç oluşunu 1974 yılında anlatıyordu. O yıllarda memleketin durumu kuru soğana muhtaç olmaktı, aradan 40 yıldan fazla zaman geçti. Devir değişti ama hayat ve şartlar değişmedi.

Mevlam gül diyerek iki göz vermiş
Bilmem ağlasam mı ağlamasam mı
Dura dura bir sel oldum erenler
Bilmem çağlasam mı çağlamasam mı

Yoksulun sırtından doyan doyana
Bunu gören yürek nasıl dayana
Yiğit muhtaç olmuş kuru soğana
Bilmem söylesem mi söylemesem mi

Mahzuni Şerif'im dindir acını
Bazen acılardan al ilacını

Pir Sultanlar gibi darağacını
Bilmem boylasam mı boylamasam mı

Fakirin sesi, garibanın feryadıydı

Toplumsal sorunları türküleriyle dile getiren Mahzuni Şerif, bir anlamda tek başına muhalefet yapan bir siyasi simgeydi. Yeri geldi fakirin halini yazdı, yeri geldi susuz köyleri diline doladı. "İnce ince bir kar yağar fakirlerin düzüne" türküsüyle Anadolu delikanlılarının fakirliğini, çocuklarının ise eğitime nasıl ihtiyaç duyduklarını anlattı. Ve 70'li yıllarda fakirlik yaşayan halkı adına Ankara'daki beylere şöyle seslendi: "Sen anandan ben babamdan ağa doğmadık, okul yaptırsak n'olur."

İnce ince bir kar yağar fakirlerin düzüne
Neden felek inanmıyor fukaranın sözüne
Öldük öldük biz açlıktan etme ağam ne olur

Kimi mebus kimi vali, bize tahsil haramdır
Dayanamam artık senin bu yalancı postuna
Yandık yandık bize okul bize yol bize hayat
Etme ağam ne olur ne olur
Adam mı ölür, yol yapılınca
Okul olunca
hayat durunca ne olur ne olur

İstanbul'un benzemiyor neden o Urfalara
Yandık yandık öldük öldük bir yudum su etme ağam ne olur
Yolsuz Maraş, susuz Urfa ya Diyarbakırların
Öldük öldük bir mektup yaz etme ağam, ne olur ne olur
Adam mı ölür toprak verince
insan sevince
kendini bilince ne olur

Mahzuni senin gardaşın alma topraklarımı
Çocuklarım büyük olsun sürünmesin ortada
Biz de Allah'ın kuluyuz etme ağam ne olur
Sen anandan ben babamdan ağa doğmadık dostum

Gel beraber yaşayalım sanma ki sana küstüm
Yandım yandım ayrı gezme etme gardaş
Adam mı ölür toprak verince
borç ödeyince
kendini bilince ne olur

Maraş katliamı ve dramı

12 Eylül 1980 darbesine giderken Türkiye'de mezhep çatışmaları artmıştı. Özellikle dış güçler tarafından kışkırtılan bazı kesimler nedeniyle toplum arasına nifak girmiş, kapı komşuları birbirlerine düşman olmuştu. Âşık Mahzuni Şerif'i en fazla etkileyen olayların başında şüphesiz ki Maraş katliamı gelir. 1978 yılının Aralık ayında Maraş'ta yaşanan katliam, Türkiye'deki en ağır travmalardan biridir. Maraş'ta Alevilerin ağırlıklı olarak oturduğu Yürük Selim Mahallesi'nde başlayan ve yüzlerce Alevi yurttaşın katledilmesine neden olan katliam, o günlerde Antep'te oturan Âşık Mahzuni'nin baba memleketi Maraş'tan utanmasına da neden olmuştu. "Maraş Dramı" isimli eserinde adeta içi kan ağlıyordu ozanın. Eşi Fatma Mahzuni'nin öğrenciyken Maraş'ta kaldığı evin sahibi Ozan Emekçi'nin babası Yusuf Çavuş, başı taşlarla ezilerek katledilmişti. Yusuf Çavuş gibi Mahzuni'nin çok sayıda eşi dostu akrabası da katledilmişti. Gebe kadınların karnının deşildiği, canların diri diri fırınlarda yakıldığı, yaşlı amcaların ağaçlara çivilendiği Maraş katliamı bugün de insan olan herkesin utanç sebebidir.

Mahzuni, Maraş katliamını "Maraş Dramı" isimli eserinde dile getirmiştir. Eserin başında ise Ökkeş ismini çok sık kullanan Maraşlılara kısa bir konuşma yapmaktadır. Konuşma şöyledir:

Ökkeş vurma bizi. Neden vuruyorsun be Ökkeş! Eğer vuracaksan sen kendi düşmanlarını vur Ökkeş. Bir gün Fransız kurşunu bize atıldığı zaman beraber savaşmadık mı emperyalizme karşı be Ökkeş? Haydar'ı, Yusuf Çavuş'u neden vuruyorsun? Emekçi'nin babasını, emekçinin oğlunu neden vuruyorsun? Vurma Emekçi'yi be Ökkeş. Ökkeş biliyorum sen Maraşlısın. Bilir misin ki ben de Maraşlıyım, bilirsin Âşık Mahzuni'yim işte. Beraber kurtardık bu ülkeyi, bu dağları kurta-

rırken ne mezhep ne din ne de inanç ayrımı vardı. Ulusal kurtuluş savaşı vardı sadece. Tüm bunlara rağmen küsmedim sana Ökkeş. Sen gene de vur bizi. Ama biz yine de severiz tüm insanı unutma Ökkeş.

MARAŞ DRAMI

Güzel Maraş sana nazar mı değdi
Ahır dağı neden gamlısın
Mor kayada yiğitlerin gezerdi
Ahır dağı niye gamlı gamlısın

Ölüler de yakıldı yanmadı sağlar
Yavrular ezilmiş analar ağlar
Denizler tükenmez damlalar çağlar
Maraş dağı niye gamlı gamlısın

Allah Allah deyip tesbih çekip gittiler
Hakkın binasını yıkıp gittiler
Camilerden gelip, döküp gittiler
Maraş dağı niye gamlı gamlısın
Bizim inancımız söküp gittiler

Der Mahzuni boyun eğmem dört beye
Döner kuzgun leşimiz yemeye
Utanıyorum Maraşlıyım demeye
Maraş dağı niye gamlı gamlısın

En fazla türkü Demirel'e

Siyasetin hızlı olduğu zamanlardan geçiliyordu. Sağ-sol çatışması artmış; köylü-şehirli arasındaki uçurum büyümüştü. Ülke Isparta İslamköylü Süleyman Demirel tarafından yönetiliyordu. Tüm sol çevreler gibi Mahzuni de Demirel'den memnun değildi. Çoban Sülü olarak adlandırılan Demirel, Mahzuni Şerif'in türkülerinden en fazla nasibini alan siyasetçiydi.

KÖYÜN ÇOBANI

Kaybetti sürüyü dağda uyurken
Derde düştü bizim köyün çobanı
Bu dağlar ovalar bizimdir derken
Derde düştü bizim köyün çobanı

Koç geldi tosladı vurdu devirdi
Kurt daldı sürüye büktü kıvırdı
Beş parmakla keçesini çevirdi
Derde düştü bizim köyün çobanı

Çoban uyandı ki sürü dağılmış
Mor koyunlar gizli gizli sağılnuş
Sürünün köpeği suda boğulmuş
Derde düştü bizim köyün çobanı

Niyeti yok dönüp köye gitmeye
Yüzü tutmaz dağda nara atmaya
Yemin ettim diyor davar gütmeye
Derde düştü bizim köyün çobanı

Mahzuni der yazık oldu sürüye
Bizim çoban dönmez oldu geriye
Olan oldu akşam geldi beriye
Hapı yuttu bizim köyün çobanı

Mahzuni Şerif'in Süleyman Demirel için yazdığı çok sayıda eser vardı ama bunlardan en bilineni "Cafer" türküsüydü.

CAFER

Biz de bez koymadın Cafer
Her saatte yedi sefer
Seni bize ettik miğfer
Tuh Allah belanı versin
Cafer Cafer Cafer Cafer

Cafer'in beşiği tahta
Anası babası şahta
Fiyakası yoktur şahta
Tuuuuuuh Allah belanı versin
Cafer Cafer Cafer Cafer

Mama verdik dert büyüttük
Arpa ile oruç tuttuk
Seni bize adam ettik
Tuuuuhhh Allah belanı versin
Cafer Cafer Cafer Cafer

Mahzuni der bre oğlum
Bir mintanım bir de çulum
Kan ağlıyor Anadolu'm
Tuuuuhhh Allah belanı versin
Cafer Cafer Cafer Cafer

Yıllar sonra Demirel cumhurbaşkanı olmuştu. Mahzuni Şerif ise Ozanlar Derneği genel başkanıydı. Bir vesileyle ozanların Çankaya Köşkü'ne gitmesi gerekti. Dernek olarak hep berabere köşke çıktılar. Mahzuni, yıllarca hakkında ağır türküler yazdığı Süleyman Demirel ile artık karşı karşıyaydı. Demirel, Mahzuni'yi diğer ozanları karşıladığı gibi kapıda gülerek karşıladı, buyur etti. Salona geçildi. Sohbetler edildi.

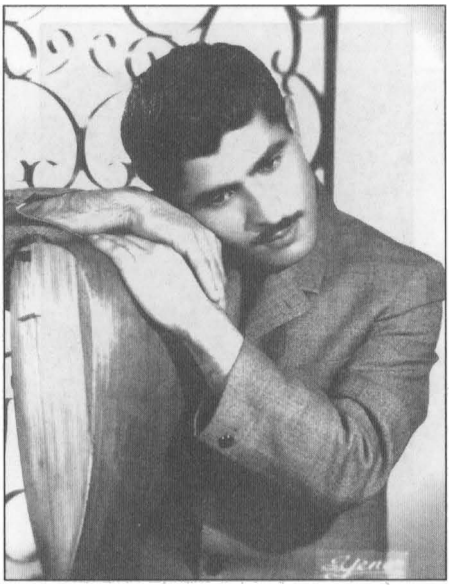
Bir ara Demirel, Mahzuni'ye dönüp, gülerek, "Beni en çok ve en ağır eleştiren sen oldun. Ne Caferliğim kaldı ne de köyün çobanlığı. Her fırsatta benimle uğraştın" dedi. Mahzuni de aynı yüz ifadesiyle, "O zamanlar öyle gerekiyordu Sayın Cumhurbaşkanı" cevabını verdi. Gülüştüler. Demirel, "Sen halk ozanısın. Halkın ozanı bunu yazar da söyler de benim kırgınlığım yok. Sen böyle yüreklice türküler yazdığın için halkın ozanı oldun" diyerek hoşgörüsünü gösterdi. Mahzuni'nin ağır eleştiri ve türkülerine hedef olan Süleyman Demirel, ünlü ozan hakkında bir defa dahi yargı yoluna gitmemiş, başbakan iken yani tüm güç elindeyken dahi herhangi bir dava açmamıştı.

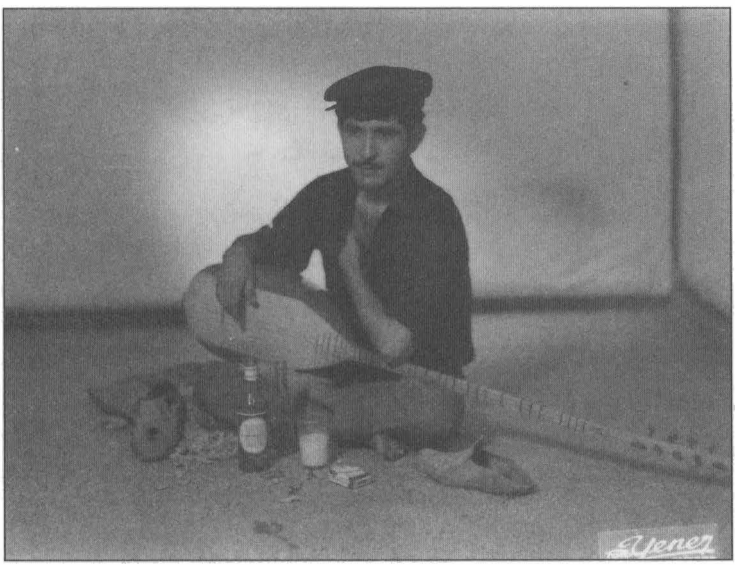
Mahzuni. Mersin Astsubay Okulu'nda, 1956.

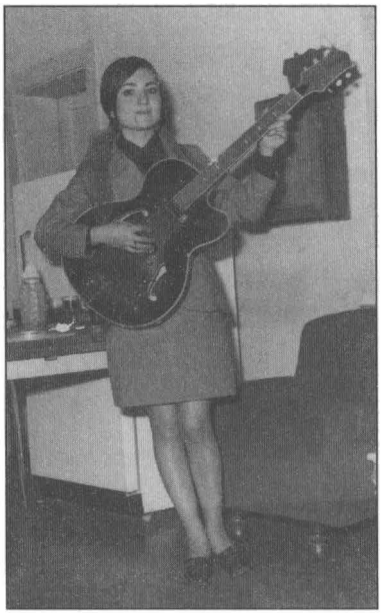
Astsubay Okulu'ndan atıldıktan sonra, Ankara'da askerlik yaparken.

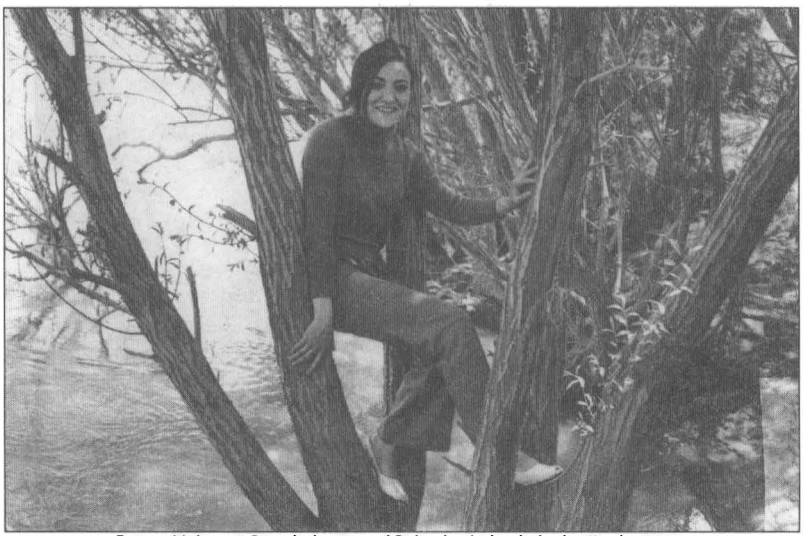
Mahzuni kartpostalı, 1965.

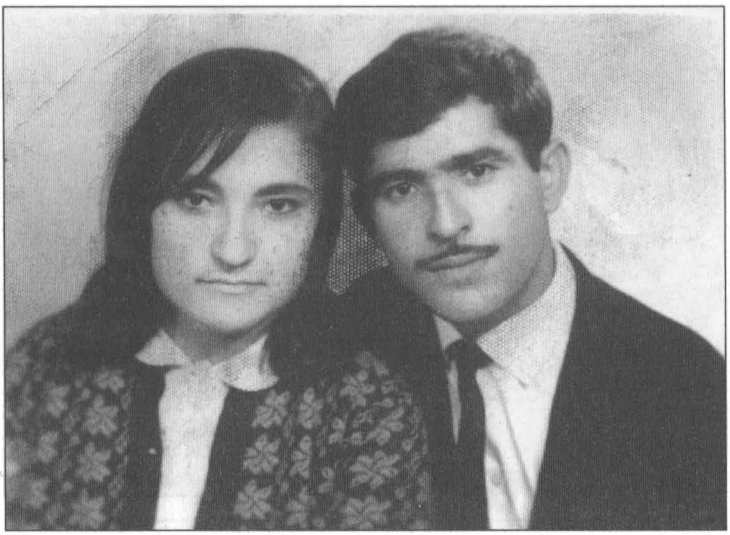
Mahzuni kartpostalı, 1970.

Fatma Mahzuni, Diyarbakır Öğretmen Okulu'nda
öğrenciyken, 1967.

Fatma Mahzuni, Diyarbakır Hevsel Bahçeleri'nde okul pikniğinde, 1967.

Mahzuni ve Fatma, nişanlanmadan önce...

Fatma ve Mahzuni'nin nişan töreni, Gaziantep-Kavaklık, 1970.

Mahzuni ve Fatma'nın düğünü.
Kızılay Düğün Salonu, Gaziantep, 1971.

Mahzuni kendi düğününde sahnede, 1971

Sanatçı arkadaşı Ali İzzet Özkan'la birlikte Âşık Veysel'i ziyaretinde, 1971.

Mahzuni, Berçenek'i ziyaretinde köylüleriyle, 1978.

Maltepe Cezaevi'nin avlusunda koğuş arkadaşlarıyla, 1973.

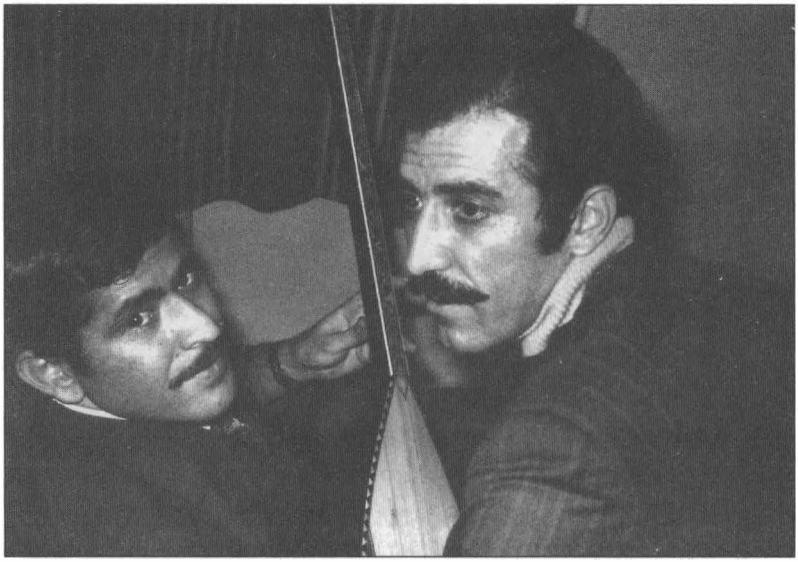
Mahzuni, Ankara Bülbülderesi'ndeki evinde.
Arkasında oturan kızı Züleyha, kucaktaki çocuk oğlu Emrah, salondaki genç kardeşi Salman.

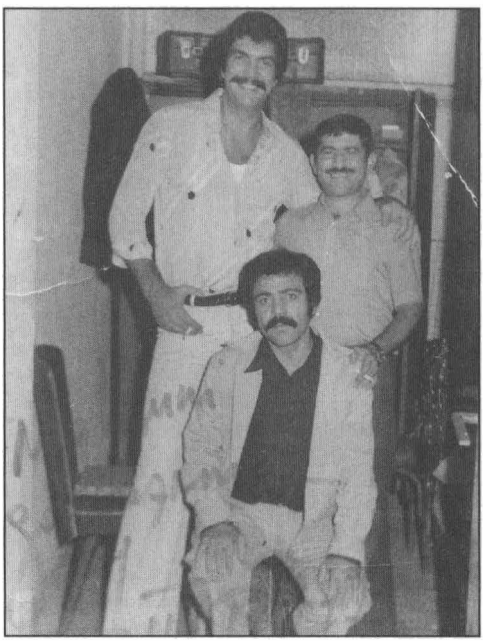
Cezaevinden çıktıktan sonra İstanbul'daki ilk konserinde kuliste sanatçı arkadaşlarıyla, 1973.

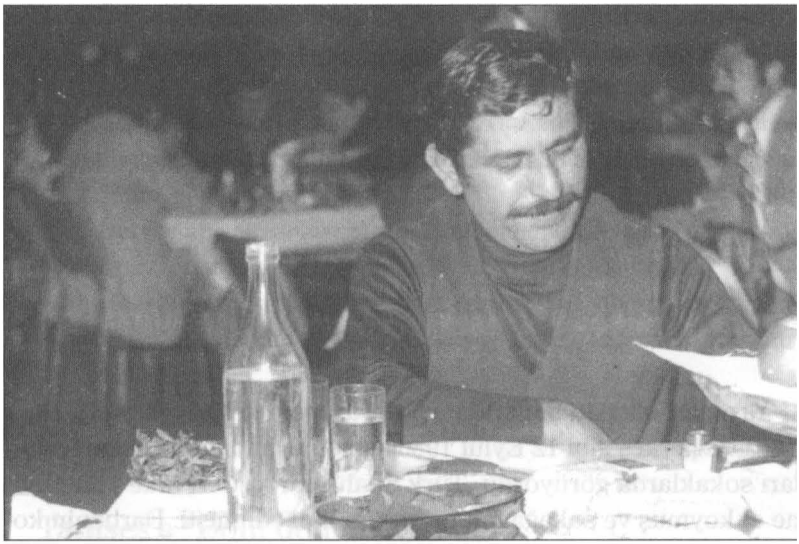
Almanya konseri sonrası hayranlarıyla, 1974.

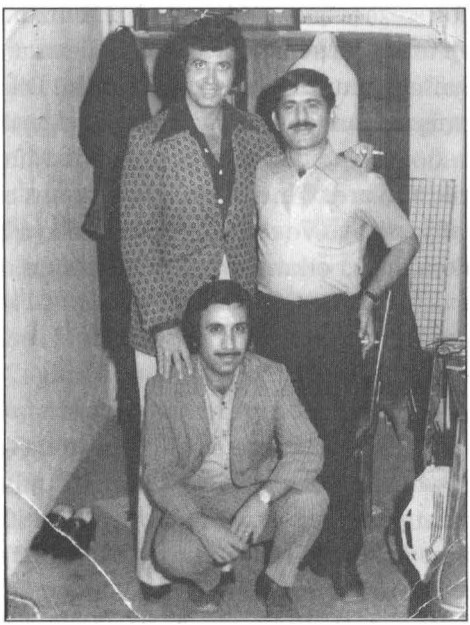
Bir konser sonrası Âşık Yoksuli ile, 1973.

İzmir Fuarı'nda sanatçı Tanju Korel ile birlikte, 1975.

Gaziantep'te yemekte... 1979.

İzmir Fuarı'nda sanatçı Özay Gönlüm ile kuliste, 1975.

4

12 Eylül darbesi ve ekonomik sıkıntılar dönemi

Yaşanan olaylar, sonunda askeri darbeyi getirecekti. Mahzuni Şerif de herkes gibi 12 Eylül 1980 sabahı uyandığında askeri tankları sokaklarda görüyordu. Türk Silahlı Kuvvetleri ülke yönetimine el koymuş ve sokağa çıkma yasağı ilan edilmişti. Darbenin komutanı ise Mahzuni'nin çok iyi tanıdığı biriydi. Ünlü ozanın Ankara Ordu Donatım Okulu'ndaki Harita hocası Orgeneral Kenan Evren.

Artık sıkıntılı günler başlamıştı. Askeri yönetim kafasını kim kaldırırsa alıyor, cezaevine gönderiyordu. Mahzuni ailesiyle birlikte Gaziantep'te sessiz sedasız yaşamaya devam ediyordu. Ancak her an gözaltına alınma korkusu yaşıyordu. Dile kolay binlerce türkü söylemiş ve neredeyse hepsi de siyasi içerikli olmuştu.

Sıkıyönetim döneminde konser vermesi de mümkün değildi. Bir miktar birikimi vardı. Ancak kısa süre sonra o da bitecekti. Daha az masraf yapmaya ve daha dikkatli olmaya başlamışlardı. Zaruri olmadıkça dışarı çıkmıyor, para harcamamaya özen gösteriyordu.

KKTC kurulunca milli marş yazdı

Mahzuni, ozanlığını serbestçe sürdüremese de toplumsal meselelerden uzak durmuyordu. Türkiye'nin sorunlarına eğiliyor, memleket şiirleri yazmaya devam ediyordu. 1983 yılının Haziran ayında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) bağımsızlığını ilan edince milli marş yarışması düzenlenmesine karar verildi. Mahzuni Şerif, Bayrak Radyosu tarafından organize edilen yarışmaya 21 Kasım 1983 tarihli mektubuyla başvurdu.

Saygıdeğer Bayrak Radyosu;

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin, Türk bağımsızlığının ilanı biz anavatan Türklerini son derece sevince boğmuştur.

Bu kutsal nedenle başlatmış olduğunuz, milli marş söz yarışmasına katılmaktan daha ziyade, milli inancımın bir saygısı neticesinde naçiz şiirlerimi gönderdim.

Derece alıp almaması benim için önemli değil, sadece Kıbrıs Türk bağımsızlığının şerefli arşivinde bir tuzumun bulunmasıdır.

Ünlü bir Türk halk ozanı olarak, en yüce duygularımla sizi kutluyor, yeni Türk devletinin bütün Türklere ve insanlığa hayırlı olmasını yürekten diliyorum.

Saygılarımla

Âşık Mahzuni Şerif

Tatlıses'e "Dom dom kurşunu"

12 Eylül 1980 askeri darbesi sadece siyasileri değil sanatçıları da perişan etmişti. Mahzuni Şerif gibi halkın sorunlarını dert edinen ozanlar artık toplumsal mesajlar içeren türküleri rahatça söyleyemiyordu. En ufak bir eleştiri, ozanların mahkeme salonlarına gitmesine neden oluyordu. Mahzuni Şerif ise bu sorunu isim vermeden ama hissettiren türküler yazarak aşıyordu. "Dom dom kurşunu" ve "Sarhoş" gibi türküler bu şekilde yazılmıştı.

80 darbesinin ardından üretkenlikte sıkıntıya giren isimlerden biri de İbrahim Tatlıses'ti. Tatlıses, 70'li yıllardaki ününü yitirmiş, ekonomik olarak da sıkıntıya girmişti.

Darbenin üzerinden birkaç yıl geçmişti. Yavaş yavaş konserler başlamıştı. Mahzuni Şerif, bir konser için eşi Fatma Mahzuni ile İstanbul'a gitti. Tepebaşı'ndaki Büyük Londra Oteli'ne yerleşti. Saz çalınıp türkü söyleniyordu. Mahzuni ailesinin misafirlerinden biri de Tatlıses'ti.

Mahzuni Şerif, Tatlıses'e, "Yeni bir türküm var, bir dinle bakalım beğenecek misin?" dedi ve "Dom dom kurşunu" türküsünü okudu. Tatlıses adeta mest olmuştu. Bu türkü kendisinin yeniden çıkış yapması için büyük fırsattı. Gözleri yerinden fırlamış şekilde, "Mahzuni Baba, senden bu türküyü istiyorum. Bunu bana ver. Çok borçlandım. Bu türküyle yapacağım kaset beni borçtan kurtarır" dedi.

"Dom dom kurşunu" türküsünü kendi kasetinde okumak isteyen Mahzuni ise hiç düşünmeden, "Türkü sana kurban olsun İbo" yanıtını verdi. Böylece Tatlıses'in 1980'li yıllarda yeniden doğmasına ve çok sayıda ödül almasına neden olan kaseti piyasaya çıktı.

Âşık Mahzuni Şerif'in çok sevdiği sanatçılardan birisiydi İbrahim Tatlıses. 80'li yıllarda yeni eser bulma konusunda sıkıntıya girdiğine Tatlıses'in yardımına hep Mahzuni yetişmişti. "Dom dom kurşunu", "Sarhoş" gibi eserlerini vermişti Tatlıses'e. Ne zaman televizyon programlarına çağırsa katılmış, İbo için hasta hasta da olsa türkülerini seslendirmişti.

Mahzuni'nin bu sevgisine İbo'nun karşılığı da aynı şekildeydi. Tatlıses, Mahzuni Şerif'e karşı asla saygısızlık yapmıyor, onu her gördüğü yerde adeta babası gibi seviyordu. Gerek Ahmet Kaya gerekse İbrahim Tatlıses, Mahzuni'yi kalbinin üzerinden koklayarak öper, başlarını ozanın göğsüne dayarlardı.

Tatlıses'e yazdığı zehir zemberek mektup

Şüphesiz ki her insan gibi Mahzuni'nin de sinirlendiği ve hakkını aramak için çaba sarf ettiği zamanlar oluyordu. Mahzuni, Gaziantep'te yaşadığı yıllarda bir kaset firması kurmuştu. Hem üretiyor hem de bölgedeki kasetçilere diğer sanatçıların kasetlerini toptan olarak satıyordu. Ekmek parasını adeta taştan çıkarıyordu.

Bu yıllarda İbrahim Tatlıses'in firmasıyla da çalışmıştı. Ancak, aralarında tatsız bir alacak verecek meselesi yaşanmıştı. Tatlıses'in firmasının müdürü, Mahzuni Şerif'in satmak için istediği kasetleri parayı peşin almadan yollamamıştı. Bu tavır Mahzuni'nin canını sıkmıştı. Birkaç kez Tatlıses'i aramış, ancak ulaşamamıştı. O da her zaman yaptığı gibi derdini mektupla anlatmak istedi. Tatlıses'e yazdığı mektupta çok sevdiği arkadaşına sitem ediyordu:

> Sayın İbrahim Tatlıses,
>
> Bunca zamandır, gerek ilgili firmalarınıza, gerekse muhtemel adreslerinize şahsen ve avukatlarımla şifahi veya yazılı bir sürü müspet

haberler iletmeme rağmen, gerek sizden gerekse ortaklığınızı sürdürdüğünüz zatlardan dostça bir cevap alamadım.

Yıllardır ayrı ayrı plak, kaset ve film yaptığınız, tescilli ünlü eserlerimi, zaman zaman kendi konusunda çıkarıp, kendi senaryolarınızca değiştirip film yaptığınız ve başka sanatçıya okuttuğunuzda mahlasımı ve ismimi tahrif ettiğiniz halde sanatınıza ve arkadaşlığımıza duyduğum saygı nedeniyle hiçbir konuda sizi rahatsız etmedim.

Belki elli sefer telefonunuza not bıraktığını halde kendinize var dedirtmediniz. Bunlar size olan saygımın bedeli mi oluyordu? Yeni kurduğunuz firmanızdan kendi paramla kaset siparişi verdiğim halde görevli arkadaşınız çeki göndermeden siparişimi kabul etmedi.

Benim ne zaman size olan borcumu ödemediğim vaki oldu ki sıradan bir insan muamelesine maruz kaldım?

"Sarhoş" isimli eserim, benim seceremin Nurhak Dağları'ndaki ölümsüz hikâyesiydi. Hiç bana tenezzül etmeden sanki İstanbul'da geçen bir aktüel aşk macerasıymış gibi sergileyip para kazandınız. Hiçbir gün sizden maddi talebim olmuş mudur?

Ancak görüyorum ki, size bu kadar değer veren 30 yıllık bir sanatçı ağabeyinizin sizce hiç değeri yok.

Her şeye rağmen selamlarımı sunar, gözlerinden öperim.

Mektubu alınca olayı öğrenen Tatlıses hemen devreye girecek ve Mahzuni Şerif'in isteğini yerine getirecekti. Tatlıses'in firmasındaki yöneticilerine talimatı da netti: Bundan sonra Mahzuni Şerif ne isterse yerine getirilecek, bir dediği iki edilmeyecekti.

İki sanatçının dostluğu bundan sonraki süreçte hiç azalmadı, hep arttı. Mahzuni Şerif, 2001 yılı Nisan ayında İstanbul'da geçirdiği rahatsızlık sonucu hastaneye yatmıştı. Yoğun bakımdaki Mahzuni'yi ziyaret edenler arasında Tatlıses de vardı. Tatlıses, ziyaret esnasında gazetecilere, "Bu memlekette en az bir milyon adam üstadın sayesinde zengin oldu. Bunlardan biri de benim. Onları bilmem ama benim hocama olan vefa borcum ölene kadar bitmez" diyerek vefasını gösteriyordu.

Mahzuni Şerif, Hakk'a yürüdüğünde en çok üzülenlerden birisi İbrahim Tatlıses olmuştu.

Fikret Otyam'ın mektubu

12 Eylül 1980 darbesi tüm toplumun olduğu gibi Mahzuni'nin de üzerinden adeta silindir gibi geçmişti. Askeri yönetim, Mahzuni'nin toplumsal mesajlar içeren tüm kasetlerini yasaklamıştı. Amerika'nın "bizim çocuklar" diye sıfatlandırdığı darbeci askerlerin, "Amerika katil katil" türküsünün ozanına rahat çalışma imkânı vermesi de zaten beklenemezdi.

Artık halkın ozanı halkına seslenemiyordu. Yıllarca adaletsizlikle mücadele etmiş, haksızlığa karşı durmuş ve boyun eğmemiş, Anadolu halklarının ıstırabını sazıyla sözüyle dile getirmiş olan Âşık Mahzuni, ya susacaktı ya da o çok sevdiği halkına yeniden ulaşacaktı.

Darbeden sonra üç yıl boyunca bu gelgitleri yaşadı. Ama sonunda yine kendisine, halkın ozanına yakışanı yaptı. Üstelik, askeri yönetimi kızdırmak pahasına mesajını, anlayana yine vermeyi başardı. 1984 yılında çıkarttığı "Dom dom kurşunu" albümü kimilerine göre döneme uyan, etliye sütlüye karışmayan bir albümdü. Oysa gerçek öyle değildi. Mahzuni hem çıkış parçası olan "Dom dom kurşunu" hem de "Han sarhoş, hancı sarhoş" gibi diğer türkülerinde aslında yine siyasi mesajlar veriyordu. Ve daha da önemlisi, o albüm bir ozanın yaptığı ilk senfonik çalışmaydı.

Mahzuni Şerif'in darbe sonrası çıkarttığı ilk albümü beğenmeyenlerin başında ise Mahzuni Şerif'in dostu, baba diye seslendiği Fikret Otyam vardı. Fikret Otyam ile 60'lı yıllarda tanışan Mahzuni, Otyam'ın Ankara'daki "âşıklar tekkesi" evinin müdavimlerindendi. Mahzuni Şerif, Ankara Ordu Donatım Okulu'nda öğrenciyken Otyam'ın evinden çıkmıyordu. Hatta Fikret-Filiz Otyam çifti bir odayı öz evlatları gibi sevdikleri Mahzuni'ye tahsis etmişti. Hafta sonları evci çıktığında bu odada kalıyor, türkülerini bu odada yazıyordu. Yani Mahzuni'yi en eski ve iyi tanıyanların başında geliyordu Otyam Baba.

O yüzdendir ki belki acele davranmıştı, kaseti dinledikten kısa bir süre sonra geçmişti daktilonun başına ve Mahzuni'ye şu mektubu yazmıştı:

Sevgili dost;

Her gün sorar oldum terminale, "Bana paket var mı?" diye. Neden sonra, orada çalışan işçi, "Baba paketi almadın mı?" demez mi... Meğer çok olmuş geleli, o ise unutmuş. Depoda bulduk, kutunun birisini açtım ve kutudan kaset değil, eski bir dost çıktı benim için. O baklavayı orada tadıp arabaya atladım ve ilk işim kaseti teybe koymak oldu. Ağır ağır düştüm yollara, boğazımda tarifi zor bir tıkanma, sanki yutulması olanaksız bir lokma atmışım ağzıma, geçmiyor boğazımdan.

Sonra bilmem kaç kez dinlediğimi, dinlediğimizi... can gözüyle, kulağıyla, içten, dikkatli, severek, sevmeyerek, eski günleri elbette yaşayarak ve sendeki değişimi çözmeye, anlamaya çalışarak. O nedenle hemen yazamadım sana, yazmak istemedim. Tüm heyecanımı yenip senin merakta olduğunu da üstelik bile bile... çünkü aradan ne geçerse geçsin, ben senin iyi ve kara gün dostunum, kısaca dostunum. Bilmem anlatabiliyor muyum?

Mahzuni Şerif Can,

İlk intibam azıcık kesilmiş soluğun, eh bundan doğal ne olabilir? Zaman zaman zaptedemediğim gözyaşlarım gerçekten apak bıyıklarıma, oradan apak sakallarıma aktı geldi. Neyi kimden saklayayım ve neden? Gün değişik gün. Aylar değişik, yıllar değişik ve anlayışlar. Yani özetle ortam. Seni iyi anlıyorum. Bir zamanın moda olan çıkışları artık yok. İnanır mısın iyi de oldu. Çünkü gerçekten yozlaşmıştı her şey. At izi it izine karışmıştı. Eline sazı alan devrimci ozan oldu döküldü ortalığa. Evet, bu fasıl böylece kapandı. Peki, şimdi ne yapmak gerek? Köşe başları tutulmuş, mafya gibi örgütlenmişler yeni gelenler. Ama peki biz sazı satacak mıyız elimizden? Elbette değil, bin kere hayır buna. O halde evet ne yapmalı? Çok düşündüm bunu, senin hesabına da elbette daha çok. "Ne varsa düne ait hepsi gitti. Şimdi yeni şeyler söylemek lazım." Mevlânâ böyle der bir şiirinde. Yani şimdi yeni şeyler söylemek lazım ki sen bu konuda bir hazine küpüsün benim için, benim gözümde. Öze dönmeli Mahzuni. O hiç bozulmayacak, bozulmayan, eskimeyen öze, özümüze, ustalara, yüce kişilere...

İnsan kendi kendini tekrar etmeye başladı mı ko gitsin bre can, bre dost, ko gitsin. Yenilenmek, çağla birlikte yenilenmek, ama yenilenmek adına asla soytarılaşmamak elbette. Henüz sesin varken dinle kendini Mahzuni, dinle kendini. Düşün taşın, tabii bunlara ihtiyacın varsa, eğer yoksa boş ver benim dediklerimi...

Ama bu bandı dinledikten sonra düşündüm ve bir noktaya vardım ki gönül yeni bir Mahzuni çekiyor. O güzel, duygulu, içli sesi ve usta sazıyla. Bu ne olabilir? Öze inmek, tam öze, ustalara, lafıyla, avazıyla öze. Evet, o usta parmakların ve içli, duygulu, tatlı sesinle elbette. Bilirsin barak havalarına vurgunumdur. Özellikle hemen burnumun dibinde olan Kilis havalarına, baraklara yani... Kaçakçı deyişlerine... söyleyen söylüyor. Hayır, bin kere hayır. Hepsi yalan, hepsi düzmece, taklit, yalan, dolan. Ağızları söylüyor, yürekleri değil. Sanılıyor ki gırtlak söyler salt, hayır. Yürek söyler önce, gırtlaktan çıkar. Salt yüreksiz gırtlaktan çıkan sesi ko gitsin. Bir süre oyalar, aldatır ama yüreğe dokunmaz. Kulağa girer ve öteden çıkar gider ki anlıktır bunlar... Biraz çeşniyi değiştirsen derim. Sen elbette benden daha iyi bilirsin bunun ne olduğunu, olabileceğini. Tereciye tere satmıyorum. Aklımdan da geçmez. Tut ki söyleşiyoruz, dertleşiyoruz, arıyoruz bir başka şey. Nedir bu başkalık, işte sen daha iyi bilirsin dediğim de bu. Urfa, Diyarbakır, Gaziantep, Elazığ, Erzincan hâlâ bir hazine. Bakma üç beş türküyle buraların temsil edildiğine. Eskileri senin yorumunla dinlemek, duyar gibiyim, bir yaşama sevincidir bence, bilmem yanılıyor muyum? Kilis'te belediye halinde bekçi bir Ceylan Ali var. Artık almıyormuş sazını eline. Var git buna. Yeni şeyler derle beni dinlersen. Sözlerini yaz, muhabbet et, düş köylere ki can köyleri çoktur. Bin şükür eski, yaşlılar, eski yürekliler ki çok şükür hâlâ var. Ama dedim ya ihtiyacın varsa bunlara yap dediğimi. Hadi yine bir ukalalık yapayım; repertuvarını zenginleştir ki sen eski çıkınsın bilirim, biraz sıyrıl bugünden. Dön çocukluğuna, köyüne, yörene, atalarına... durul, yun bir güzel, hamamdan çıkmış gibi arınmış, paklanmış. Unut geçenleri... Çünkü bir usta olarak zaten sen varsın hazır ve nazır.

Var git Maraş ellerine, Pazarcık Köprübaşı köyüne. Gör Nuri Gümüş'ü. Otur dizinin dibine. Var git Pazarcık'ın Terolar köyüne. Mustafa Enhas'ın yanına, yüreğini, gönlünü tazele. Bilmediğin şeyler değil, belki çalıp söyleyecekleri. Ama seni çok uzaklara, belki öz benliğine götürecek, buna gidecek yolu açacak erenler. Bilmem çok şey mi istedim senden, çok şey mi söyledim. İleri mi gittim, bağışla... ama dedim ya ben senin hâlâ dostunum. Bin yıllık ve ağulardan süzülmüş, durulmuş, oturmuş, kocamış ki yaş 57. Belki dedim şu içten, yalansız, dolansız mektuptan bir hisse kapar ki beni ancak mutlu eder bu. Üstelik sermayene ortak da değilim ki çıkarım olsun. Elbette bir çıkar var. O

da sevdiğim bir kişinin kazanması. Evet, benim çıkarım da bu. Yani senin kazanman. Bundan daha güzel çıkarın'ola?

Evim ki sana açık, bakarsın bir gün bu Allah'ın dağının eteğinde yapayalnız ak eve düşersin, ak badanalı duvarlarda yankılanır sesin ve sazın. Band dolu eski ve yeni... Hâlâ bırakmış değilim bu sevgiyi, merakı. İnan kötü şeye hiç ama hiç tahammülüm yok. Biriktim, coştum, taştım ve duruldum. Ne iyi ne kötü ilk tezenede, ilk avazda kapar, anlar oldum. Az şey mi bu? Tütün ile uğraşsaydım tütün eksperi olurdum. Şarap yapımcısı olsaydım, tadımcısı en iyisi olurdum. Ben de türküyü sevmişim. O nedenle kendini azıcık yetkili, bilen biri görüyorsam, anlıyor görünüyorsam kimse kınamasın beni. Yıllarımı verdim bu sevdaya. Lafı bundan uzattım, evet var gerisini sen getir. Sesine ki varmışın kırka, eskisi gibi bol harcayamazsın. Havanı, makamı sesine göre seçeceksin zorunlun olarak. Bir barak havasına, bir hoyrata elbette artık geçmiş yıllardaki gibi kolay varamazsın ama sen ki ustasısın bu işin. Yeni bir yorumla, bozmadan, olgun, yıllanmış bir usta olarak haykırırsın ki senin için çocuk oyuncağıdır kanımca tüm bunlar.

Acılar, yoksulluklar, dertler, çileler çağıldayıp gelsin üstümüze. Varsın gelsin. Yılgınlık yok ki insana. Kâmil insana yasaktır yılgınlık. İnsan-ı kâmili ki bunun nasıl olduğunu, olması gerekeni cihanda canlar bilir, Ali evlatları bilir. Benim bildiğim sen bir Ali evladısın. Soy sop, görgü bilgi, töreden yana. Evet, canım Mahzuni, benim güzel kardeşim. On yedi yaş küçüğüm, uzun boylu düşün. Arıl, durul, silkelen iyi malın her zaman bulunur alıcısı. Az da olsa bulunur elbette. Bir hırka bir lokma mı bize düşen? Elbette hayır. Ama bu yoldan hareket gözü tokluktur. İşte insan-ı kâmilden söz ederken içine elbette bu da vardır bilirsin.

Evet can, evet dost. Benim diyeceklerim bu kadar. Arif olan anlar ki sen arifsin bildiğim kadarıyla. Ta yıllar önceki görüşümdür bu. Aradan geçen yıllar, akıp giden yıllar törpülememiştir bunu eminim. Tersine artırmıştır. Ne demek istediğimi inanıyorum ki anladın. Bu bir anahtardır bir dostun uzattı. Bu gönlümden geçenler ki bir kapıdır var sen getir gerisini, icabını.

Haydi, gözlerinden gözlerinden öperim. Filiz Bacın da selam eder, hane halkına ferade ferade selamlar sevgiler dost.

Otyam Baba

Özal'a "Ha babam ha ha"

Eline sazı aldığı günden itibaren toplumsal meselelerle ilgilenen ve siyasilere eleştirel türküler yazan Mahzuni'nin okları 80'li yılların ikinci yarsından sonra Turgut Özal'a yönelmişti. Her gün art arda gelen zamlar, orta direk kavramının doğuşu, Özal ailesinin şatafatlı hayatı Mahzuni için adeta bulunmaz Hint kumaşı gibi iyi bir kaynaktı. Turgut Özal'ın eşi Semra, çocukları Zeynep, Ahmet ve Efe Özal'ın hayatlarını anlatan "Ha babam ha ha" türküsü sadece sol mahallede değil sağ mahallede de beğenilmişti. Zeynep Özal'ın davulcu olarak tanınan Asım'la evlenmesi, oğlu Ahmet'in yolsuzluk iddiaları, Mahzuni Şerif'in gözünden kaçmamış ve "Ha babam ha ha" diye o yılların en meşhur türküsünü Özal ailesine yazmıştı.

HA BABAM HA HA

Sabahtan bir davul çalar
Tokmağı tozundan beter oy oy
Öyle bir zamana geldik
Oğul babasından beter

Vicdanında ar kalmamış
Utanır damar kalmamış
Ha babam ha ha de babam ha ha

Yaklaşma onun yanına
Yalan kokar nefesinde oy oy
Nasıl olsa sorun yoktur
Vur fakirin kesesinden oy oy

Vicdanında ar kalmamış
Utanır damar kalmamış
Ha babam ha ha de babam ha ha

Der Mahzuni bu deniz de
Kimler yüzer kimler batar oy oy

Güvenir halim kalmadı
Birisi birinden beter

Vicdanında ar kalmanuş
Utanır damar kalmanuş
Ha babam ha ha de babam ha ha

Ey benim güzel güneşim
Bilmem kimlere doğarsın
Allah belanı versin
Bilmem ki nasıl kıyarsın

Vicdanında ar kalmamış
Utanır damar kalmamış
Ha babam ha ha de babam ha ha

Mahzuni Şerif, Özal döneminde haksız ve emeksiz bir şekilde zenginleşenleri de diline dolamıştı. Halk sürünürken, perişanlık içinde yaşamaya çalışırken emeksiz zengin olanlara "Defineyi nereden buldun" diye soruyordu halkın ozanı...

DEFİNEYİ NERDEN BULDUN

Mısır satıyordun iki yıl evvel
Gardaş defineyi nereden buldun
Baktım defterine vergi ne gezer
Gardaş defineyi nereden buldun

Haber verse idin müzemiz vardı
Kumandan kaymakam kazamız vardı
Yoksa muhtarımız azamız vardı
Gardaş defineyi nereden buldun

Okuma görmedin kırk sene yattın
Bir ekmeğe kırk yıl taklalar attın
Eroin mi sattın esrar mı sattın
Gardaş defineyi nereden buldun

Seni de beni de gören Allah'tır
Alın teri bütün terlere şahtır
Devlet parasını çalmak günahtır
Gardaş defineyi nereden buldun

Mahzuni Şerif'e inanmaz mısın
Ben yanarım daim sen yanmaz mısın
İnsanım demeye utanmaz mısın
Gardaş defineyi nereden buldun

"Ömrümdeki en büyük kıblem Atatürk'tür"

Âşık Mahzuni Şerif'in hayatındaki en önemli isimlerden birisidir Mustafa Kemal Atatürk. Her Alevi gibi Hz. Ali'ye olan aşkıyla yaşayan Mahzuni, Hacı Bektaş Veli ve Atatürk'e de büyük bir sevda duymuştur. 80 darbesi sonrası ise "Kenan Evren Atatürkçülüğüne" tepki göstermiştir. Kenan Evren, bir yandan Atatürk'ü kullanıyor, diğer yandan da Atatürk'e düşman olan dinci çevreleri şımartıyor ve büyütüyordu. Yıllar sonra Türk milletinin başına bela olan Gülen Cemaati de Evren döneminde palazlanmaya başlıyordu. Âşık Mahzuni, "Sarı saçlım mavi gözlüm" türküsünü de darbeci asker Kenan Evren'in kendisine göre uyarladığı Atatürkçülüğüne tepki nedeniyle kaleme almıştır. Atatürk'e olan hasreti belki de en güzel anlatan türkü, 1987 yılında Mahzuni'nin kaleminden çıkmıştır.

Sana hasret sana vurgun gönlümüz
Neredesin Mavi gözlüm nerde
Bu gemi bu Karadeniz,
Sarı saçlım mavi gözlüm
Neredesin dost

Ararım izini Dolmabahçe'den
Bir daha dönmez mi bu yola giden
İçimde sen gözümde sen
Sarı saçlım mavi gözlüm neredesin

Kurban olam yürüdüğün yollara
Kara peçe yakışmıyor kullara
Uyan bak bizim hallere
Sarı saçlım mavi gözlüm nerde
Neredesin dost

Bulutlar terinden dağlar kokundan
Sarhoştur sevdiğim Mahzuni bundan
Bir daha gel gel Samsun'dan
Sarı saçlım mavi gözlüm
Neredesin dost

Atatürk sevgisi nedeniyle zaman zaman marjinal gruplarca eleştirilen Mahzuni, kurucusu olduğu Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nden de bu nedenle istifa etmek istemiştir. 22 Ocak 1998 tarihinde dernek yöneticilerine yazdığı bir mektupta, "*Atatürk gibi bir dehaya zaman zaman kötü lafların edilmesi benim derneğe küsme nedenimin tuzu biberi olmuştur*" ifadelerini kullanmıştır. Ancak, Mahzuni Şerif'in bu istifası dernek yönetimi tarafından kabul edilmedi. Çünkü Pir Sultan Abdal Derneği'nde Atatürk'e yönelik kötü konuşanlar dernek yöneticileri değil, bazı kendini bilmezlerdi.

Mustafa Kemal Atatürk'ün çokça arandığı bugünlerde Mahzuni Şerif'in "Sarı saçlım mavi gözlüm" türküsü dillerden düşmemektedir. Atatürk'e olan özlemi ve ihtiyacı müthiş bir duyguyla dile getiren Mahzuni Şerif, Atatürk'ü her fırsatta anmış ve ona şiirler yazmıştır. Âşık Mahzuni, 10 Kasım 1998'de, yani Atatürk'ün ölümünün 60. yılında Cevri Baba'ya yazdığı bir mektupta, Atatürk'ü, "Ömrümde en büyük kıblem" olarak tarif etmiştir. Şüphesiz ki buradaki kıble dini bir anlam taşımıyor, sadece Mahzuni'nin Atatürk'e olan bağlılığını ifade ediyor. Mahzuni, hem mektubunda hem de mektuptaki şiirinde Atatürk'ü derin bir muhabbetle şöyle anıyor:

Cevri Baba Can,

Seni çok özledim. Vefasız, yoksa buralara kadar gelip beni sormadan mı gidiyorsun? Eski mektuplarımda olduğu gibi sana ne kadar

ihtiyacımın var olduğunu gün geldikçe daha da iyi anlamaktayım. Sözü fazla uzatmak istemiyorum. Ablamın ve senin ellerinden öperken ömrümde en büyük kablem olan bir insanın ölümünün altmışıncı yılını sizinle paylaşmak sıkıntısıyla bunları yazmış bulunuyorum.

Tanrı ülkeme ve doğduğum topluma bir daha 10 Kasımlar nasip etmesin.

Kardeşiniz Mahzuni Şerif

Bugün on kasımdır bir dağ yıkılmış
Poyrazın kanadı çama takılmış
Gayrı hakka tapmak başa kakılmış
Saraya ser olmuş dağdaki meşe

Hayal göklerimden uçuyor manaz
Demedim ki bu el bize yaramaz
Harmanını danesiz bu nasıl tınaz
Bakılmaz pazarda üç ile beşe

Derim ki cevriye nasıl darılsam
Varsam gitsem dost boynuna sarılsam
Emler çeke çeke düşsem yorulsam
Zaptiyeler halay çeker peş peşe

Der Mahzuni bizim bağ ile bostan
Ellerim yanımda ayrıyım dosttan
Bir yanım horasan bir yanım Elbistan
Gücüm mü kaldı ki yetsin kalleşe

Mahzuni Şerif'in Atatürk sevgisi o kadar büyüktü ki belki de hakkında en fazla şiir yazdığı liderdi Mustafa Kemal. Mahzuni'ye göre Atatürk, karanlık bedenlere doğan ışık, susuz gönüllerin rüyası olan bir büyük insandı. 1992 yılının 21 Ekim günü Ankara'daki evinde yeniden geçti daktilonun başına ve "Mustafa Kemal Hazretlerine" başlığı ile şu şiiri yazdı:

MUSTAFA KEMAL HAZRETLERİNE

Gelmemiştir senin gibi aslan Ali'den gayrı
Bir tarihin son dehası ey Kemali Mustafa
Kim ki görmez murat etse sendeki hoş didarı
Biter dünyada davası ey Kemali Mustafa

Bunca milleti mazluma adandın, âşık oldun
Adalet belenmiş sana tarihe beşik oldun
Her karanmuş ufukta parlayan ışık oldun
Özgür yolcunun sevdası ey Kemali Mustafa

Dört yanında zulüm ile inlerken Anadolu
Sövmedi tahtı Osman'a mevlanın tek bir kulu
Geldi haktan rahmet gibi Ali Rıza'nın oğlu
Susuz gönüller rüyası ey Kemali Mustafa

Almıştı Ortadoğu'yu sermaye denen cadı
Ondan hüccetsiz kalkmazdı hiçbir kuşun kanadı
Bir emekle şahlandın devirdin istibdadı
Coşanların son livası ey Kemali Mustafa

Ehli küfür çadır kurmuş güzelim İstanbul'a
İzmir'e bir Van yolcusu gözleri dola dola
Eskişehir'de bir kağnı gıcırdarken son yola
Kurtuluşun merhabası ey Kemali Mustafa

İngiliz'i Fransız'ı ey mağrubun pehlivanı
Havladı Antep Maraş'ta döktü köpükle kanı
Doğurmuştu toprak ana senin gibi merdanı
Yetiştin hasların hası ey Kemali Mustafa

Kim ki seni sevmiyorsa vardır kuyruk acısı
Seninle iffet bulmuştu anasıyla bacısı
Durdu neşteri ulvinle memleketin sancısı
Cümle tabipler atası ey Kemali Mustafa

Muhammed Mustafa böyle ümmete nadir nail
Sana gökten habersiz belki dostu Cebrail
On kasımda senin ile kol kolaydı Azrail
Sende erenler duası ey Kemali Mustafa

Bendedir Mahzuni sana ta ki doğuştan beri
Belki seni sevdiğimden âlem der ki serseri
Sanki Hacı Bektaş kalkıp derlemiş erenleri
Cümle kâmiller kavgası ey Kemali Mustafa

Antep günlerinin sonu, Ankara'ya taşınma

Darbe sonrası hayatının zor günleriydi. Artık eskisi gibi toplumsal ve siyasi içerikli türküler yazmıyordu Mahzuni. Gaziantep'te kendi halinde ozanlığını sürdürmeye çalışıyor ama daha da çok çocuklarının ekmeğini kazanmaya çaba harcıyordu.12 Eylül darbesinin üzerinden dokuz yıl geçmişti. 1989 seçimlerinde SHP, Türkiye'nin neredeyse tamamında belediyeleri kazanmıştı. Öyle ya da böyle sol bir yönetim hâkimdi ülkeye. Bu Mahzuni'yi fazlasıyla mutlu ediyordu.

En dikkat çeken belediye başkanlarından biri de Murat Karayalçın olmuştu. Üniversite öğrenciliğinde ülkücü olan ama sonradan solcu bir hayat tarzı benimseyen Karayalçın, artık Ankara'nın patronuydu. Âşık Mahzuni ise siyasi gelişmeleri Gaziantep'teki evinden takip ediyordu. Ta ki, 1990 yılında kayınbiraderi onu Ankara'ya davet edene kadar.

* * *

Mahzuni davet üzerine ailesiyle birlikte Ankara'ya gelmişti. Kayınbiraderinin Dikmen'deki evinde sohbet ediyorlardı. Mahzuni'nin geldiğini duyan Aleviler, demokratlar, solcular ve SHP'liler Dikmen'i, kayınbiraderinin evini mesken tutmuştu. Türküler söyleniyor, eski günler yad ediliyordu. Çoğu zaman bu dost sohbetlerinin dinleyicileri arasında kentin SHP'li Belediye Başkanı Murat Karayalçın'ın belediye meclis üyeleri de oluyordu.

Aradan on gün geçmişti. Tam Ankara'dan ayırılmak üzereydi ki ansızın Karayalçın'dan bir telefon aldı.

"Türkiye'nin en büyük ozanısın. Gel benim danışmanım ol, kültür konusunda senin gibi önemli birine ihtiyacım var. Birlikte çok kültürel projeyi hayata geçiririz."

Karayalçın'ın bu sözleri Ankara özlemi duyan Mahzuni'nin kafasını karıştırmıştı. Önce "Hayır" dedi. Ama çok da dayanamadı. Teklifi kabul etti. O artık Ankara Belediye Başkanı Murat Karayalçın'ın kültür danışmanıydı.

Karayalçın'a danışman, ama danışan yok

Hemen Gaziantep'e döndü. Evini topladı. O sırada kayınbiraderi de Mahzuni ailesine Ankara Dikmen'de bir ev kiraladı. Mahzuni Ankara'dan en son ayrıldığında Seyranbağları semtinde oturmuştu. Ama dönüşü Dikmen'e oluyordu.

Bir hafta içerisinde neyi var neyi yok topladı ve 1990 yılının Eylül ayında Ankara'ya taşındı. Üstelik, hayatının en zor günlerini geçirdiği Ankara'nın belediye başkanına danışman olarak.

Evini yerleştirdi, çocuklarını okula yazdırdı ve düzenini başkentte bir kez daha kurdu. Aradan üç ay geçti. Ne arayan vardı ne de soran. Danışmandı, ama danışan yoktu.

Aldı telefonu eline kendisi aradı danışmanlık yaptığı Karayalçın'ı. Adı Birsen olan özel kalem müdürü açtı telefonu. Ama sadece açıyordu. Danışmanı olduğu başkan ile Mahzuni'yi görüştürmüyordu. Bu seremoni böylece sürüp gitti bir süre. Ne yaptıysa Karayalçın'a ulaşamamıştı.

Bir sabah yine erkenden uyandı. Gazeteleri eline aldı. *Hürriyet* gazetesinin orta sayfasındaki bir haber hemen dikkatini çekti. Nasıl çekmezdi, büyük puntolarla adı yazılıydı o haberde.

"Âşık Mahzuni mevsimlik işçi oldu"

Başından aşağı kaynar sular dökülmüştü adeta. Mevsimlik işçilere ve emeklerine büyük saygısı vardı ama o Anadolu'nun Mahzunisiydi. Mazlumun, ezilenin sesiydi. Yıllarca yaşadığı acılar, işkenceler, cezaevi günleri Ankara Belediyesi'nde mevsimlik işçi olmak için miydi? Başını önüne eğdi. Düşündü, taşındı; üzüldü, sıkıldı. Hayatı altüst olmuştu. Ama en önemlisi itibarı darbe yemişti.

Önce eline bir kalem aldı. Ankara Büyükşehir Belediye Başkan kültür danışmanlığı görevinden istifa ettiğini yazdı, imzaladı. Sonra da eli sazını tuttu ve yine Mahzunice okudu:

Bakın şu başıma gelen işlere
Ben Karayalçın'a danışman oldum
Toplayıp getirdim çoluk çocuğu
Ben Karayalçın'a danışman oldum

Sözler verdi gardaş gardaş konuştu
Berhan "inen talip" inen buluştu
Ne yüzümü gördü ne de tanıştı
Ben Karayalçın'a danışman oldum

Birsen hanım derler özel kalemi
Murat beye yetiştirmez selamı
Geldim Ankara'ya buldum belamı
Ben Karayalçın'a danışman oldum

Murat gardaş sen değerli insansın
Niye diyorsun ki kurban başkası yansın
Dönen dolaplara gardaş düşen utansın
Ben Karayalçın'a danışman oldum

Mahzuni Şerif'im asırlar yaşar
Beş yıllık insanın aklına şaşar
Demokrat adama saygınlık düşer
Ben Karayalçın'a danışman oldum

Mahzuni Baba'nın bu şiiri ve türküsü ilerleyen zamanlarda SHP'nin Genel Başkanı olan Karayalçın'ın peşini bırakmaz. SHP-CHP birleşme kurultayında bazı Alevi kurultay delegeleri Mahzuni'nin bu türküsünden etkilenerek Karayalçın'a değil de Deniz Baykal'a oy verirler. Ancak, Karayalçın her defasında olgunluk gösterir ve halkın ozanının bu eleştirisine saygı duyar.

Yıllar sonra sıradan bir yurttaş olarak gittiği Hacı Bektaş Veli'yi anma etkinliklerinde Mahzuni Şerif'le karşılaşır. Avanos'taki otelde Mahzuni Şerif'in yanında İlhan Selçuk, Miyase İlknur ve Canan

Başkaya gibi isimler vardır. Karayalçın, "Mahzuni Baba'nın gönlünü alayım" der ve yanına giderek onu öper. "Varsa bir hata benimdir. Seni kırdık, üzdük" diyerek olgunluğunu gösterir. Mahzuni Şerif de aynı olgunlukla, "Estağfurullah, ben hak etmemiştim yaşadıklarımı. Ama unuttuk artık" yanıtını verir. İlerleyen süreçte de Mahzuni Şerif ile Murat Karayalçın çok iyi dost olurlar. Tüm bu kırgınlığa rağmen Mahzuni Şerif, 1991 yılında SHP'ye üye olur. Üyelik kabul belgesinin altında ise Türk solunun önemli isimlerinden Hikmet Çetin'in, genel sekreter sıfatıyla imzası vardır.

Ekonomik sıkıntı Ankara'da da başlıyor

Ankara Belediyesi'nden ayrılması ve hayat düzenini değiştirerek Ankara'ya gelmesi Mahzuni'nin ekonomik dengesini de bozmuştu. Yeni şehir, yeni bir hayat ve yeni masraflar. Mahzuni, türkülerinin telif haklarını da tam olarak alamıyordu. Bir gün yine parasız kalmıştı. Bu defa dizini kırdı ve MESAM'a sanatçı arkadaşı Ali Rıza Binboğa'ya şu mektubu yazdı.

Saygıdeğer Ali Rıza Bey;

Daha önce de birkaç sefer sekreterliğinize başvurarak birikmiş bandrollarımın bana gönderilmesini rica ettim. Siz yalnız mekanik hak tabir ettiğiniz cüzi bir miktarı banka havalesi yapmışsınız. Üç ay bir süreyle geçen dönemde Avrupa hastanelerinde kalışım, beni madden fevkalade sarsmıştır.

Tek güvencem olan MESAM örgütünün sabırlı davranması biz sanatçıları bilindiğinden çok mağdur etmektedir. Sizden önemle rica etmekteyim. Dört aydır biriken bandrol hak edişimi lütfen Akbank Dikmen Şubesi 16729 Ankara hesabına çıkarırsanız fevkalade ikrama geçer. Çünkü özel bir hastanede yatmak zorunda kalacağım. MESAM'a karşı olan güvenlerimiz bir önemli sanatçı adına soğutulmamalıdır diyorum.

Ayrıca mahkeme belgelerinde beni mağdur eden davalı tarafı koruyucu tutumunuzu üzülerek belirtmek zorundayım. Çünkü benim eserlerim ne üçüncü şahıs ne de firma, yasal olarak devretmeye, münhasıran satmaya ya da bünyesine mal etmeye muktedir olduğunu sanmıyorum.

Her şeye rağmen dileğimi bir daha tekrarlayarak saygı ve sevgilerimi sunarım.

"Cumhuriyet şehidi Uğurum"

Anadolu aydınlanmasının bir başka ismi de Uğur Mumcu'dur. Bu değerli insan 23 Ocak 1993 tarihinde arabasına konan bir bombanın patlaması sonucu hayata gözlerini yumdu. Türkiye'yi araştırmacı gazetecilikle tanıştıran Mumcu, pek çok mafya ve terör örgütünün hedefi durumundaydı. Sadece haberci kimliğiyle değil, aynı zamanda cumhuriyet aydınlanmasına yönelik çalışmalarıyla da tanınıyordu. Çağdaş, laik, iyi bir Atatürkçü ve solcuydu. Âşık Mahzuni Şerif'in de hayranlarındandı. Mahzuni'nin "Amerika katil katil", "Çeşmi siyahım", "Yuh yuh" gibi türküleri Mumcu'nun en çok sevdikleri arasındaydı.

90'lı yılların başlarında faili meçhul cinayetler, uluslararası dinci terör örgütlerinin Türkiye'de işledikleri cinayetler bitmek bilmiyordu. Mumcu da bu örgütlerin hedefi olmuştu. Uğur Mumcu'nun bombalı suikast sonucu ölümü aydınlık ve tam bağımsız Türkiye için acılar çekmiş, bedeller ödemiş Mahzuni Şerif'i derinden sarsmıştı. "Uğurum" diye seslenirdi bu yoldaşına halkın ozanı..

Ölümünün ardından Mumcu'yla ortak arkadaşı olan sanatçı Zülfü Livaneli'ye içini döktü. Mumcu'yu anmak onun için bir görevdi. Aldı kalemi eline ve Livaneli'ye bir mektup yazdı. Ardından da Uğur Mumcu'ya duygularını Mahzunice anlattı.

Değerli dostum, sevgili arkadaşım Livaneli;

Siyasi karmakarışıklığın içinde sana ağız dolusu şirin selamlar gönderemediğim için beni affedesin.

Tarihi Türkiye halkının, Asya kültürleri içinde ozanlık gibi bir dalının son halkalarından bir arkadaşınız olarak bugün içimin alabildiğince buruk en hüzünlü dakikalarından sana seslenmek istedim.

Bugün sevgili ağabeyim, mücadele arkadaşım, ışık kaynağım, yiğit insan, yürekli savaşçı Uğur Mumcu'yu dalgın gözlerim, hâlâ umut arayan üç damarı tıkanmış kalbimle biraz da umutsuzluk, bitkinlik içinde seninle birlikte anmak istediğimi belirtmek için karaladım bu kara yazıları...

Eğer duyurmak istersen, Uğurumuz adına, bütün buruk aydınlar adına iyi olur sanıyorum. İyi olur, çünkü cumhuriyet şehitlerini anmak

yalnız ozanların, aydınların, cumhuriyetçilerin görevi değil, bu cumhuriyetin feyzi içinde yaşayan altmış beş milyonun borcu olduğunu düşünüyorum.

Çeteler geliyor çeteler
Ellerinde yeşil sancaklı beratlarla
Ağızları kan, yürekleri kin kusuyor Uğurum
Yıllar önce fısıldamıştın cumhuriyetin kulağına
Dilleri besmele yüklü bu şeytan suratlıları
Eli kırbaçlı, böğrü çift mavzerli kıratlıları

Ve anlattın bir mucize ile
Ağca bahtlı, çil yanaklı, Kırcıları
Karanlığın herküllerini
Koca bir resmiyetin imtiyaz hediye ettiği
Yedi başlı kurtları ve Çatlıları

Parça parça uçtun gökyüzüne
Gönüllere karışıp
Elimizde bir mum, bir karanfil
Sana geldik yüzbinler, önümüzde tek ışık

Her sokakta bir kan koktu
Ankara'nın taşına bak
Gümüşdere tıkandı akmıyor bak Uğurum
Bu nasıl bir sevgidir
Bu nasıl bir adalet ya da nasıl bir hak

Sana rahmet ulaşmaz göklerden kucak kucak
Sen uçtun göklere rahmet olarak
Oldu olacak...
Azrail'le pazarlık etmeden parçalanan
Ey dünyanın şehidi
Mum satardın her karanlığa
Rahat uyu gönlümüzde
Her mum bir güneş olarak doğacak

Maraş'tan sonra Sivas yaktı yıktı Mahzuni'yi

Âşık Mahzuni Şerif'in hayatında büyük travmalar yaratan toplumsal olayların ilki Maraş katliamıydı. Akrabalarını, dostlarını, çağdaş, aydın arkadaşlarını Maraş'ta kaybeden Mahzuni, belki bir daha böyle acılar yaşanmayacağını düşünüyordu. Öyle ya, çağ değişmişti. Din ve mezhebe dayalı bu tür katliamlar artık olmamalıydı. Ancak Mahzuni Şerif yıllar sonra yanıldı ve maalesef benzeri bir travmayı Sivas'ta da yaşadı.

2 Temmuz 1993 tarihinde Pir Sultan Abdal'ı anmak için kente giden çok sayıda ozan, yazar, sanatçı, genç hunharca katledildi. Madımak Oteli'nde sıkıştırılan Türkiye'nin aydınlık yüzleri, örümcek beyinli yobazlar tarafından diri diri yakılmıştı.

Mahzuni Şerif de etkinliklere davetliydi. Ancak rahatsızlığı nedeniyle katılamamıştı. Üstelik Madımak katliamında yaşamını yitirenlerin neredeyse tamamı Mahzuni'nin yakın arkadaşıydı. Hepsinin acısı yüreğindeydi. Ancak en büyük acı kardeşi gibi sevdiği, sırdaşı, dostu Muhlis Akarsu'nun acısıydı. Eşi Fatma'yı Maraş Öğretmen Okulu'ndan beraber kaçırdığı, yıllarca her türlü sıkıntıyı derdi paylaştığı yoldaşı Muhlis Akarsu, artık hayatta değildi. O aydın insan, karanlık bir zihniyet tarafından yakılarak katledilmişti. Sadece Muhlis Akarsu değil; Nesimi Çimen, Hasret Gültekin ve Metin Altıok gibi dostları da bu katliamda yaşamını yitirmişti. Barış isteyen sanatçılar barbarca katledilmişti.

Sivas katliamı Mahzuni'nin yüreğini dağlayan önemli olaylardan biridir. Yaşamını yitirdiği güne kadar Sivas'ta yaşananları hazmedemedi. Her aklına geldiğinde katillere ve o katilleri cesaretlendirip, katliamdan sonra da korumaya alan siyasilere lanet okudu. Tıpkı yüzyıllardır Yezid'e okunan lanet gibi...

Allah Allah dost diyerek
Koştuk Sivas ellerine
Hak türküsü söyleyerek
Coştuk Sivas ellerine

Dışarıda tekbir sesliler
İçeride kara yaslılar

Tüm Sivas'ın suçu yoktur
Amma yaktı Sivaslılar

Madımak'ta şimşek çaktı
Alevler göklere çıktı
Kime kızdı kimi yaktı
Şaştık Sivas ellerine

Dışarıda tekbir sesliler
Eli tespihli fesliler
Müslüman kanı helal mı
Yaktı bizi Sivaslılar

Alev kapladı yarımız
Hakka ulaştı canımız
Kül buladı al kanımız
Taştık Sivas ellerine

Dışarıda tekbir sesliler
Eli tespihli fesliler
Gardaş kıyar mı gardaşa
Yaktı bizi Sivaslılar

Devlet ana devlet baba
Ne kötülük ettik sana
Döne döne yana yana
Piştik Sivas ellerine

Mahzuni tekbir sesliler
İçeride kara yaslılar
Tüm Sivas'ın suçu yoktur
Amma yaktı Sivaslılar

Sivas'tan göklere uçtuk
Gönlümüz hakkı diler
Alevlerde kucaklaştık
Muhlisler Nesimiler

Yıldız dağı boz dumanlı
Yollarımız tutmayın
Biz bu yolun son yolcusu
Siz bizi unutmayın

Bu yol çok yolcular gördü
Gültekinler Gülsümler
Biz hakkı severek yandık
Sevmeyenler bilsinler

Verdiğiniz bu duman
Sanma ki bizi boğar
Bir Pir Sultan kurban olur
Yüz bin Mahzuni doğar

"Zevzek" Arif Sağ mı?

Mahzuni Şerif'in çokça tartışılan eserlerinden birisi de "Zevzek" isimli türküsüdür. Eserin, Sivas katliamından sonra yazılması ve bazı sanatçıların kendi aralarındaki çekememezlikten kaynaklanan dedikoduları, türkünün Arif Sağ için yazıldığı iddiasına neden olmuştur. Mahzuni Baba, zaman zaman Arif Sağ'a kızardı, bu doğru. Bu durumu bilen bazı ortak arkadaşlarıydı işte bu dedikodunun sebebi.

Oysa bu gerçek dışı bir dedikoduydu. Âşık Mahzuni Şerif'in arkadaşlık yaptığı, birlikte defalarca konserler verdiği Arif Sağ için böyle bir türkü söylemesi mümkün değildi.

Üstelik, Mahzuni Şerif ile Arif Sağ'ın dostluğu çok eskiye dayanıyordu. Mahzuni Şerif, Arif Sağ'a "Sırık", Arif Sağ ise Mahzuni Şerif'e "Dayı" diye hitap ediyordu. Mahzuni Baba, Arif Sağ'ın sanatına, bağlamayı çalmasına, şelpelerine ise adeta hayrandı. Bir defasında Arif Sağ'ı eleştiren diğer ozan arkadaşlarına, "Dünyaya pek çok ozan, sanatçı gelebilir. Ama bağlama konusunda bu Arif'in üzerine kimseyi tanımam. Arif, bağlamanın kralıdır" yanıtını vermişti. Bu yüzden "Zevzek" türküsü Arif Sağ için değildi. Ancak, türkü; elinde saz, belinde tabanca, yollara düşmüş avare bir ozan olduğunu söyleyen başka bir isme yazılmıştı. Mahzuni

Şerif'in ailesine söylediği ismi bu kitapta açıklamayacağız, ancak olayın hikâyesi şöyle:

Sivas katliamından birkaç yıl sonraydı. Mahzuni Şerif'in yakından tanıdığı sağ kökenli bir ozan akşam saatlerinde kapısını çalmıştı. Mahzuni, her zamanki misafirperverliğiyle ozanı evinde ağırladı. Sofralar kuruldu, rakılar içildi, türküler söylendi. Mahzuni Şerif çok içmiyordu. Ama hemşerisi olan misafiri rakıyı neredeyse su niyetine mideye indiriyordu. İlerleyen saatlerde sohbet siyasete geldi. Misafir ozan, elini ikide bir belindeki tabancaya atıyor, belindeki tabancasını bir sağ, bir de sol tarafına alıyordu. Sonunda lafı da ziyaret sebebine getirdi. "Mahzuni, sen Alevi kesimin önemli bir ismisin. Sivas'ta yaşananları unutmak gerekiyor. Bu konuda senden ricam, ortamı yumuşatacak açıklamalar yapıp türkü söylemen" dedi. Yani bu sağcı ozan, Mahzuni Şerif'ten başta Muhlis Akarsu gibi en yakın arkadaşını da kaybettiği Sivas katliamını unutturmasını istiyordu. Bu teklif Mahzuni Şerif'i çileden çıkartmıştı. Sabaha kadar evinde misafir ettiği bu ozana surat yaptı, ancak ev sahipliğin gereği olarak o anda ağır sözler söylemedi. Onu kapıdan yolladıktan sonra ise bu teklife Mahzunice yanıt verdi ve "Zevzek" türküsünü yazdı.

Bir elinde kadeh var nerden gelirsin canım
İçip de ağlamayı derman bilirsin canım
Dünya fani bahçedir bir gün ölürsün canım

Adam olamadın gittin zevzek
Beni bilemedin gittin zevzek
Yürü be yürü be yürü be insan değilsin
Kendini bilmeyen canım eli ne bilsin
Halkı halkı halkı halkı hakkı ne bilsin

Hele bak şu aynaya yüzün yüze benzer mi
Ta sabahtan uyumuş gözün göze benzer mi
Vay o boyun devrilsin özün bize benzer mi

Mahzuni bu haliyle nereye vardın canım
Sen bu ele gelmeden nerde yatardın canım
Belinde barabellom kimi kurtardın canım

Adam olamadın gitti zevzek
Beni bilemedin gittin zevzek
Yürü be yürü be insan değilsin
Kendini bilmeyen canım eli ne bilsin
Hallı halkı halkı hallı hakkı ne bilsin

Siyasal İslam'ın belası olmuştu

Çocukluğunda Elbistan'da gittiği Lütfü Efendi Medresesi, Mahzuni'nin hayatında dinin hep var olmasına neden oldu. İslam'ın Alevi mezhebindendi. Ama Sünniliği de bilirdi. Bilmediklerini de merak edip bilene sorardı. Özellikle 70'li yıllarda ortaya çıkan siyasal İslam'ı tanımak istiyordu. Sayısız kitaplar okuyor, İslam adına yola çıktığını iddia eden siyasileri takip ediyordu. İslam dininin sevgi dini olduğu gerçeğiyle sorguluyordu siyasal İslamcıların bakış açılarını.

90'lı yıllarda ise din adına ekranlarda konuşan hocalar türemişti. Görüşlerini en çok beğendiği isim ise Prof. Yaşar Nuri Öztürk'tü. Her ikisi de sevgi, akıl ve mantıkla bakıyorlardı kutsal kitabımıza. Nihayetinde Kuran-ı Kerim'de sevgi ve mantık diniydi. Yaşar Nuri Hoca ne zaman ekrana çıksa onu can kulağıyla dinliyor ve takdir ediyordu.

Ama o Mahzuni'ydi. Sadece izlemek olmazdı. Atatürkçü olarak gördüğü bu din adamıyla iletişime geçmek istedi. Yine Mahzunice davrandı ve kalemini kullandı 5 Eylül 1994 tarihinde.

Sevgili hocam, değerli bilgin

Güzel halk adamı Sayın Yaşar Nuri Bey;

Ben, belki günün birinde kulak misafiri olup plaklarda, kasetlerde, radyo ve televizyonlarda dinlediğiniz, bir halk ozanı, bir Alevi Bektaşi'yim.

Adıma Mahzuni Şerif diyorlar.

Yurtiçinde bulunduğum süreçte, hiçbir programınızı kaçırmadan büyük bir haz ve bağlılıkla dinlerim.

Yedi yaşımdan itibaren medrese kültürü gördüm. Elbistan'da Alembey Lütfü Efendi Medresesi'nde, Kuran tecvit ettim. Sesimin güzelliği ve kıraat öğrenimim beni güzel Anadolumuzda önemli bir

misyonun takipçisi ederek bugünkü Ozan Mahzuni noktasına kadar itti.

Belli bir kemaletten sonra, Türkiye'de İslam adına yola çıkmış bütün ham softalığı, din bezirgânlığını, yanlış dedelik ve seyitlik kapısını bütün deyişlerimde, kaset, plak ve kitaplarımda yerdim. Böyle olduğum için uzun seneler zından bekledim. Çünkü bu tavrımla ben bir din devleti konumunda olan her yapıyı da eleştirmiş oldum. Çünkü ben Cenabı Peygamber'in getirdiği dinin ve onun içerdiği fıkıhın basit dillerde dolaşmasına aşırı tepki duymaktayım ve halen bu tepkiyi muhafaza etmekteyim.

Ayrıca Alevi ozanlarının etkisinde kaldığım için dinlerin hiçbirini insan sevgisinin dışında mütalaa etmedim. Koca bir arzuyu size birkaç satırla anlatmanın mümkün olmadığı için yüce hizmetinizin küçük bir hediyesi olarak aşağıda karaladığım naçiz görüşlerimi size sunmak istiyorum. Ozan yüreğimde yatan Allah'ın bütün rahmeti üstünüzde olsun diyorum.

Ben ademden gayrıya secde etmedim zinhar
Cemalım hak cemalıydı cennetü âlâ oldum
Nice bin yıl semalarda mecnun kaldım ahuzar
Kendi vücudum çöl edip kendime leyla oldum

İnli cinli düşüncemde sadece hayal idi
Bir lahza haktan ayrılmak bir ulu zaval idi
Sülbi Haydar'a inanmak evladu ayal idi
Sinemi ateşe yakıp nesli Kerbela oldum

Murtaza'nın hasretinden damla damla eridim
Asırlardır gökyüzünden deryalara yürüdüm
Nesimiyle inledim Enel hakla çürüdüm
Öyle bir girdaba varıp hüdayla hüda oldum

Andolsun ki güvenmedim cühelanın şerrine
Mürşidi kâmille vardım ummandaki derine
Tövbeler olsun yobazı koymam insan yerine
Kendimi bildikten beri bunlara bela oldum

Bunca körler pazarında rehber arayım dedim
Cahil ile yoldaş olup hakkı sorayım dedim
Ben Muhammed dergâhına suçsuz varayım dedim
Adım Mahzuni söyleyip böyle beyhuda oldum

Refahyol dönemi: "Hacı bacı günlerim"

Türk siyasi hayatındaki liderlerin neredeyse tamamı Mahzuni Şerif'in türkülerinden nasibini almıştır. İstanbul Büyükşehir Belediye başkanlığı döneminden Recep Tayyip Erdoğan'ı ismen tanıyan Mahzuni, Erdoğan'ın siyasette bu kadar yükseleceğini tahmin etse kesinlikle onunla ilgili de bir ya da birden fazla türkü kaleme alırdı. Belki Erdoğan ile ilgili bir türküsü yoktur ünlü ozanın ama Erdoğan'ın 90'lı yıllardaki lideri Necmettin Erbakan'a Mahzuni'den bir armağan gitmiştir. Erbakan ile Çiller'in ortaklaşa kurduğu Refahyol hükümeti ve 28 Şubat sürecinde yaşananları biraz da eğlenceli bir müzikle dile getiren Mahzuni, her iki lidere de cambaz yakıştırması yapıyordu. Mahzuni, "Hacı bacı günlerim" (Erbakan- Çiller) türküsünde o günleri bakın nasıl anlatıyor:

Değirmenin çarkı yok
Bu bahçenin parkı yok
Ali gider Veli gelir külhana
Hacı bacı günlerim

Acı acı günlerim
Göz boyamacı günlerim
Ahu vahunan geçti
Hacı bacı günlerim

Bir ipte iki cambaz
Zor olur oynamaz
Dili tatlı içi zehir
Böyle kazan kaynamaz

Mahzuni deli gönlüm
Yine yollara düştü

Hacı vurdu bacı durdu, Acımadı aleme
Kaygı kullara düştü

Acı acı günlerim
Şamatacı günlerim
Ahı vahınan geçti gitti
Hacı bacı günlerim

Mahzuni'nin "Gara Gardaşı" Neşet Ertaş

Âşık Mahzuni Şerif'in çok sevdiği ve değer verdiği ozanlardan birisi de "Gara Gardaşım" diye seslendiği Neşet Ertaş olmuştur. Mahzuni kendisi gibi Türkmen olan Ertaş'ı büyük bir beğeniyle takip ederdi. Berçenekli Mahzuni Şerif ile bozkırın tezenesi Neşet Ertaş'ın Alevi olmaları dışında pek çok ortak özellikleri vardı. Ama en önemlisi, her ikisi de hem Hz. Ali hem de insan sevdalısıydı. Mahzuni Şerif, ozanlığını siyasi mesajlarıyla sürdürürken, Neşet Ertaş siyasete hiç bulaşmadan mızrabından daha çok sevgi ve gönül mesajları veriyordu.

Neşet Ertaş ile Mahzuni Şerif'in dostluğu da çok eskiye dayanıyordu. Her ikisi de sahneye ilk çıktıkları yıllarda tanışmış, dost olmuşlardı. Beraber konserlere gidiyor, yol arkadaşlığı yapıyorlardı. Hatta öyle arkadaşlıkları vardı ki bir ekmeği paylaşıyor, ama asla birbirlerini incitmiyorlardı.

1965 yılında yine bir konsere gitmişlerdi. Eskişehir'deki konserleri başarıyla tamamlanmış, her iki ozan da otele geçerek konserin organizatörünü beklemeye başlamıştı. Ancak ne gelen vardı ne de giden. Cebinde tek kuruş olmayan Mahzuni, derin derin düşünüp Neşet Ertaş'a, "Ne olacak şimdi, paramızı alamadık. Üstelik cebimde beş kuruş para da yok. Nasıl döneceğiz Ankara'ya?" dedi. Neşet Ertaş güldü. "Ben tedbirli davrandım. Sahneye çıkmadan parayı aldım. 600 liram var. Yarısı senin, yarısı benim gardaş" dedi. Neşet Ertaş dediği gibi de yaptı. Kazancının yarısını yoldaşına verdi.

Uzun yıllar gurbette kalan, müthiş eserlerine rağmen büyük ekonomik sıkıntılar yaşayan, ekmeğini düğünlerde sahneye çıkarak kazanan Neşet Ertaş, 90'lı yıllarda Türkiye'ye dönüş yap-

tığında buna en çok sevinenlerden biri de Mahzuni Şerif olmuştu. Âşık Mahzuni, Sümer Ezgü'nün televizyon programına katılan Neşet Ertaş için şu mektubu yazıp yollamıştı:

Neşet Ertaş;

Anadolu kır geleneğine ait müzik kültürünün en sağlam nuzrabı ve en içli seslerinden başta gelenidir.

Acıdır ki ülke koşullarının amansızlığı, bu misyonun ağır toplarını bir yandan pare pare gurbete yollarken sılada kalanlarını da kendi kuralları içinde ezdi, yaraladı. Üstüne üstlük içinden doğduğu o muhterem Anadolu halkı da bu değerlere yeteri kadar sahip çıkmadı, çıkamadı.

Sevgili Neşet Ertaş ile hemen hemen aynı pınardan gelmeyiz. İkimiz de Horasan köklüyüz. Özelliğimiz, ikimizin de Türkmen olmasıdır. Tek farkımız, birimizin yurt sevgisinde birazcık siyasetle ilgilenmesi, ozan kültürüne verdiği yoğunluğun ağır basmasıdır.

Onun ötesinde insan sevgisi, geleneksel gönül mevzuatı, tabiat varlıklarına düşkünlük, turaplık ve inanç birliği gibi ortak yanlarımız çoktur. Uzun senelerdir görüşemedik. Kendisini çok özledim. Bu nedenle bir daha hoş geldin demek istiyorum. Bunu da Mahzunice anlatmak istiyorum.

Bülbül hayli oldu bağdan gideli
Uzak bağda öten Neşet hoş geldin
Âşıkların hepsi haktan badeli
Gözümüzde tüten Neşet hoş geldin

Sen bizim ovaya türküler ektin
Ektiğin türküden çektin ha çektin
Gönül dolusunu gurbete döktün
Bir gelip bir yiten Neşet hoş geldin

İnce ince gurbet yakar insanı
Sıladan ayrılmam derdin hanı
Güzel toprağımın ey bülbül canı
Gamlı gamlı yatan Neşet hoş geldin

Serin olur Ilgaz dağının başı
Seninle çok yedik ekmeği aşı
Mahzuni Şerif'in gara gardaşı
Bir doğup bir batan Neşet hoş geldin

Neşet Baba'dan canlı cevap

Mahzuni Şerif'in bu şiiri Neşet Ertaş'ı çok fazla etkilemişti. Mahzuni Baba'ya cevap vermek ve onunla ilgili duygularını paylaşmak istiyordu. Türkiye'ye dönmüştü, ancak Avrupa'da yaşayan gurbetçilerden de kopamıyordu. Bir gün yine Viyana'da konserdeydi. Arkadaşları Mahzuni Şerif'in televizyonda canlı yayında olduğunu kendisine söyledi. Hemen programa ara verdi ve telefonla canlı yayına bağlandı. İşte o canlı yayında bozkırın tezenesinin, Berçenekli Mahzuni Şerif için sözleri ve yazdığı şiir:

Kırk yıldan daha evvel, bir birleşim anında, insanlık yolunda bir araya geldiğimiz sevgili Mahzuni, birlikte yürürken bir anda baktık ki önümüzde iki yol var. Mahzuni Kardaş hak yoluna, bu kul da gönül yoluna yöneldi. Kırk yıldan sonra televizyonda buluştuk, ömürlerimizin sonuna yaklaşırken. Kırk yıl sonra bir araya gelmenin anlamına birkaç dörtlük yazdım Sevgili Mahzuni'ye.

Hakkın var ettiği sen bir ruh iken
O ölmez yetmezi gördün Mahzuni
Vücut dünyasında buldun bir mekân
Oldu bu can senin yurdun Mahzuni

Hakkın emri ile dünyaya geldin
Dünya insan için cennettir, bildin
Haksızlığı gördün şaşırdın kaldın
Bunun nedenini sordun Mahzuni

İşine gelmeyen seni dışladı
Haksız sürüleri seni taşladı
Çok cahiller yuh çekmeye başladı
Onun cevabını verdin Mahzuni

Haksızlık iyi deyip haram yemedin
Sözlerin doğrudur yalan demedin
Sen Allah'ın doğrusunu söyledin
Çünkü hak gözüyle gördün Mahzuni

Yalan yoktur bu GARİBİN sözünden
Nice yıllar yandın aşkın közünden
Gönülü hak bildin buldun özünden
O hakkın sırrına erdin Mahzuni

Ahmet Kaya için: "O benim gözüm"

Mahzuni Şerif'in son dönemde en çok sevdiği ve değer verdiği sanatçı ise kesinlikle Ahmet Kaya idi. Ahmet Kaya'nın ne zaman adı geçse onu gülerek anıyor ve "O benim gözüm" diyordu. Ahmet Kaya da devrin Pir Sultanı, Mahzuni Şerif'e büyük hürmet duyuyor, onu her fırsatta saygıyla selamlıyordu. Her ikisinin birbirine saygısı çok büyüktü ama açıkçası geçmişlerinde bir tuz ekmekleri dahi yoktu.

Ankara'da İlker Mahallesi'ndeki evinde oturan Mahzuni Şerif'in bir gün telefonu çaldı. Arayan, Ahmet Kaya'ydı. Sıkıntılıydı.

Derdini anlatıyor, bu gönül adamından medet umuyordu.

"Mahzuni Baba, yeni albüm için stüdyoya girdim. Ahmed Arif'in bir şiirini aldım, besteledim ve okudum. Çok güzel bir eser oldu ama telif hakkını elinde bulunduran yeğenleri türküyü okumama son anda izin vermedi. Albümün çıkmasına da bir hafta kaldı. Albüm, bu yüzden sıkıntıya girecek. İzin verirsen senin 'Ben beni' türkünü okumak istiyorum."

Ahmet Kaya'nın bu sözlerine Mahzuni'nin yanıtı anında "Hayır" oldu.

Kaya, şaşırmıştı. Böyle bir yanıt beklemiyordu. Mahzuni Şerif gülerek ekledi:

"Önce gelip evimde misafirim ol, türkü kolay."

Ahmet Kaya, "hayır" cevabıyla önce şaşırmıştı, ama kısa bir süre sonra seviniyordu. Albümü kurtarmış ve eseri okumuştu. Daha da ilginci, albümün en çok tutan türküsü olmuştu sonradan seslendirdiği "Ben beni".

BEN BENİ

Seyyah oldum pazar pazar dolaştım
Bir tüccara satamadım ben beni
Koyun oldum kuzum ile meleştim
Bir sürüye katamadım ben beni
Ben beni kendimi canını özümü

Dostlar beni bir kazana koydular
Kırk yıl yandım daha çiğdir dediler
Ölçeğimi gram gram yediler
Bir kantarda tartamadım ben beni
Ben beni kendimi canını özümü

Deli gönlüm aktı gitti engine
Çok boyandım çok çiçekler rengine
Bir Mahzuni demiş oldum kendime
Olmaz olsun atamadım ben beni
Ben beni kendimi canını özümü

Ahmet Kaya, çokça sevdiği bu türküye klip çekmeye karar vermişti. Televizyon sektörü yeni yeni gelişmeye başlamıştı, artık klip çekildiği zaman albümün etkisi daha da artıyordu. Şubat ayıydı. Eserin özü itibarıyla kar kış görüntüsünde çekim yapılmalıydı. Klip için uygun yer olarak Ankara'nın Haymana ilçesi belirlendi.

Ahmet Kaya, ekibini topladı ve Ankara'ya geldi. Gölbaşı'ndaki Gençlik Spor Müdürlüğü'nün tesislerine yerleştiler.

Geldikleri gün ilk ziyaretçileri de Âşık Mahzuni Şerif, eşi Fatma ve oğlu Ali Mahzuni oldu. Hal hatır soruldu, sohbetler edildi. Ama muhabbet eksik kaldı. Ayrılırken Mahzuni Baba, Ahmet Kaya ve ekibini İlker'deki evine davet etti. Ne de olsa sofrası genişti. Bunu en iyi bilen de sanat camiasıydı.

Ahmet Kaya, baba erenlerin bu isteğini reddedemezdi. Akşam saatlerinde hep beraber Fatma Mahzuni'nin hazırladığı sofrada oturuyorlardı.

Sofrada eksik yoktu. Yemekler yendi. Rakılar içildi. Saz çalındı. Deyişler, türküler okundu. Dışarısı ise kar kış figandı.

Ankara'nın her zamanki gibi karlı bir kış günüydü. Ahmet Kaya, samimi sohbetin etkisinde olacak ki Mahzuni Baba'ya, kendi yazdığı bir türküyü dinletti. Ama türküde eksiklik vardı. Eksik tarafı, ne zamandır uğraşıyor ama tamamlayamıyordu protest müziğin usta ismi.

Yardım istedi büyük halk ozanından.

"Baba sen tamamlar mısın bunu?" dedi.

Mahzuni güldü:

"Sen benim oğlum Ali'yi okutur musun?"

Ahmet Kaya hemen cevap verdi:

"Tabii ki, ne demek baba. O benim kardeşim sayılır."

Mahzuni, bir daha güldü ve o müthiş nasihati verdi Ahmet Kaya'ya:

"Evet okutursun, biliyorum. Ama ben varken senin okutman biraz garip değil mi? Türküler de ozanların, şairlerin çocuklarıdır. Senin bu değerli çocuğunu senden başka en iyi kim tamamlayabilir? Yüreğini dinle, eserini tamamla Ahmetcan."

Ahmet Kaya, yüzünde tebessüm, gözünde ışık, eğilip Mahzuni Baba'yı kalbinden öperek muhabbete kaldığı yerden devam etti.

* * *

Ahmet Kaya ile Mahzuni'nin dostluğu bu akşamdan sonra daha da çoğalarak büyüdü. Ta ki Ahmet Kaya'nın gurbete zorunlu olarak gittiği güne kadar. Ülkede yaşanan milliyetçilik rüzgârları Ahmet Kaya'nın ülkeyi terk etmesine neden olmuştu. "Anadilimde türkü söylemek istiyorum" diyen Kaya, artık Fransa'da, Paris'te, gurbette yaşıyordu. Bu durum Mahzuni'yi de çok fazla üzüyordu. Bir süre sonra bir Avrupa turnesini bahane etmiş yanına eşi Fatma Mahzuni'yi de alarak Paris'e gitmişti; Ahmet'i ziyaret etmeye. Kaya'nın eşi Gülten Hanım da İstanbul'daydı. Ünlü sanatçı eşinden ve çocuklarından ayrı tam anlamıyla gurbet hayatı yaşıyordu.

Ahmet Kaya misafiri büyük ozana, kendi elleriyle melemen yapmıştı. Mahzuni'nin daha sonradan, "Hayatımda yediğim en lezzetli melemendi" dediği kadar övgüyü hak eden bir melemendi. Sohbetin, muhabbetin ardından ayrılık vakti gelmişti. Mahzuni ve eşi binadan çıktıklarında Ahmet Kaya'nın kendilerine bal-

kondan el salladığını gördüler. Mahzuni Şerif eşine döndü ve "Ahmet çok hüzünlü, sanki bana, 'Beni de al götür Mahzuni Baba' diyor" dedi...

Türkiye'ye döndü, eline sazını aldı ve söyledi:

Ağladıkça bahar oldu dağların
Toprağına küsme Ahmet geri gel
Gurbet eller buradan güzel değildir
Yaban elden esme Ahmet geri gel

Gelemez misin dönemez misin
Gözüm niye üzgünsün gülemez misin

Kolay değil gurbet elin yarası
Yoktur bizim ile onun arası
Bu memleket ata dede mirası
Hemen ümit kesme Ahmet geri gel

Gelemez misin dönemez misin
Gözüm niye üzgünsün gülemez misin

Mahzuni barışın yoluna kurban
Ahmet mızrabına, teline kurban
Hangi dil bilirsen diline kurban
Sen yeter ki susma Ahmet geri gel

Gelemez misin dönemez misin
Gözüm niye üzgünsün gülemez misin

23 gün sonra Ahmet Kaya'nın kalp krizinden ölüm haberini aldı. Kendisi gibi eziyet çekmiş, bedel ödemiş bir sanatçı kardeşinin ölümü çokça etkilemişti Mahzuni Şerif'i... Ölümünden sonra taziye için Ahmet Kaya'nın eşi Gülten Kaya'nın İstanbul Cihangir'deki ofisine gitti. Her zaman yanında taşıdığı bez mendilini çıkarttı ve bir çocuk gibi ağladı. O ağladıkça başta Gülten Hanım olmak üzere ofiste bulunanların hepsi gözyaşlarını tutamadı Ahmet Kaya'nın ardından.

"Biz ozanız, siz misafir"

Kaya ailesi ile iletişimini hiç koparmayan Mahzuni Şerif, İstanbul'a her yolu düştüğünde Gülten Hanım'ı ziyaret etti. Gülten Hanım da Mahzuni'ye karşı sevgi ve saygısını her daim gösterdi. Ciddi bir entelektüel birikimi olan Gülten Hanım'ı en çok etkileyen anı ise Mahzuni Şerif'in bir ziyarette yaşadıklarıydı. Gülten Kaya'nın anlatımıyla Mahzuni Şerif'in deryalığını gösteren olay şöyle gelişir:

> Mahzuni Baba, bir gün bir hayranı tarafından evine davet edilir. Hayranının bu davetini kıramaz ve birkaç arkadaşı ile aileyi ziyaret eder. Kısa bir sohbetten sonra evin kızı demlenen çayı salona getirir. Genç kız çayı ilk olarak Mahzuni Şerif'e ikram eder. Ancak Mahzuni, evin reisini göstererek, "Önce siz buyurun" der. Ev sahibi, "Estağfurullah, siz buyurun. Siz misafirsiniz" yanıtını verince Mahzuni Şerif, derin bir nefes alır ve şöyle der: "Hayır. Biz ozanız, siz misafirsiniz."

Bu anı, Gülten Kaya'nın her fırsatta anlattığı ve en çok etkilendiği olaydır.

Milletvekili olmak istedi ama...

Hayatını halkın sorunlarına adayan ve halk için sanat yapan bir halk ozanının siyasetten ayrı kalması şüphesiz düşünülemezdi. Çocukluğundan itibaren siyasetle ilgilenmişti. İşte o yüzdendir ki hep siyaset yapmak istedi. İlk siyasi tecrübesini Gaziantep'te oturduğu yıllarda bağımsız belediye başkan adayı olarak yaşadı. Çok parası yoktu. Ağalar beyler de desteklemiyordu. Yeni yeni kendini tanıtan bir ozan olarak 1984 yılında gazi kenti Antep'i yönetmeye talip oldu. Ancak istediği sonuca ulaşamadı.

Atadan babadan CHP'liydi. Doğup büyüdüğü Berçenek'te CHP firesiz oy alıyordu.

Ankara'ya taşındığı yıllarda bir kez de CHP'den şansını denemek istedi. Ancak kapıların kendisine açık olmadığını görünce dönemin bir başka sol partisi olarak kurulan Barış Partisi'nin kurucuları arasında yer aldı. İl il, köy köy gezdi. İnandığı gerçek-

leri anlatmaya çalıştı. Hem siyasi söylemlerde bulundu hem de konserler verdi. Ancak bir süre sonra partinin başkanı Ali Haydar Veziroğlu'nun siyaset anlayışından rahatsız oldu, partiden istifa etti. Dönemin Genel Başkanı Deniz Baykal'ın daveti üzerine tekrar baba ocağı CHP'ye döndü.

Bir kez daha şansını denedi. Üstelik bu defa partinin lideri tarafından aday olması istenmişti. Başvurusunu yaptı. Ancak aday listeleri açıklanınca adını göremedi. O gün siyasetteki iddiasını bıraktı. Halkın arasında türküleri ve deyişleriyle siyaset yapmaya karar verdi. Halkının arasına döndü. Yıllar sonra hayatının bir bölümünün anlatıldığı belgeselde, siyaset macerasını şöyle anlatacaktı büyük ozan:

> Dokunulmaz bir Mahzuni olmak istiyordum. Her icraatımda, her sanatımda sahneden iner inmez bir mahalle bekçisi benim kolumdan, kulağımdan tutup götürüyor. Bu günah değil mi? Ben dedim ki, "Ben meclise girersem, nasıl olsa bunların dokunulmazlığı var, çıkarım her şeyi konuşurum. Olan namussuzlukları sazdan alıp bu sefer de mecliste anlatırım. Artık beni her bekçi kolumdan tutup götüremez. En azından beş yıl rahat ederim." Fakat olmadı.

Siyaseti bırakmıştı artık, uzaktan izliyordu olup biteni. Ancak ülkenin gidişatı hoşuna gitmiyordu. 1999 seçimlerinde baba partisi CHP, seçim barajının altında kalmıştı. TBMM'de artık Atatürk'ün partisi CHP yoktu. Çok üzülmüştü. Siyaseti aktif olarak yapmasa da CHP'ye bir kez daha destek olmaya karar verdi. Belki herhangi bir göreve aday olmayacaktı ama sade bir üye olarak CHP için çalışacaktı. Baykal'ın yeniden genel başkan seçildiği kurultay için 30 Eylül 2000 yılında şu şiiri yazdı:

Hey benim vatanım, hey benim halkım
Bu sefer hakkımız hak olsun derim
Yıllardır duymadın duy benim halkım
Halkı sevmeyenler yok olsun derim

Biber ile sarılmıyor yaralar
Elli yıldır kan ağladı buralar

Elimizle sürdüğümüz karalar
Gene elimizle ak olsun derim

Cumhuriyet bu partiyle kuruldu
İstiklal savaşı niye yoruldu
Demesinler altı ilke kırıldı
Altı ok tümüyle ok olsun derim

Körlerin atışı hedef bulur mu?
Seksen yıl koşanlar uyur kalır mı?
Bir meclis ki Atatürksüz olur mu?
Kahpe felek elin çek olsun derim

Ufuktan doğacak yakındır bize
Bereketler yağar güle nergize
Yıllardır seslendim yiğitler size
Savaşta özünüz pak olsun derim

Sökmek üzeredir yakındır şafak
Hedefimiz ulu engeller ufak
Yakışmuyor bize bu hırs bu nifak
Biraz yüreğiniz bek olsun derim

Der Mahzuni aklın topla behemal
Diz dizedir canlar cemal be cemal
Önümüz Mustafa sonumuz Kemal
Burada Atatürk tek olsun derim

"Sen en büyük Kurtuluş Savaşı ozanısın Nâzım"

Âşık Veysel'in asrın Pir Sultanı olarak ilan ettiği Âşık Mahzuni Şerif için en büyük ozan şüphesiz ki Veysel'dir. Hayran olduğu ozanlardan bir diğeri de Nâzım Hikmet'tir. Bir zamanlar askeri okulda öğrencilik yapmış olan Mahzuni, Kurtuluş Savaşı konusunda ne bulursa okurdu. İşte bu yüzdendir ki yedi düvele karşı verilmiş olan Kurtuluş Savaşı'nı en güzel anlatan ozanın Nâzım Hikmet olduğunu söylerdi. Zaman zaman kendisini Nâzım'a ben-

zettiği de olurdu. İkisi de toplum için çabalıyordu, ikisinin de hassasiyetleri aynıydı. İkisi de hayata sol dünyadan bakıyordu. İkisi de işkenceler görmüş, cezaevlerinde yatmıştı. İkisine de belirli kesimler tarafından hainlik suçlaması yapılmıştı. Oysa ikisi de Cumhuriyetçi, vatansever ozanlardı. Ulu çınar Nâzım'ın mezarının Türkiye taşınmasının tartışıldığı günlerde büyük şaire şu samimi mektubu yazıyordu Âşık Mahzuni Şerif...

Nâzım Usta,

"Geri dön" desem dönemezsin... "Gel" diye inlesem ardın sıra; yırtınsam, paralansam duymazsın, duyamazsın.

Doğumun bir yana ölümünden kaç on yıllar geçti. Şimdi toz toz yatarsın vatanın uzaklarında, bizim olmayan bir derinlikte...

Sevgili Nâzım Usta;

Sen vatan haini ilan edildiğin saatten itibaren cayır cayır vatan hasretiyle yanıyordun. Sana şimdi hain gözüyle bakanların gel halini gör. Kaç yüz defa hain kere hain olanlar memlekete fitneyi, zulmü, ikiliği, gaspı, hırsızlığı, namussuzluğu öğretenler de senin mezarına küfrediyor.

Belki de ufak bir pişmanlığın onurunu yaşamak isteyen birileri çıkıp iadei itibar isteyerek gündeme geleceklerdir. Böyle de olsa seni anmak bile bir onurdur, bir erdemdir.

Sevgili üstadım;

Toprağa karışmış yüceliğin, bir mekândan bir mekâna taşınması elbette fiziki olarak mümkün değildir. Ancak bir ulu tarihi, doğduğu zemine oturtma istemi haklı bir tezdir ve doğal olanı da odur. Sen doğduğun ülkeyi baştan başa yok etmek isteyen bir hayalperest silahşor değil; aksine kendi ülken dahil, bütün mazlum milletlerin önüne düşmüş, akıl, şecaat, erdem ve sevda dolu bir kalemşorsun. Ozansın, şairsin, bilgesin.

Bu şeref seni doğuran, senin aziz milletine ait olması gerekirken maatteessüf bu millete seni yanlış anlattılar. Bütün dünya halklarında bir güneş gibi parladın; ancak koruduğun, adına hasretler haykırdığın, destanlar yazdığın kendi halkına yaranamadın. Büyük Nazım yaranamadın ve karanlıkta bir yıldız gibi kayıp gittin.

Sen bu vatanın vatandaş evladıydın, başka topraklarda Hakk'a yürüdün. Hiçbir Türk evladı başka yerde kaldığı için vatan kimliğinden düşmez.

Bir vatanda farklı düşünmek, farklı ideolojik yapılara inanmak vatan haini olmak demek değildir.

Bence vatan haini tanımı şöyle olması gerekir.

1. Vatan toprakları üzerinde yaşayan halkın egemenliğini, inancını, emeğini hiçe saymak; yasalarını zorla tepelemek. Bölüp parçalayıp başkalarına satmak.

2. O vatan içinde bulunan, yaşayan bir halk bütününe dost ve gardaş olmuş, etnik kimliklerin hukukuna, rızkına, anasına, avradına tecavüz etmek.

3. Çeteler kurup, eli kanlı eylemler yapmak. İşçiyi, köylüyü, bürokratı, teknokratı bilcümle üretim kaynaklarını zorla ortadan kaldırmak.

4. Milli sınırlarımız içinde bulunan topraklarımızı bir avuç uyanıklar adına kana boyamak, faşist ve emperyalist gruplarla işbirliği yapmak.

5. Halkın, devletin emeğini gayrimeşru ve paravan şirketlerle sömürmek, hortumlamak, kısacası namussuzlukların tümünü yapıp vatandan kaçmaktır.

Sevgili Nâzım;

Sen bunların birini yapmadın. Sen cumhuriyet inancınızı kurtuluş destanımızda işleyen en büyük Türk ozanısın. Nerede kalırsan kal. Seni biz cumhuriyetçi ozanlar, sonsuza kadar türkülerimizde yaşatacağız.

Gelmesen de olur
Zira biz hep sendeyiz.

Mahzuni Baba, Nâzım'a yazdığı mektubun ardından bir de şiir yolluyordu Nâzım üslubuyla:

İlk insanla
İlk sevgiyle aynı yaştaydı
Ve en baştaydı özgürlük
Bağımsızlığın billur güzelliği

Bir şafakla parlayan mavi yıldız
Kaydı semalardan gönlümüze
Tek başına hür!
Ve yapayalnız

Üşüştü başımıza
Doğu'nun uyur gezerleri
Ve Batı'nın doymazları
Avrupa'nın ayıp tanımaz kurnazları

Hasret kaldı yurdumda
Ertelenen hürriyet
Her gün yaklaştı mavi yıldızdan
Kurban olduğum cumhuriyet

Yıkıldı, sarayla gitti
Hünkârıyla toz oldu istibdat
Bu hikmeti alkışladı
Bu başarıya göz kırptı kâinat

Ağlarım ki o yıllar, şimdi uzakta kaldı
O engin mavilikte kayan mavi yıldız
Bir daha gelmeyecek olan en güzel, en sevgili
Mustafa Kemal'di
Ben cumhuriyet evladıyım diyen her can'a her yiğide selam olsun

Mahzuni Şerif

5

Hasretiydi Berçenek... Küstürdü Berçenek...

Âşık Mahzuni Şerif deyince hemen akla gelir Afşin'in Berçenek köyü. Nasıl gelmesin ki? Neredeyse her türküsünde bir Berçenek vurgusu vardır. Orası baba yurdu, ana ocağıydı. Kimi zaman hasretini dile getirirdi Berçenek'e, kimi zaman ise anılarını tazelerdi Mahzuni. Ta ki 1999 yılında son kez köyüne, Berçenek'e gidene kadar.

Yaz günüydü. Köyünü özlemişti. Arabasına bindi ve Ankara'dan Berçenek'e gitti. Ailenin kalanlarıyla hasret gidermek ve baba yurdunda tarla takım işleriyle uğraşmak istiyordu. Ancak geçmiş yılların aksine soğuk gelmişti köyü. "Oy göresim geldi" diye türküler söylediği Berçenek'te, köylülerinin, yakınlarının kendisine ilgisi azalmış gibiydi. Kahvede oturuluyor, akşama kadar ya oyun oynanıyor ya da boş boş sohbet ediliyordu. Çok üzülmüştü. En az bir hafta kalmak için yola çıkmıştı ama üçüncü gün bindi arabasına ve döndü Ankara'ya. Bu Berçenek'i de son görüşüydü büyük ozanın. Derdini, sıkıntısını ve sitemini ise amcasına yazdığı mektupla dile getiriyordu:

> Çok çok üzüldüğüm bir husus, on iki imanın üçünü bile bir çırpıda sayamayan insanların, Berçenek ahalisinde Bektaşi geçinmeleri, en azından okey ve iskambil aşkından belli olmalıdır diyorum.
>
> Ayrıca çocukluğumun kucaklarında geçtiği Alhaz ve Abidin ağabeylerin dahi yanımda istekli oturmayışları bile benim için bir zül oldu.
>
> Hâsılı kelam Berçenek'ten çok üzgün döndüm. Artık uzun zaman Berçenek'e geleceğimi sanmıyorum.

Sizler yokken benimle ilgilenen Muhtar Ali, İsmail Kelağa, Küçük Ali Kara, İsmail Keleş Baba, biraz da Arif Sever Gardaş gönlümü hoş ettiler; Allah onlardan razı olsun. Hepsine ayrı ayrı selam ve saygılarımı yolluyorum.

Köyümde ve ülkemde Sünnilik ve Alevilik ayrı ayrı değerlerdir. Benim bu iki güzel inanç hakkında laf edebilme gücüm yoktur. Ancak Türkiye'de iyi bir aydın Bektaşi olmaya çalıştığımı hiçbir zaman inkâr etmedim. Zaten koca bir devlet de bunu biliyor.

Demek isterim ki artık Berçenekli dostlar bunu bilmese de olur.

Yüzyıllar önce Osmanlı Nakşibendi âlim ve ulemalarına takılan veli unvanı sadece Osmanlı hanedanlığının halka zorla kabul ettirdiği sahte evliyalıktır.

Evliyaların en muhteşemi, tarihte ve bugün ahlak, fazilet, bilim, sabır ve Allah yolunda halka hizmet verenlerdir. İnsanı; şekli saçmalıklarla belinde silah, elinde gürzü, cebinde parasıyla ya da devletin bir makamını işgal ederek cennet pazarlayan, çenesi kırpık, başı fesli ya da boyalı palabıyık münafıklar her toplumda vardır. Bizde de olacaktır. Satırlarımın sonunda bütün aydınlığa evet diyenlere, birliğe, barışa, sevgiye, Hacı Bektaş'a, Mustafa Kemal Paşa'ya ve bütün halklara saygı besleyenlere selam ve saygılarımı gönderiyor, hoşça kalın diyorum.

Mahzuni kardeşiniz

Bir ademin can evinde hubbu haydar yok ise
İkrara ihanet etmiş gözleri nalan olur
Muhabbet menzilinde, hüsnü didar yok ise
O ademin her mecliste sözleri yalan olur

Cehaletten hırka giymiş hazrete ermiş gezer
Hayalet bağına varıp gönlünü vermiş gezer
Takmış gölük torbasını göğsünü germiş gezer
Bilemez ki elmas taksa gene de hayvan olur

Kısmeti haktan gelenin kimliğini kim bilir
Gül koklatsan hergeleye kokusunu yem bilir
Sevdayı bilmeyen softa şeytanüraccim bilir
Aşkına şeytanı katar sonunda şeytan olur

Girdab-ı sevdaya düşmüş, böyle döner Mahzuni
Amansız bir karanlıkta yanar döner söner Mahzuni
Eski dostlardan bir himmet sınar dener Mahzuni
Bilemez ki hak varlığı gene de haktan olur

İlk saz hocası amcasını çok sevdi

Mahzuni, köyüne küsmüş olsa da ustalarını unutamıyordu. Hele hele kendisine saz tutmayı ve çalmayı öğreten amcasını.

Mahzuni'nin ilk saz hocası Elbistan bölgesinde Fezali Baba mahlası ile tanınan amcası Ozan Behlül'dür. Görüldüğü üzere Mahzuni Şerif'in ozanlığı ailedendir.

Mahzuni Baba çok sevdiği amcasının gönlünü hiç kırmamıştır. En meşhur olduğu dönemlerde dahi amcasını aramış ve hatırını sormuştur. Yıllar sonra amcası Fezali Baba'ya yazdığı şiir ve mektup onun baba yarısı amcasına olan sevgisini gösterir. İlk saz hocasına yolladığı saz da ustaya saygısını anlatır.

Sevgili ve biricik amcam;

Seni çok özledim. Yaş kemal buldukça insanlar çocukluk günlerini başını yastığa koyduğu an tek tek anarlar. Geçen yıllar, önceki hatıralar onun bir tesellisi olur. Sanırım sizler de öylesiniz. Bu bomboş dünyada birilerine kırılmak veya birilerinden bir şeyler ummak için vakit çok dardır. Ben sizleri sevmek, aramak, kucaklamak istiyorum. Ancak ne yazık ki bunlar, bulutlu bir hayalden ibaret kalıyor.

Köyümün küllüğüne, horozuna, tozlu yollarına ağıtlar geliyor içimden. Ama hazreti Pir'e şükürler olsun ki engin ve yaralı gönlüm siz yakınlarımı ve dostlarımı her zaman içinde taşımaktadır. Ellerinden hasretle öpüyor ve ablama saygılarımı sunuyorum. Boz Ali'yi çok özledim. Telefonunu bilmediğimi için arayamıyorum. Benim aşkı muhabbetimi ilet lütfen. Abidin Edemin, Alhaz Ağabeyimin ve bana selam göndermemiş mi diyen bütün eski canların ellerinden öper, gençlere başarılar ve umutlar dilerim.

Hoşça kalın.

Sizin yavrunuz ve sizin günahınız

Mahzuni Şerif

FEZALİ BABA

Gül yüzlü sevdiğim Fezali Baba
Aşka uçan turna yorulmazımış
Hasret buram buram yaktı sinemi
Anladım sormayan sorulmazımış

Bin cefalar çektim Hubbu Haydar'a
Nedense özümü çekinedim dara
Şu fani dünyada ben yüzü kara
Boz bulanık akar durulmazınuş

Gurbet bizi Binboğa'dan aşırdı
Körpe iken tepdilimi şaşırdı
Boz Ali'm meclise bade taşırdı
Daha böyle meclis kurulmazımış

Saklı gizli gül Alimin rakısı
Çabuk biter idi yoktu bakisi
Tüylerimde Şakir baba kokusu
Kolay kolay hakka varılmazımış

Çok alıştım şu uzakta ne varsa
Olacaklar olur insan everse
Anladım ki gönül bir kez severse
Dosttan hançer yese darılmazımış

Ala delim çıkar idi avına
Kara Süleyman'ın kuru savına
Dengi denge gerek demir tavına
Kör gözünen ceylan vurulmazımış

Mahzuni Şerif'im böyle giderdim
Gide gide sanki nereye erdim
Kabul eyle sana bir saz gönderdim
Muhabbetin teli kırılmazımış

Sonun başlangıcı

Âşık Mahzuni Şerif'in ömrünün son yılları hastalıklarla geçti. Mahzuni Şerif, ilk rahatsızlığını 1984 yılında Gaziantep'te geçirmişti. Kalp krizi geçirmiş, ancak tedavi olmuştu. Mahzuni, yıllar sonra 1996 yılında bu defa Hatay'ın Arsuz ilçesindeki yazlığında felç geçiriyordu. Hemen Ankara'ya getirildi. Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nde beyin kanamasına bağlı felç teşhisi kondu. Doktorları durumun ciddi olduğunu, yurtdışında tedaviye gitmesi gerektiğini söyleyince Mahzuni'ye bir kez daha Almanya yolu gözüktü.

Mahzuni Şerif eşi Fatma ile Esenboğa Havalimanı'ndan Almanya'nın Köln kentine uçacaktı. Oğlu Ali Mahzuni, anne ve babasını yolcu ediyordu. Sağlığından ilk kez bu kadar ciddi endişe eden Mahzuni Baba, oğlu Ali'yi kenara çekerek, "Bak, bu gidişin dönüşü olmayabilir. Yattığım masadan kalkamayabilirim. Hayatında yaşadığın dert, sıkıntı gördüğün hemen her şey senin için aslında birer zevktir. Çünkü ben varım. Gönül danem, bensiz geçecek günlere kendini hazırla" diyordu.

Mahzuni'nin bu sözleri, oğlu Ali'yi derinden sarsmıştı. Babasına belli etmedi ancak çok üzüldü. Pasaport işlemleri bitip babasıyla annesi gözden kaybolduktan sonra kendisini tutamadı ve hüngür hüngür ağladı.

"Kimseden dilenmeye ihtiyacım yok"

Mahzuni Şerif, yaklaşık üç ay Almanya'da kalarak tedavi gördü. Yaşı henüz çok değildi. Ancak hayat onu yormuştu. Dile kolay işkenceler, yanlış evlilikler, parasız günler, hapis hayatı, sigara, alkol...

Çağın Pir Sultanı yorulmuş, vücudu pes etmek üzereydi. Ama o yaşama sevincini hiç yitirmiyordu.

Ancak Türkiye'ye döndükten sonra duyduğu bir haber canını çok sıkmıştı. Yurtdışındaki sevenleri Mahzuni'nin rahatsızlanması üzerine bir yardım kampanyası başlatmışlardı. Halkın ozanı halkı tarafından tedavi ettirilmeliydi. Herkes karınca kararınca destek oluyordu. Ancak, bu yardım kampanyası birilerini rahatsız etmişti.

Bir gün *Hürriyet* gazetesinde çıkan bir haber hasta yatağındaki Mahzuni'yi derinden üzdü. Habere göre Mahzuni, uzun yıllar süren sanat hayatında kazandığı tüm paraları bar ve pavyonlarda harcamıştı. Böyle birisi için yardım kampanyası yapılması yanlıştı. Üzüldü, sıkıldı sonra yine daktilonun başına geçti ve sevenlerine şu açıklamayı yazdı:

> Ben elli yıla yakındır ki bulunduğum misyonda alın teri dökerek çocuklarını geçindiren, namuslu ve mazlum bir halk adamıyım. Bana bu karayı çalanlar camide hocanın, cemde dedenin cebine bakarak ikili oynayan ve iki halkı birbirine çarpmayı başaran Sivas fesatlarıdır. Bunlar dün Dersim'i kana boyatan, bugün demokrat topluluklarda sözde yiğitlik taslayan, zavallı, zavallı olduğu kadar da namussuz unsurlardır. Ben pavyon ve kerhaneleri dolaşacak kadar küçük ve şerefsiz birisi değilim. Hiçbir kimseyi bana yardıma çağırmadım. Kimseden de dilenmeye ihtiyacım yoktur. Ancak Alevi toplumu kendi ozanlarına birtakım iyilikler yapmak istediyse bunu çekemeyen belki de benim dalımdan birileri bu sevgiyi hazmedemediği için Anadolu halkını benden soğutmaya yeltenmiştir.
>
> Bunca yıldır emek verdim bana buhtan gerekmez
> Gölge etmesinler yeter gayri ihsan gerekmez

Yavuz Bingöl'e neden kızdı?

Mahzuni Şerif eşsiz bir deryadır. 20 bin civarında şiir yazan Mahzuni'nin yaklaşık 3 bin eseri türkü haline gelmiştir. Türk Halk Müziği camiasında neredeyse her sanatçı Mahzuni'nin eserlerini okumuş; bu sayede üne, şana, şöhrete ve büyük paralara sahip olmuştu. Berçenek'ten bir tahta bavulla yola çıkan Mahzuni ise yaşamını yitirdiğinde sadece başını sokup ailesiyle yaşadığı Ankara Dikmen'deki evin ve Mersin'deki kooperatif yazlığın sahibiydi.

Mahzuni Şerif'in türkülerini en fazla seslendiren sanatçılardan birisi Edip Akbayram olmuştur. Ünlü ozanın çok sevdiği ve gönlünü hep açtığı Edip Akbayram, Mahzuni Şerif türkülerini en iyi okuyan isimlerden biridir. Akbayram ile aynı tarzda okuyan Selda Bağcan ise Mahzuni Şerif'in zaman zaman hışmına uğramıştır. Gerekçesi ise Bağcan'ın "Mahzuni" mahlasını kullanmaması-

dır. Oysa bir halk ozanı için olmazsa olmazı mahlasının kullanılmasıdır. Çünkü mahlası hem onuru hem de alın teridir.

Mahzuni, günümüzün ünlü isimlerinden Yavuz Bingöl'den ise hiçbir zaman hazzetmemişti. Üstelik Bingöl'ün annesi Ozan Şahsenem, Mahzuni'nin sevdiği bir ozan arkadaşıydı. Ancak, Mahzuni, Yavuz Bingöl'ü fazla oportünist buluyordu. Hatta bir defasında kendisini ziyarete gelen Bingöl'e, "Biraz da toplumsal meselelere eğil. Biraz da toplumsal türküler söyle" telkininde bulunmuştu.

Sabahat Akkiraz'ı keşfetti

Genç nesil sanatçılarından Kubat'ı ayrı bir keyifle dinleyen Mahzuni'nin en çok beğendiği kadın seslerden biri ise Sabahat Akkiraz'dı. Sabahat Akkiraz'ı kızı gibi seven Mahzuni, sanatçı Ceylan'ın gırtlak yapısının ise kendi türkülerini okumaya çok uygun olduğunu söylerdi.

Sabahat Akkiraz'ın sanatçı olmasını sağlayan isimdir Âşık Mahzuni Şerif. Anadolu'nun güçlü kadın sesi Sabahat Akkiraz'ın babası Hıdır Akkiraz, Mahzuni'nin yakın arkadaşıydı. Konser için İstanbul'a giden Mahzuni, akşam yemeği için arkadaşı Hıdır Akkiraz'a misafir olmuştu. O gün 12 yaşında olan Sabahat Akkiraz, Mahzuni Şerif'in hayatındaki rolünü şöyle anlattı:

> Mahzuni Baba, babamın yakın arkadaşıydı. Bizim evde Mahzuni Baba'nın tüm plakları bulunurdu. Hem rahmetli babam hem de annem Mahzuni Baba'ya hayrandılar. Mahzuni Baba bir gün bize geldi. Babam, Mahzuni Baba'ya, "Bizim oğlanla kız da kendi hallerince türkü söylüyor" dedi. Kardeşim Cemal 9 yaşındaydı ve çok güzel bağlama çalıyordu. Ben de 12 yaşındaydım. Kardeşim çaldı, ben de bir uzun hava söyledim. Çok heyecanlannuştım. Mahzuni Baba sesimden çok etkilendi. "Bu kızın sesi çok güzel. Sakın engel olmayın, bu türkü okusun" dedi. Babam Mahzuni Baba'nın bu sözlerinden sonra cesaretlenerek benim sanatçı olmama izin verdi. Bugün Sabahat Akkiraz olduysam Mahzuni Baba'nın bendeki emeği çok büyüktür. Yıllar sonra da o büyük ustayla beraber düet yapma şansım oldu. Anadolu ozan geleneğinin en büyük isimlerinin başında Mahzuni Baba gelir.

Yılmaz Erdoğan gönlünü kırdı

Ünlü ozanı hayatının son günlerinde en fazla üzen olay ise Yılmaz Erdoğan ile yaşadığı tartışma olmuştu. Erdoğan, en büyük çıkışı yapmasını sağlayan *Vizontele-1* filminde Mahzuni'nin "Çeşmi siyahım" eserini kullanmıştı. Ünlü ozanın ilk plak kaydından kullanılan eserin telif hakkı için Yılmaz Erdoğan, Mahzuni Şerif'e herhangi bir ödeme yapmamıştı.

Mahzuni Şerif, eserin haklarını Kardeş Türküler grubunun kasetinde kullanılması için vermişti, ancak eser *Vizontele* filminde karşısına çıkıyordu. Bu duruma canı sıkılsa da fazlaca üstünde durmamıştı. Ta ki İstanbul'a filmin galasına gidene kadar. Galanın sonunda filmde rol alan ya da eserleri kullanılan tüm sanatçıları sahneye çağıran Yılmaz Erdoğan, Mahzuni Şerif'i unutmuş, atlamıştı. Bu durum, ünlü ozanın canını çok sıkmıştı. Eserine, kişiliğine, ozanlığına, yıllarına hakaret edilmiş gibi hissediyordu.

Gala sonrası neredeyse bir paket sigarayı bir saatte tüketmişti. İlerleyen zamanlarda iki taraf mahkemelik olmuştu. Mahzuni Şerif'in Hakk'a yürümesinden sonra da dava uzun yıllar sürdü. Olan ise gönül adamı Mahzuni Şerif'in gönlüne oldu. Gerçek dünyaya göçtüğünde Yılmaz Erdoğan'a kırılmıştı.

6

"İki damla yaştan gayrı nem kaldı"

Âşık Mahzuni Şerif, 2001 yılının Nisan ayında bir kez daha rahatsızlandı. İstanbul'a bir konser için gitmişti. Konser sonrası Sıraselviler'deki Dilson Oteli'nde istirahat ediyordu. Ancak yorgundu. Gece kendisini iyi hissetmeyince eşi Fatma Mahzuni, dilaltı hapını verdi. Bu hap sayesinde sabaha kadar yarı uyanık yarı uykulu vakit geçirdi.

Ertesi gün ise her zamankinin aksine sessizdi. Uzun zamandır kendisini evine davet eden bir hayranının İstanbul Bahçelievler'deki evine gitti. Bir ara lavaboya çıktı. Ancak rahat değildi. Göğsünü tutarak hızla lavabodan çıktı ve kısık bir sesle, "Beni hastaneye yetiştirin" dedi. Misafir olduğu evin yakınındaki JFK Hastanesi'nin acil servisine kaldırıldı. İlk müdahale yapılırken ünlü ozanın kalbi durdu. Elektroşok verilmeye başlandı. Sekizinci şokta yeniden hayata dönebildi. Ancak bu dönüş adeta gidişinin başlangıcıydı.

Aynı hastanede 21 gün tedavi gördü. Hastanede yattığı zaman memleketin neredeyse tüm ünlüleri ziyaretine gelmişti. En keyifli sohbeti ise İbrahim Tatlıses'le yapıyordu. Tatlıses, hastanede Mahzuni'ye, "Hocam, sayende binlerce insan zengin oldu. Ben de senin sayende çok paralar kazandım. Sana gelmek, sana iyi bakmak bizim namus borcumuzdur" diyordu.

Son yolculuk

Sadece Türkiye'de değil, Avrupa'daki gurbetçiler tarafından da çok sevilen Mahzuni, 2002 yılında Paris'teki Maraşlı hemşerilerin-

den konser daveti almıştı. Eşi Fatma da, oğlu Ali de Mahzuni'nin bu konsere gitmesini istemiyordu. Çünkü doktorları da buna izin vermiyordu. Ancak, Mahzuni'yi ikna etmek imkânsızdı. Tüm ısrarlara rağmen konsere katılmaya karar verdi. Eşi Fatma ile oğlu Ali, konsere giderken bu ulu çınarı yalnız bırakmadı. Oğlu ile birlikte ilk Avrupa sahnesine de bu son konserinde çıktı Mahzuni.

Konserden sonra ailesini de yanına alarak Almanya'ya akrabalarını görmeye gitti. Hem eş dostu ziyaret edecek hem de bir kez daha doktoruna muayene olacaktı. Ancak doktorundan randevu almadığı için tatilde olduğunu bilmiyordu.

Doktorunu göremeyince eski dostu Gülizar Cengiz'in Köln yakınlarındaki evine geçti. Tarih 12 Mayıs'tı. Hem eski dostlarıyla sohbet edecek hem de Gülizar Cengiz'e Anneler Günü sürprizi yapacaktı. Yanında oğlu Ali ve eşi Fatma da vardı. Hasret giderildi, sohbetler edildi. Mahzuni, gece saat 24 sularında uyumak üzere odasına çekildi.

Aradan iki saat geçmişti. Mahzuni Baba rahatsızlanmış, eşini de uyandırmıştı. Fatma Mahzuni, önce ev sahibi Gülizar Cengiz'e haber verdi. Ardından oğlu Ali'nin odasına gitti. "Baban rahatsızlandı, hastaneye götürüyoruz. Sen arkadan gel" dedi.

Ali dışarı çıktığında Mahzuni Baba'nın, Gülizar Cengiz'in aracına bindiğini gördü. Hemen Köln Porz Hastanesi acil servisine götürüldü. Bu, Mahzuni Şerif'in son kez canlı görüldüğü andı.

Anadolu'nun ozanı gurbet ellerde akut solunum yetersizliği ve akciğer ödemi teşhisiyle 13 Mayıs gecesi 2 sularında yoğun bakıma alındı. Artık Berçenek'te başlayan göçü Köln'de sona ermek üzereydi.

Ömrü boyunca büyük bir mücadele veren halkın ozanı son mücadelesini Azrail ile veriyordu. Alman doktorlar ailesine Mahzuni'nin bu defa toparlanamayacağı haberini verdi. 15 Mayıs öğleden sonra oğlu Ali'nin yanına girmesine izin verildi. Ali, babasıyla konuşmaya çalıştı, ancak koca çınardan herhangi bir ses ya da tepki yoktu. Alman hastanesinin başhekimi, "Sizi duyması mümkün değil, derin bir uykuda" dedi. Ancak bir başka doktor, "Siz konuşun, sizi duyar" dedi. Ali babasıyla konuşmaya devam etti.

Bu sırada araya eşi Fatma girdi. "Mahzuni, bizi duyuyorsan

bize bir işaret ver" dedi. Birden büyük ozanın sağ gözünden bir damla yaş geldi. Sol göz çukurunda ise gözyaşı birikintisi oluştu. Bu Mahzuni ailesinin büyük ozanla son selamlaşmasıydı.

16 Mayıs günü öğleden sonra hastanenin başhekimi, oğlu Ali'yi çağırdı. Ali Mahzuni, unutamayacağı o anı şöyle anlatıyor:

> Başhekim bana babamın organlarının darbe aldığını, bu darbelere bağlı olarak ve sağlığına dikkat etmemesinden kaynaklı sorun yaşadığını söyledi. Doktor gözlerimin içine bakarak, "Babanız birkaç saat sonra maalesef ölecek, çünkü yapılan bütün müdahalelere rağmen vücut tedaviye cevap vermiyor" dedi. Ben, "Birkaç saati atlatırsa şansımız var mı?" diye sordum. "Birkaç saati atlatsa da sabahı görmesi zor" dedi. O akşam eve döndüğümüzde herkeste derin ve korkulu bir sessizlik vardı. Sabah saat 4 sularında hastaneden telefon geldi. "Durumu iyi değil, gelseniz iyi olur" denildi. Hastaneye gittiğimizde havada hafif yağmur çiseliyordu. Annemi hastanenin önündeki banka oturtup ben içeri girdim. Sadece makineler onu hayatta tutuyordu, bedeni çoktan göçmüştü. Son olarak artık makineden çekilmesi gerektiğini söylediler. Babamın başı kolumdayken son bir ses duydum. "Kuhhh..." Bu, Berçenek'te Döndü Ana'dan dünyaya gelirken ciğerine çektiği nefesin son melodisiydi.

Birkaç saat sonra tüm dünyaya, halkın ozanının Hakk'a yürüdüğü haberi verildi. Yıkılan, üzülen sadece Mahzuni ailesi değildi; milyonlarca Mahzuni sevdalısı bu habere çok üzüldü. Bir devir artık bitmişti. Anadolu'nun Pir Sultanı Mahzuni artık yoktu. Sesi, türküleri, felsefesi, insanlığı akıllarda yüzyıllarca yaşayacaktı.

"Kültür yanardağı söndü"

Mahzuni'nin ölüm haberini alan Almanya'daki Türkler hastaneye akın ediyordu. Alman haber kanalları ve CNN gibi dünya devi medya kuruluşları Mahzuni'nin ölüm haberini "Türkiye'nin bir kültür yanardağı maalesef söndü" başlığıyla veriyordu.

Hastanedeki cenaze işlemlerinin tamamlanmasının ardından ilk tören Almanya'nın Köln kentindeki en büyük okulun bahçesinde binlerce Anadolu evladının katılımıyla semahlar eşliğin-

de gerçekleştirildi. Şerif'in cenazesi daha sonra Alman askeri merasim takımı eşliğinde Türk Hava Yolları'na ait özel bir uçakla Ankara'ya getirildi.

"Kuru hayal fani dünya boşumuş"

Âşık Mahzuni Şerif, hayata gözlerini yumduğunda arkasında 20 bin civarında şiir, 453 plak, 71 kaset ve 11 kitap bırakmıştı. Anadolu'yu kucaklayan ozan Mahzuni, sağcı solcu, Alevi Sünni, Türk Kürt toplumun tüm kesimleri tarafından çok sevildi. Çünkü onun kaynağı her zaman halktı. Halkının dışında hiçbir yere sığınmadı, hiç kimseye güvenmedi ve halkı dışında kimseden bir şey beklemedi. Ölümünden kısa bir süre önce katıldığı televizyon programında şunları söylemişti:

> Türkülerim zaman zaman belli siyasi çevrelerce iyi karşılanmaz. Ben de onun faturasını ödedim. Kendi halkım için devamlı fatura vererek adeta ödüllendirildim. Ama benim kimliğim insandır. Sol cenahta büyüdüm, ama sağcının da solcunun da Mahzunisi oldum. Ben "Ne mutlu insanım" diyorum.

Daha ufacık bir çocukken eline aldığı sazıyla halkına hep doğruları söylemeye çalıştı. Doğruları söylerken zaman zaman dışlandı, zaman zaman eziyet gördü. Kâh yuhalandı kâh işkence tezgâhlarına yatırıldı. Ama o doğruları anlatmaktan hiç vazgeçmedi. Bedeni küçük ama yüreği ve cesareti adeta dev gibiydi. 90'lı yıllarda Hacı Bektaş-ı Veli Anadolu Kültür Vakfı'nın genel kurulunda yaptığı konuşmada yılların mücadelesini şöyle özetliyordu:

> Yaklaşık elli sene önce elime bir saz verildi. Ve bu saza kattığım sesimin içinde size hep doğruları söylemeye çalıştım. Çoklarınız bilirsiniz ki bu doğruların faturası bu naçiz varlığıma pahalıya mal oldu. Gün oldu idamım gerekiyordu bu ülkede. Ve yıllarım zindanlarda bir vatan haini insana reva yıllar gibi geçti. Bu ahval içinde oluşum; ülkeme, halkıma ve vatanıma olan aşkımı zerre kadar azaltmadı, onurumu kırmadı. Çünkü ben insanlarımı çok seviyor ve ülkeme

tapıyorum... Kuran'a, İncil'e, Tevrat'a, Zebur'a önem verdim. Dört kitaba inandım. Bana şeriatçı Sünni dediler.

Yalana hurafeye mantıksızlığa kafa tuttum. Adaletsizlikleri yerdim, türkü ettim. Dinsiz, ahlaksız, Kızılbaş ve zındık dediler. Yazdığım beyitler 35-40 yıl sonra gerçekleri gösterdi bu sefer de ermiş, evliya ve devrin Pir Sultanı dediler. Ne derlerse desinler ben sadece dünyaya niçin geldiğini düşünmeye çalışan ve insanın görevinin ne olduğunu aramaya çalışan garip bir yolcuydum. Hiçbir zaman dolandıran, yalan söyleyen bir Mahzuni olmadım ben hayatımda. Devamlı dolandırıldım, devamlı hakaret gördüm. Devamlı küfür edildim. Veysel Baba'nın dediği gibi, bu uzun ve belirsiz ince yolda gece ve gündüz gitmekteyim.

Köy kültürünü şehre taşıyan Âşık Mahzuni, kâh bir sözüyle gül açtırdı gönlümüzde, kâh bir sözüyle bağrımızı deldi. O hayatının her döneminde halk ozanlığına inandı. Halk, ozanın halktan uzaklığını bir balığın kuma düşmesi gibi yorumladı. O nedenle de halkıyla iç içe yaşadı, halkın içinde var oldu. Ne mevki makam, ne şan şöhret, ne para Mahzuni'yi özünden koparamadı. Dünyaya halk çocuğu olarak geldi, Hakk'a halk çocuğu olarak yürüdü.

Hayatındaki en büyük ilke ise yaşadıkça güzel anılmak oldu. İşte o yüzdendir ki "Kalırsa dünyada insanlık kalır" dedi ve "kuru hayal fani dünya boşumuş" dizelerini yazdı.

Hey erenler bir kâmile danıştım
Er olana edep erkân hoşumuş
Kalırsa dünyada insanlık kalır
Kuru hayal fani dünya boşumuş

Gitti giden günler ne gelir elden
Felek sarayımı sarstı temelden
Bu dünyada iki yüzlü cahilden
Gamlı gönlüm üşümüş de üşümüş

Vefasız tabipten derman olur mu
Ufacık pınardan Ceyhan olur mu
Ta ezelden karga şahan olur mu
Adem aslı asıllara başımış

Dünyada delinin teki Mahzuni
Yaktı seni içindeki Mahzuni
Dile kolay bunca yükü Mahzuni
Yıllar yılı taşınuş da taşınış

İbrahim Tatlıses ile çıktığı bir programda şöyle diyordu ünlü ozan:

İnsan hayattayken bir değerdir. Öldükten sonra bana yüz bin kere gözyaşı dökülse buradayken verilen bir selamın karşılığı olmaz. Ben sağ iken vereceğiniz bir selam benim ahiretimin tümünü kapsar.

Vasiyeti gereği Nevşehir'in Hacıbektaş ilçesine ekildiğinde arkasından milyonlar ağladı. O ise yine kendi şiiriyle veda ediyordu halkına...

Parsel parsel eylemişler dünyayı
Bir dikili taştan gayrı nem kaldı
Dost köyünden ayağımı kestiler
Bir akılsız baştan gayrı nem kaldı

Padişah değilem çeksem otursam
Saraylar kursam da asker yetirsem
Hediyem yoktur ki dosta götürsem
İki damla yaştan gayrı nem kaldı

Nice dertler gördüm derman çıktılar
Çok Aliler gördüm Osman çıktılar
Eski dostlar bize düşman çıktılar
Birkaç türlü uftan gayrı nem kaldı

Mahzuni Şerifim çıksam dağlara
Rast gelsem de avcı vurmuş marala
Doldur tüfeğini beni yarala
Bir yaralı döşten gayrı nem kaldı

Âşık Mahzuni Şerif'in cenaze törenine yüzbinlerce seveni katıldı. Nevşehir'in Hacıbektaş ilçesi tarihinde görmediği kalabalığa

ev sahipliği yaptı. Türk siyasetinin lider isimleri, sanat dünyasının neredeyse tamamı, işadamları, sevenleri ve en önemlisi içinden çıkıp her daim sorunlarını dile getirdiği halkı onu son yolculuğunda yalnız bırakmadı. Yüzbinlerce seveni hem türkülerini dile getirdi hem de gözyaşları sel oldu aktı. Genci yaşlısı, kadını erkeği, Türkü Kürdü, Alevisi Sünnisi, yediden yetmişe, "İşte gidiyorum" diyen ozanın ardından el salladı, ona canı gönülden helallik verdi.

1939 yılında gariban bir Anadolu çocuğu olarak dünyaya gelen Şerif Cırık, 17 Mayıs 2002'de dünyanın en saygın ozanı Âşık Mahzuni Şerif olarak Hakk'a ulaştı. Vasiyeti gereği Hacıbektaş'ta toprağa verildi.

Ben ölünce sevenlerim toplansın
Ağlamayıp benim sesim çalsınlar
Dualar etsinler kendi dilimden
Gökyüzüne kızıl ışık salsınlar

Ankara'da yüklesinler dengimi
Berçenek'te başlatmıştım cengimi
Nevşehir'e taşısınlar rengimi
Hacı Bektaş eşiğine dalsınlar

İnanarak gittim Hazreti şaha
Hüseyin ile düştüm ah ile vaha
Yanlış imam el vurmasın bana
Bir seyite namaz kıldırsınlar

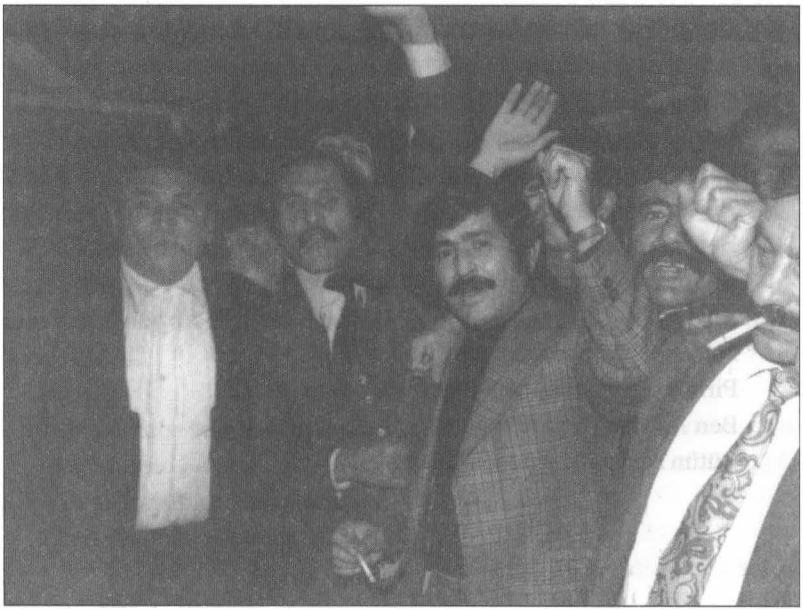
Üstüme bir Bektaşi ozan yazın
Aman yazıları derince kazın
Çekem diye şu Bektaş'ın ayazı
Ara sıra kışın beni bulsunlar

İki fidan dikin selviden olsun
Cemler yapılırken yüreğim dolsun
Bir de bostan ekin altımda kalsın
Aç yolcular karpuz kelek alsınlar

Yakın kaldı, yakın kaldı zaman
İşte gidiyorum kaşı kemanım
Benim sevgiydi dinim imanım
Sevenlerim beni böyle bilsinler

Can taşıyan canlı mutlaka ölür
Değişir dünyaya başka şey gelir
Benim kim olduğumu erenler bilir
Ehlibeyt dünyası sahip olsunlar

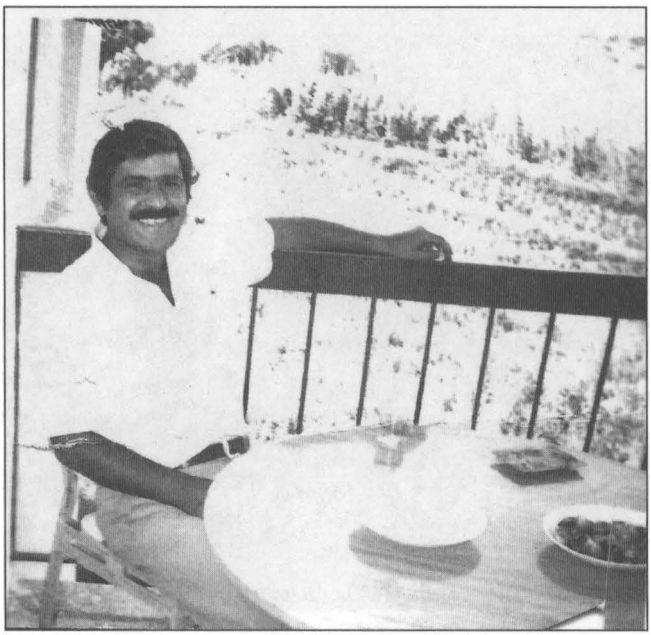
Mahzuni asalet sözüne doydum
Pirin eşiğine serim koydum
Ben Ali'yi sevdim Ali oğluydum
Bütün sevenlerim hoşça kalsınlar

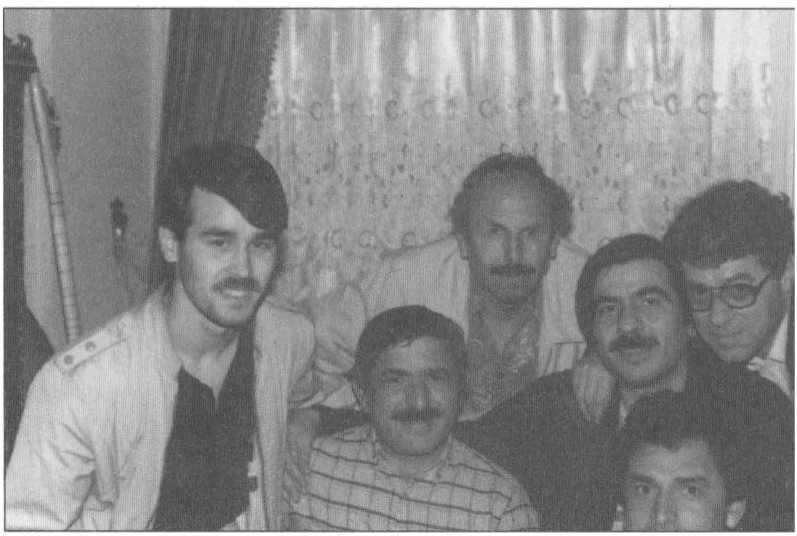
Adıyaman'da halk konseri sonrası sevenleriyle...

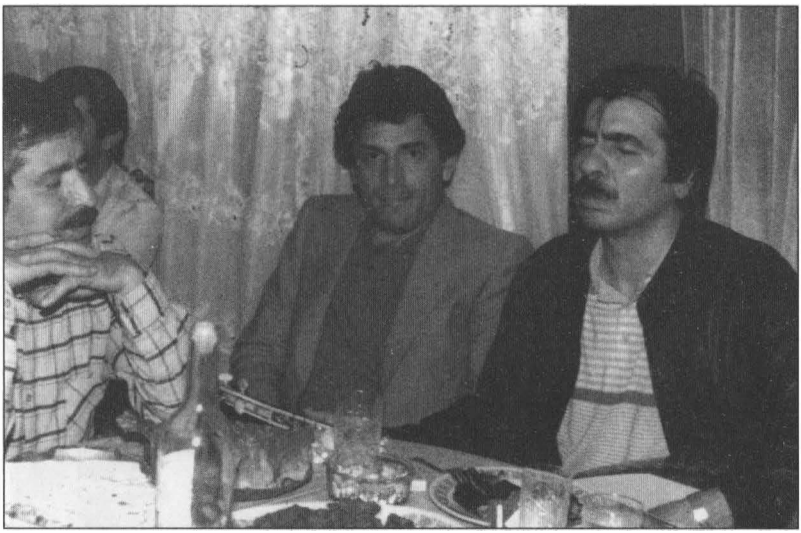
Almanya, Köln konseri sonrası Neşet Ertaş'la, 1966.

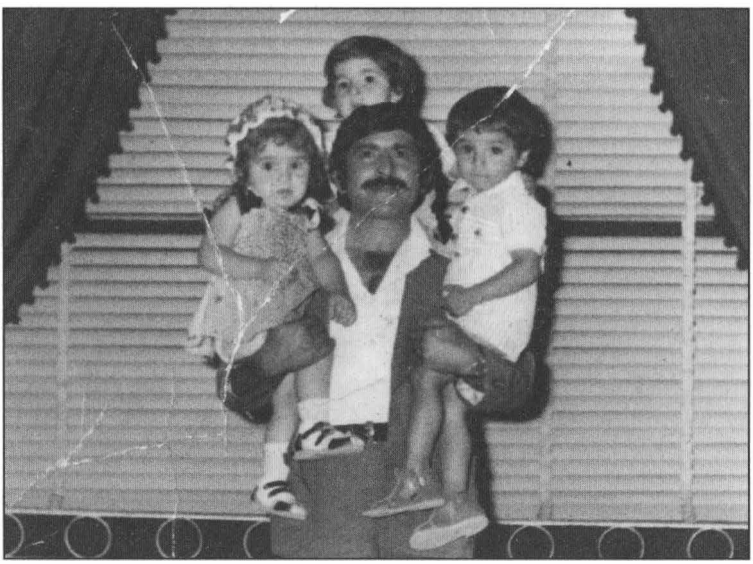
İskenderun Kıyı Kent Sahil Sitesi'ndeki yazlığında, 1984.

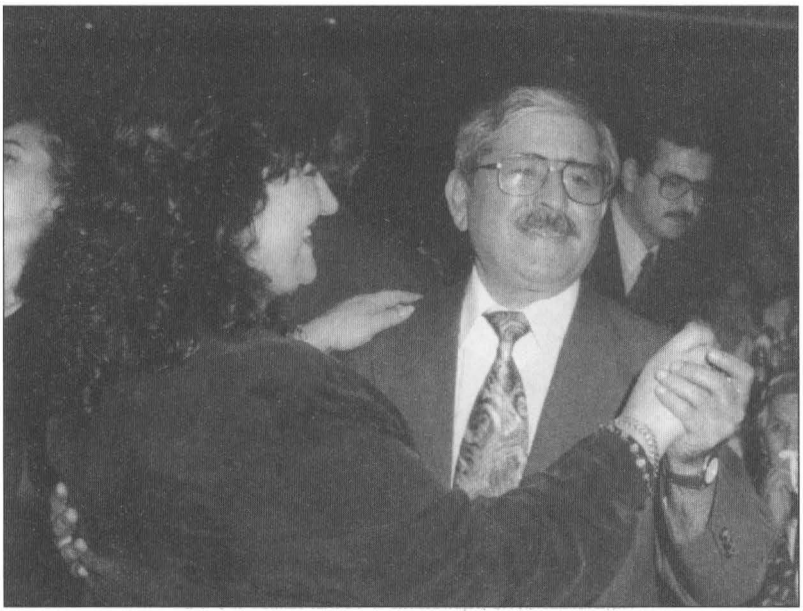
Mahzuni'nin Gaziantep'teki evi, Arif Sağ ile dost sohbeti, 1985.

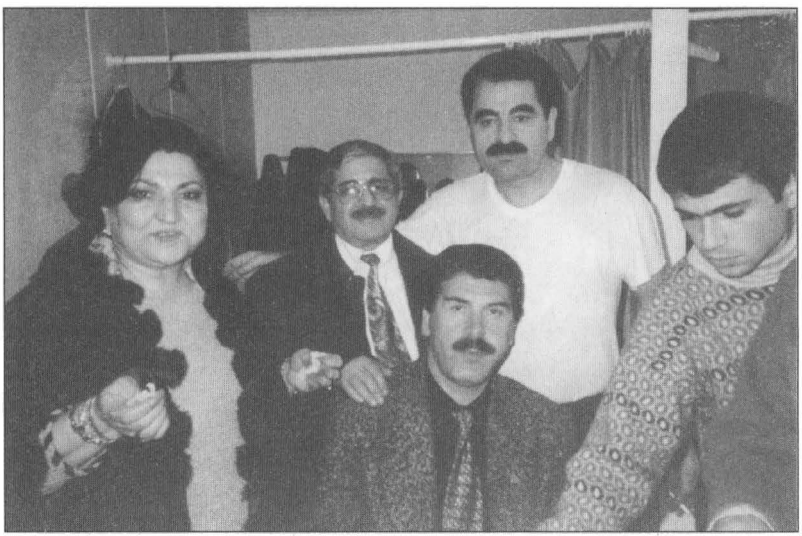
Arif Sağ, Mahzuni'nin Gaziantep'teki evinde, 1985.

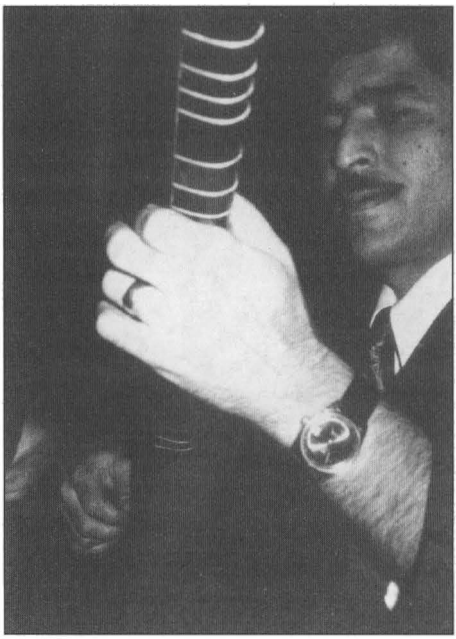
Samsun konseri öncesi çocuklarıyla.

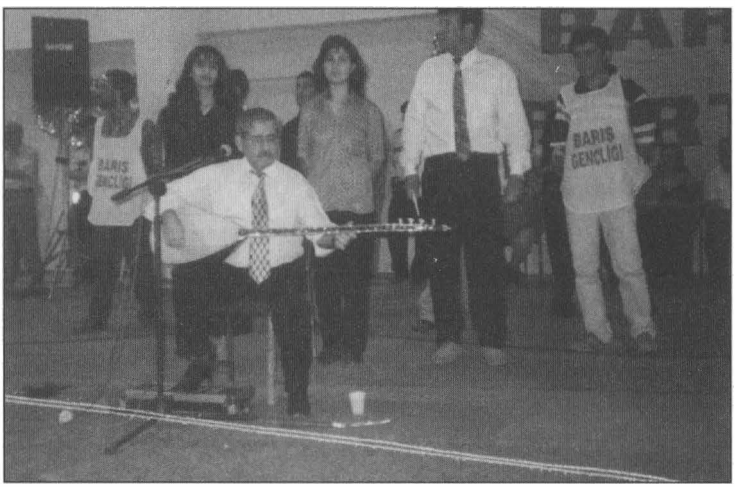
Kızı Derya'nın düğününde eşi Fatma ile dans ederken, 1993.

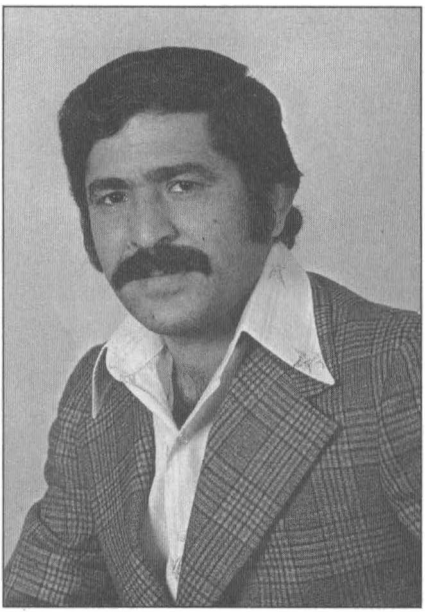
İbo Show sonrası.
İbrahim Tatlıses, Murat Çobanoğlu, Olgun Şimşek ve eşi Fatma ile, 1999.

Mahzuni'nin konserlerinden bir kare...

Kurucusu olduğu Barış Partisi'nin Amasya konserinde, 1995.

1975.

İşadamı Ali Rıza Bozkurt'un evinde Musa Eroğlu ve dostlarıyla, 2000.

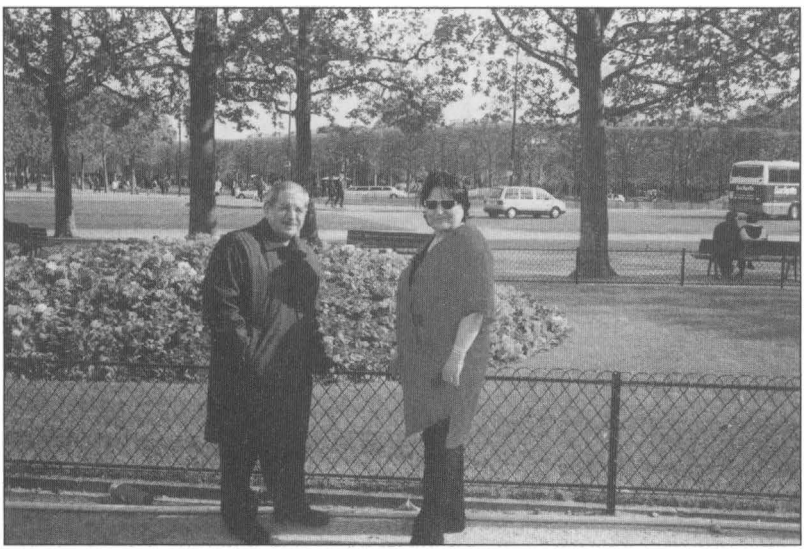
Hacı Bektaş Veli'yi anma etkinliklerinde, Ferhat Tunç, eşi Fatma ve kızı Şeyda ile 1997.

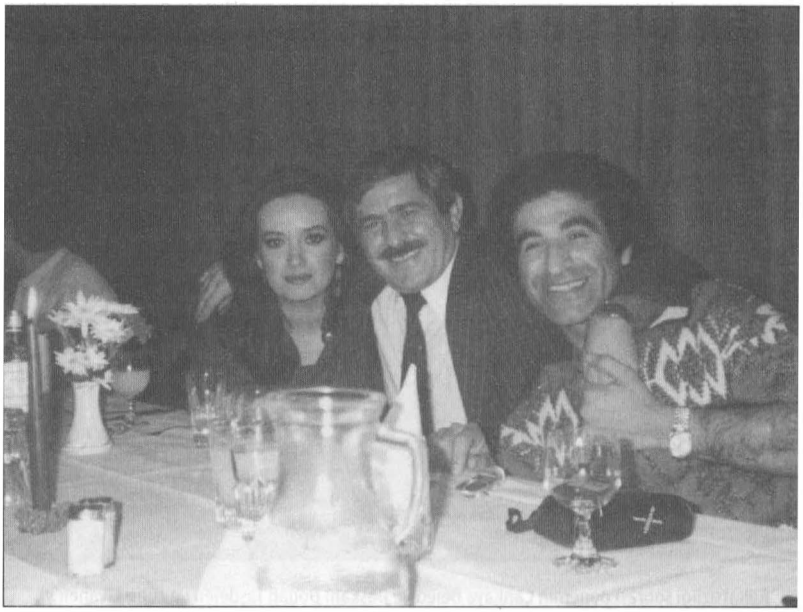
Avrupa Gurbet Kervanı turnesinde.
Şener Şen, Yunus Bülbül ve Nejat Alp ile, 1987.

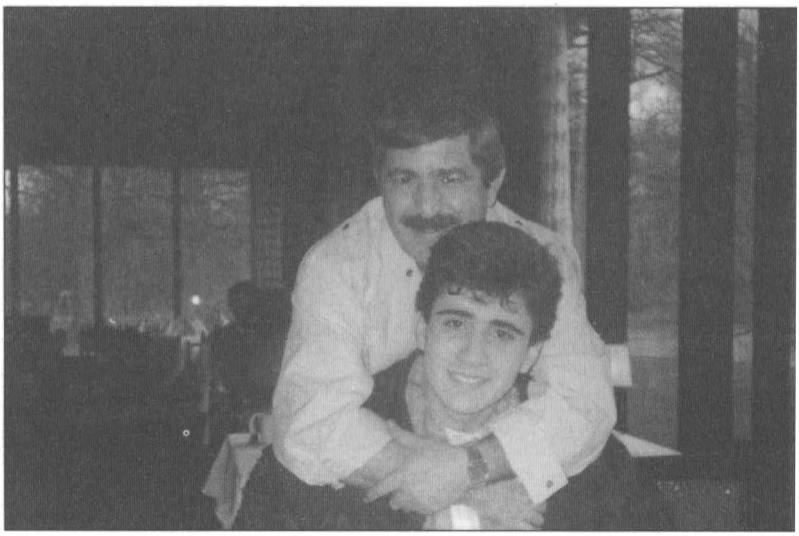
Rahatsızlığı sonrası dönemin Çankaya Belediye Başkanı Doğan Taşdelen ve Zülfü Livaneli'yi, eşi Fatma, çocukları Şeyda, Yetiş ve Ali ile Ankara'daki evinde ağırlarken, 1996.

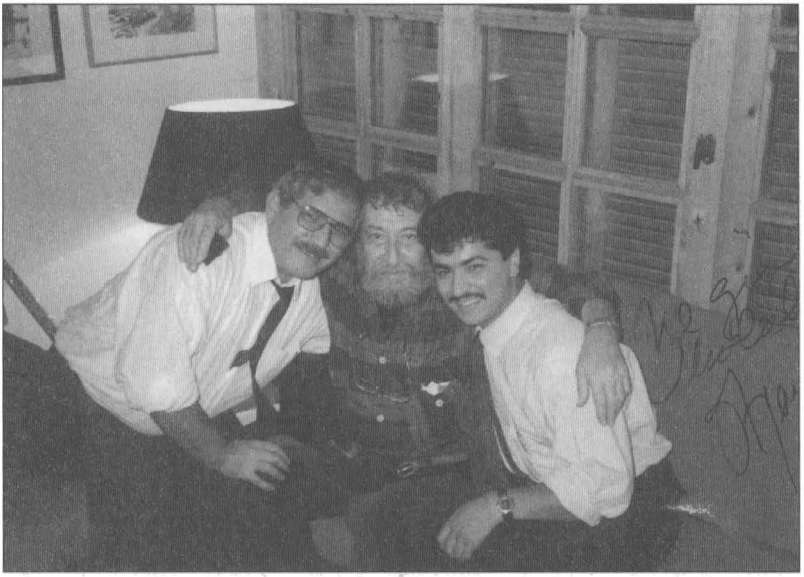
Ölümünden önceki son konseri için Paris'te eşi Fatma ile, 2002.

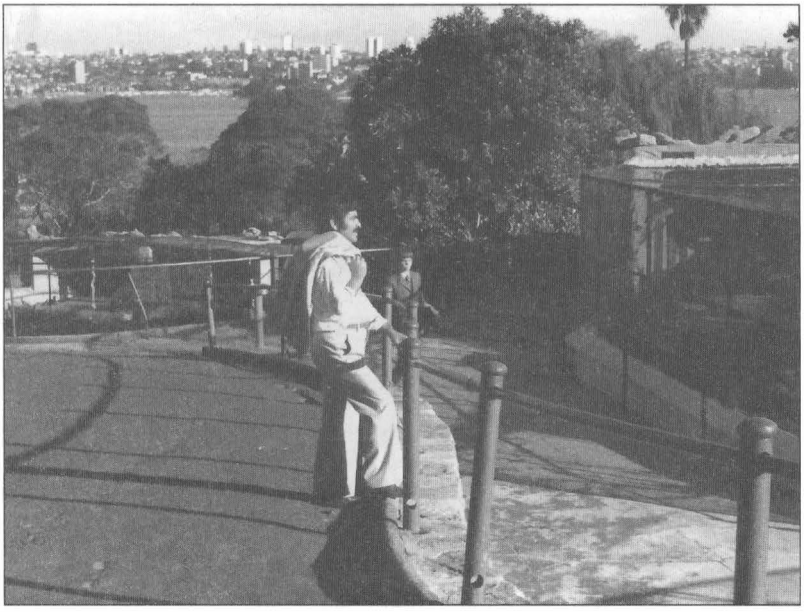
Gurbet Kervanı turnesinde Müjde Ar ve Yunus Bülbül ile, 1987.

Gurbet Kervanı turnesinde Küçük Emrah ile, 1987.

Fikret Otyam ve oğlu Ali Mahzuni ile birlikte Tolga Çandar'ın Ankara'daki evinde, 1997.

Avustralya, Melbourne'de...

Son albümünde kendisine vokal yapan Mahzun Kırmızıgül, Hüseyin Turan ve Yavuz Bingöl ile Taksim'de, 2001.

Dönemin Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Deniz Baykal ile Ankara'da bir yemekte, 1993.

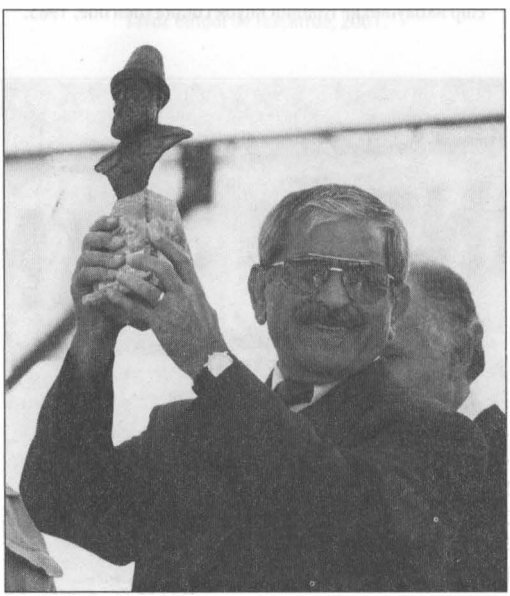
Edip Akbayram ile İstanbul Büyük Londra Oteli'nde, 1985.

Almanya turnesinde sevenleriyle, 1966.

İbo Show programında ozan arkadaşı Murat Çobanoğlu ile, 1994.

Hacı Bektaş Dostluk ve Barış Ödülü'nü alırken, 1996

Evlilik yıldönümünde kızı Derya'nın evinde, 2000.

İstanbul'da hastanede ziyaretçisi İbrahim Tatlıses ile, 2000.

Almanya Köln kentindeki cenaze töreninden, 2002.

Mahzuni'nin Hacıbektaş'taki cenaze töreni, 2002.

Mahzuni Şerif, 1940-2002

Eğer bana gel gel olsa yüceden
Çırpar kanadımı uçar giderim
İsteğim yok gündüz ile geceden
Ben bir Mahzuni'yim naçar giderim

Âşık Mahzuni'nin ardından kaleme alınanlar

Adaletsizliğe sessiz kalmadı

Kemal Kılıçdaroğlu

Afşin ilçemizin Berçenek köyünde dünyaya gelen Âşık Mahzuni Şerif, türlü imkânsızlıklarla çok küçük yaşlarda karşılaştı. Ağalık sisteminin ürettiği haksızlıkları, yoksulluğun yarattığı büyük yıkımları ve eşitsizliğin doğurduğu sonuçları çok küçük yaşta gördü. Çocukken edindiği bu tecrübe, ona hayatı boyunca yön gösterdi. Bu süreç onun her türlü zulme, haksızlığa ve adaletsizliğe karşı gürleyen bir ses olarak halkımızın kalbinde sarsılmaz bir yere sahip olmasını sağladı.

Çağımızın en büyük üç ozanından biri olan Âşık Mahzuni Şerif'in hayat hikâyesi bütün gençlerimizin öğrenmesi gereken derslerle doludur. Yoksulluk ve imkânsızlık onu yıldırmadı. Çalışkan ve kararlı bir insandı. Bencil bir insan değildi. Halkçılık ruhuna sahipti. Bu ruh hayatı boyunca ona yön göstermiş, türkülerine, şiirlerine esin kaynağı olmuştur. Bütün bunlardan daha önemlisi, dürüst bir insandı. Hayatı boyunca inandıklarını söyledi. Gördüğü haksızlıklara ve adaletsizliklere karşı sessiz kalmadı. "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın" zihniyetini elinin tersiyle iterek bütün haksızlıkların üzerine gitti.

"Yuh yuh soyanlara / Soyup kaçıp doyanlara / Fakire, yetime, halka kıyanlara / Yuh nefsine uyanlara yuh" diyerek halkın hakkını korudu, bir insanlık dersi vererek yaşadığı çağın öncülerinden biri oldu.

Âşık Mahzuni Şerif, bu ülkenin yetiştirdiği büyük ruhlardan biridir. Bugün Türkiye'de sahip olmaktan övündüğümüz her şeyi; haksızlığın karşısında susmayan, adaletsizliğe seyirci kalmayan, yoksulluk belasını yok ederek bu ülkedeki bütün insanların in-

sanlık onuruna yakışır bir yaşam sürmesi için mücadele eden bu insanlara borçluyuz. Onların türlü zorluklarla verdiği demokrasi ve hak mücadelesi, bu ülkedeki yüzbinlerce insanın özgürlüğünün teminatıdır.

Adaletsizliklere karşı çıkmak, zulmün karşısında durmak ve hakkı savunmak sadece bir kişinin veya bir kuşağın görevi değildir. Her kişi yaşadığı dönemin demokrasi mücadelesini vermek zorundadır. Bu mücadelede en büyük gücümüz haklı olmamızdır. Bu toprakların bütün çocuklarının hiçbir ayrımcılık olmadan haklarını özgürce kullanabildiği, yoksulluğun yok edildiği, herkesin insanca yaşadığı bir Türkiye kurmak temel görevimizdir. Âşık Mahzuni Şerif'in hayatı gösteriyor ki koşullar ne kadar zor, ne kadar çetin olurda olsun, bu mücadeleyi verenler bir gün mutlaka kazanacak, halkın kalbinde sarsılmaz bir yere sahip olacaktır.

Büyük ozanımızın hayatını anlatan bu eserin herkes tarafından okunmasını diliyor, yoksulun sırtından kimsenin doymadığı, yiğitlerin kuru soğana muhtaç olmadığı, herkesin mutlu ve özgür yaşadığı bir Türkiye mücadelesine devam diyorum.

Aşk olsun Mahzuni Baba

Sabahat Akkiraz

Devr-i Mahzuni kitabına Mahzuni Baba'yı anlatmam istendiğinde, "Mahzuni Şerif'i nasıl anlatmalı? Onun hayatımıza kattığını nasıl paylaşmalı? Babam, annem ve ailemiz için ne ifade eder, nasıl söylemeli?" diye çok düşündüm. Mahzuni Baba (ailemizde böyle anılırdı) babam için "Şerif" diye seslendiği dostu, annem için çocukları uyuttuktan sonra nineme görünmeden evden çıkılıp muhabbetine koşulan ozan, benim için usta ve yol gösteren diye tanımlanabilir. İlk karşılaştığımızda 12 yaşındaydım. Kardeşim Cemal Akkiraz 10 yaşında bağlama çalıyor, ben ise türküler söylüyordum.

Babam evinde ağırladığı dostunun gözlerinin içine bakıyordu ne söyleyecek acaba diye. Gülerek izleyip dinlemişti. (Aslında ne zaman türkü söylesem, özellikle de kendi türkülerini söylesem gözlerinin içi gülerdi.) "Çok güzel ses" demişti. "Gelecekte önemli bir müzisyen olur" diye de eklemişti.

Ama ben bunu kendisinden ancak 30'lu yaşlarında duydum. Babamın şımarmayayım diye bana söylemediğini çok sonradan öğrendim.

Mahzuni Baba ile çok zaman türkü, deyiş, yol paylaştık. Onun halkla olan ilişkisini hep kıskanmışımdır. Büyükle büyük, küçükle küçük olabilen bu büyük ozan halkın dilini çok iyi bilirdi. Asıl başarısı da buydu bence. ODTÜ'de 60'lı yılların sonunda basılan sol afişlerde hep ismi vardı. Yıllar sonra bir ODTÜ mezunu ile bir çobanı, bir fabrikatör ile bir işçiyi ya da bir devlet adamı ile ev kadınını aynı konserde ve türküde birleştirebilen bu ozanın dilinden duyduğum bir söz benim yolumu aydınlattı. "Biz insana

türkü söyleriz. Bu insan ki kim olursa olsun türkü dinlerken bir olur." Hep o birin peşinden koştu ustam.

Bir gün, "Ah genç olsaydım ne çok türküyü, deyişi birlikte havalandırırdık" dedi. Bunu duymak beni hep mutlu etmiştir. Son albümü yapılırken stüdyoya gittim. "Buradayım türküleri havalandıralım" dedim. O gün birlikte iki türkü söyledik. Kaydını alıp sabaha kadar dinlemiş ve Miyase İlknur'a, "Geç kaldım. Sabahat ile önceden çok türkü okumalıydık" demiş. Ne yapalım Mahzuni Baba, yolumuz ancak kesişti.

"Güzel dostum" türküsünü okuduğumda Özdemir Plak'a gelmişti. Onu son kez orada gördüm. Birlikte "Güzel dostum" türküsünü dinledik. Mendilini çıkarttı ve uzun uzun ağladı. Ağladık. Ben sadece seslendirmiştim. O bana "Aşk olsun kızım, yüreğimi söktün yine. Aynı okuduğun baraklar ve deyişler gibi" dedi. Son görüşümde çok mutluydu. Hastalıktan kalkmıştı ve yine konserler yapacağı için çok sevinçliydi. Çoğu insan onun bu durumda konser vermek istemesini hiç anlamadılar. Oysa ben o kadar iyi anladım ki, o her şeyden önce bir sanatçıydı. Sahnede olmak, saz çalmak, türkü söylemek onun bir olma yolundaki en büyük aracıydı.

Sonra bir sabah, "Hakk'a yürüdü baba" dediler. İzmir Narlıdere'ye konsere gidiyordum. Belediye Başkanı Abdül Batur'a, "Konsere çıkmayayım'" dedim. "Hepimiz çok üzgünüz ama herkes onun için burada" dedi. On binlerce insan ve ben sahnede sessiz sessiz, gözyaşlarıyla birbirimize baktık. Hep birlikte "Ölüm bizim için tozlu yol olur" dedik.

Onunla aynı zamanda yaşamaktan, dizinin dibinde türkü söylemekten ve en önemlisi ustam olmasından daha değerli bir şeyim yok. Vakti zamanında o bana demişti. Şimdi de ben ona söyleyeyim. "Aşk olsun Mahzuni Baba."

Her konserimde beni dinleyenlerin içinde hâlâ gülen gözlerini görebiliyorum.

Bu dünyadan Mahzuni Şerif geçti!

Yaşar Seyman

Maraş yüreklerde kapanmaz bir yaradır. Derin bir acı, bir ruh yaralanması, bir eziklik, bir sahipsizlik, bir sürgün, bir karanlık perde, bir kanlı katliamdır.

Maraş bende acıları dindiren bir ses ve söz olan ozan Mahzuni Şerif'tir.

Evimizin özel konuklarından olan ozanlar ve sanatçılar çocukluğumun şansı ve rengiydi. O sofralara konmak, dinlemek, çoğalmak, ozanları sevmek, yaşam mücadelelerine tanık olmak, yarınlara yüzüm dönmek, yürüyüş eylemekti...

Evimizin ozanı meğerse milyonların Mahzuni Şerif'i olarak bizim gençlik yıllarımızda şöyle haykırıyordu:

Doğudan batıya bir ses yükselir
Yiğitler, yiğitler bizim yiğitler
Gâvur dağlarından Dadallar gelir
Yiğitler, yiğitler bizim yiğitler.

Bu bizim hep bir ağızdan söylediğimiz direnç türkümüz dalga dalga eylemlerde yayılıyordu.

Bu türküsünü her söylediğinde babam, Mahzuni'yi, günümüz Pir Sultanı diye bize anlatıyordu. Her ozan gibi ülkesinin sorunlarına duyarlıydı. Halkın içinde ve sorunlarının sözcüsüydü. "Dokunma keyfine" adlı parçasında halkın sıkıntılarını şöyle dillendiriyor, gönüllere kurduğu tahtı taçlandırıyordu:

Kimi hızlı gider uzun yol yutar
Kimi altın satar kimi pul yutar
Kimi soğan bulmaz kimi bal yutar
Kimi parmağını yalamış gider

Herkesin diline pelesenk olan parçalarından biri:

Milletin sırtından doyan doyana
Bunu gören yürek nasıl dayana
Yiğit muhtaç olmuş kuru soğana
Bilmem söylesem mi, söylemesem mi?

Bu parça biter bitmez babamın isyanı başlardı. "O nasıl yiğit ki, kuru soğana muhtaç olmuş?" diye sorardı. "Bu türkü çok güzel ama bu 'yiğit muhtaç olmuş kuru soğana' yok mu? Beni öldürüyor." Yakınmasına her defasında gülerlerdi... Ozanın deyişi ile "Bino Baba"nın gönlünü, "Yine bahar geldi" isimli duygu yüklü parçayla alır, anam türküsünü ister, ozan söyler, o ağlardı:

Değme tabib sızılıyor
Yaralarım, yaralarım
El değdikçe bozuluyor
Yaralarım, yaralarım.

Âşık Mahzuni Şerif, sanat mutfağını halkın içine kurmuş. Onun şiirleri adeta ülkenin kronolojik tarihinin kilometre taşları olmuş. Ülke ve dünya sorunlarına duyarlılığını şiirlerinde görmek olasıdır. Bakın, Ortadoğu sorununa nasıl yaklaşıyor:

Koca dünya neden size inandı
Dağlar alev aldı denizler yandı
Yazık Ortadoğu kana boyandı
Tarih gönlümüzü kırdı da gitti.

Toplumsal olaylara duyarlılığını, üretkenliğe tutkusunu şöyle dile getirir:

Ah ne olur bizim köyde
Herkesi okur göreydim
Altmışı bulmuş babamda
Bir günlük fikir göreydim

Göreydim ben de güleydim
Dindiren yok mu acımı
Süren yok mu ilacını
Köyde on yaşlı bacımı
Kilimler dokur göreydim

Bitmez kadere inandık
İnandık da hep biz yandık
Hep şükürü biz öğrendik
Bir Bey'de de şükür göreydim

Çağdaş ozan Mahzuni'yi anlamak ve anmak ne güzel. Öngörülü şiirleri yıllar sonra algılanıyor, türküleri kuşaktan kuşağa ağız dolusu söyleniyor:

İşte gidiyorum çeşmi siyahım
Önümüze dağlar sıralansa da
Sermayem derdimdir servetim ahım
Karardıkça bahtım karalansa da

"İşte gidiyorum çeşmi siyahım" türküsünü söylerken ve dinlerken, hep düşünürüm: Sahi, Mahzuni kaç milyon?

Âşık Mahzuni Şerif, halkın sorunlarına duyarlı biri olarak son yıllarda yaşadıklarımız için neler derdi bilemem. Bildiğim tek şey, mutlaka akıllarda kalan çok anlamlı şiirler yazar, besteler yapar, türküleri telli kuranımız sazdan dökülür, dillere düşerdi.

Onun sazıyla, sesiyle gençlik yıllarını geçirme şansı yakalayan, evimizde konuk olmasıyla onurlanan biri olarak birçok olayda onu anımsarım.

Ankara'nın ayazında Kızılay Meydanı'ndaki Tekel işçileri direnişine onun "İnce ince bir kar yağar fakirlerin üstüne" şiirini, "İnce ince bir kar yağar Tekel işçilerinin üstüne" diye uyarlayarak söyledim, yazdım.

Mahzuni Baba öleli öyle utanç verici toplumsal olaylar yaşandı ki? Hangisinden başlayayım?

Öldürülen DİSK Başkanı Kemal Türkler davası zamanaşımına uğradı.

"Kemal Türkler davası zamanaşımına uğradı; ya acılar?.." diye yazabildim.

Sendikalardan ses çıkmadı.

Benimki de söz mü?

Sendikalarda çıkacak ses mi kaldı?

Tuzla tersanelerinde, maden ocaklarında şimdi de başımızın belası HES çalışmalarında işçi ölümleri hâlâ sürüyor.

Onlar için şiir yazan ozanlar bile yok.

Oysa grev boylarında okunan Mahzuni Şerif şiiri zihinlerde tazeliğini hâlâ koruyor:

İşçiyi işçiye düşüren zalim
Boynumuzda boza pişiren zalim
Bu kadar bardağı taşıran zalim
Gözümüz önüne serilmiyor ki

Mahzuni der nedir Hakk'ın davası
İnsana benzer mi köpek mayası
Tükensin de bitsin şu sınıf kavgası
Sınıfsız bir okul kurulmuyor ki

Sivas davası da zamanaşımına uğradı.

Üstüne üstlük ülkenin başbakanı, "Hayırlı olsun" dedi.

Bu söz, vicdan sahibi herkesi derinden yaraladı.

Mahzuni Baba'nın ardından öyle aymazlıklar, öyle akıl tutulmaları yaşandı ki, aydınlar için yazdığı şiir artık daha bir anlam kazandı:

Mahzuni kudurdu kendi derdinden
Zarar gelmez Anadolu merdinden
Bin yıl koştuk aydınların ardından
Onlar bir gün bize gelemediler.

Her geçen yıl Mahzuni Şerif'e sevgimiz büyüyüp, kök salıyor.

Bugün yaşasa siyasilere ne türküler yazardı

Uğur Dündar

Çağımızın büyük ozanlarından Âşık Mahzuni Şerif, ömrünü haksızlıklarla mücadeleye adamış önemli bir isimdi. Nerde bir ezilmiş halk çocuğu varsa onun derdini kendi derdi bildi. Özellikle 70'li yıllarda arkasında herhangi bir medya desteği olmamasına rağmen geniş halk kitlelerine ulaşmayı başardı ve direnmeyi, mücadeleyi, bağımsızlığın önemini türkülerinde dile getirdi. Binlerce şiir kaleme alan ve müthiş türkülerini halk ozanı geleneğiyle seslendiren Mahzuni Şerif'in en büyük özelliği ise memleket ve Atatürk sevgisidir.

Eski bir ordu mensubu olan Mahzuni Şerif'in, Atatürk sevgisinde, askeri okulun etkisi şüphesiz ki vardır. Ancak, içinden çıktığı ve büyük bir onurla temsil ettiği Alevi toplumu da Atatürk'e sonsuz saygı duyan ve çok seven bir toplumdur. Yani aslında Mahzuni'nin mayasında vardır ulu öndere sevgi ve sadakat.

Ülkemizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal'e olan özlemi en iyi anlatan eserlerden birisidir "Sarı saçlım mavi gözlüm" türküsü. Türkiye'nin sıkıntılı günlerinde Atatürk'e, "Bir daha gel gel Samsun'dan" diye türkü yakan büyük ozan, yıllar sonra Mustafa Kemal'in kurtarıcılığına olan ihtiyacı bir kez daha ifade etmiştir. "Kara peçe yakışmıyor kullara" dizeleriyle hem Atatürk'ün çağdaşlık anlayışına özlemini dile getiriyor hem de dini siyasete alet edenlere isyanını haykırıyordu.

Mahzuni Şerif ile Atatürk'ü özümüzde yaşıyor olmamızın dışında bir ortak özelliğimiz daha var. Her ikimiz de hırsızla, soyguncuyla, din taciriyle mücadele ettik. Biz; hırsızın, arsızın, sahtekârın ipliğini haberlerimizle ortaya dökerken, Mahzuni Şe-

rif o hırsızlara, soygunculara, soyup kaçıp doyanlara "yuh yuh" diyordu.

Mahzuni Şerif gibi ömrünü halka adayanların kaçamadığı bir gerçek ise hapishanelerdir. Âşık Mahzuni ömrünün bir kısmını cezaevinde geçirmiştir. Ancak, herhangi bir adi suç işlediği için değildir onun hapis hayatı. Halkın söylemek istediklerini türküleriyle dile getirip onların sözcüsü olduğu içindir cezaevinde yaşadıkları.

Mahzuni Şerif'in türkülerinden payını alan bir başka kesim ise siyasiler olmuştur. Öyle bir dil kullanmıştır ki liderlere hakaret etmemiş, ancak taşı da gediğine oturtmuştur. Korkusuzca, cesaretle başbakanları eleştirmiş, olumsuz icraatlarını yermiştir. İşte bu yüzdendir ki ülkemizin bugün korkusuz ve cesur Mazhunilere ihtiyacı vardır. Âşık Mahzuni, nasıl Atatürk'e özlem duyuyorsa bizler de Âşık Mahzuni'nin halkı için yazdığı türküleri özlüyoruz. Bugün yaşasa kim bilir mevcut siyasilere ne türküler yazardı.

Mahzuni Şerif'e, halkı için verdiği mücadele nedeniyle sonsuz teşekkür ediyoruz. İyi ki Mahzuni Şerif'le aynı dönemde yaşamış ve onun türkülerini dinleme şansını bulmuşuz.

Bir Mahzuni demiş oldum kendime

Miyase İlknur

Anadolu halk ozanlığı geleneğinde önemli bir kilometre taşı olan Aşık Mahzuni Şerif, son yüzyılda yaşayan halk ozanlarının kuşkusuz en ünlüsüydü. O nedenle öldüğünde yazılı basın ve televizyon kuruluşları onu "yüzyıla damgasını vuran ozan" olarak tanımladı. Mahzuni Şerif, hiçbir halk ozanına, sanatçıya, hatta politikacıya kolay kolay nasip olmayacak görkemli bir törenle son yolculuğuna uğurlandı.

Mahzuni Şerif, aynı ilgiyi yaşamı süresince de görmüştü. Konser verdiği salonların önü miting meydanına dönmüş, albümleri satış rekorlarını paramparça etmişti. Oysa köyden kente göçün artması ve kitle iletişim araçlarının günlük yaşama girmesiyle âşıklık geleneğinin de yok olma sürecine girdiği savlanıyordu. Âşık Mahzuni, bu savı boşa çıkardı.

Türk şiiri cumhuriyetle birlikte büyük bir evrim geçirdi. Özellikle 1940'lı yıllarda ortaya çıkan Garip akımıyla gerek biçimsellik gerekse içerik açısından önemli değişimlere uğradı. Geleneksel halk şiirinde kullanılan hece veznine yönelen yeni Türk şiiri, içerik açısından da daha toplumcu ve gerçekçi bir kimliğe kavuştu. Ancak bu akımın o yıllarda geniş kitleler tarafından benimsendiğini söylemek güçtür. Sadece hece veznini kullanmak bu akımın yaygınlaşmasına yetmedi ve devamlılığı olmadı. Oysa aynı yıllarda kentle henüz tanışmamış kırsal alanlarda, özellikle de Alevi inancının yaşandığı bölgelerde âşıklık ve halk ozanlığı geleneği dimdik ayaktaydı. Hele de âşıkların harman olduğu Sivas, Maraş, Erzincan, Çorum, Erzurum ve Kars gibi bölgelerde birbirinden değerli ozanlar usta-çırak ilişkisiyle bu geleneğin kalıcı ürünlerini vermeyi sürdürüyorlardı.

Toplumun siyasallaştığı 60'lı ve 70'li yıllara gelindiğinde hece veznini kullanarak toplumcu şiirler yazan Garip akımının etkisi silinmiş, buna karşılık köyden kente akının başlamasıyla ozanlık ve âşıklık geleneği kentlerde de kabul görür olmuştu. Kuşkusuz bunda Garip akımının öncülerinin siyasi argümanların dışında kalması, halk ozanlarının ise bu argümanlara sarılmasının payı da yadsınamaz. Ancak yine de halk ozanlığının ya da âşıklık geleneğinin kentte de kabul görmesini sadece siyasi argümanların kullanılmasına bağlamak yanlış olur. Unutmamak gerekir ki, kır insanı kente geldiğinde alışkanlıklarını ve kültürlerini bir anda silip atmadı, yanında taşıdı. Kentte karşılaştığı güçlükler, yeni yaşam tarzına uyum sorunu, yoksulluk, dışlanmışlık ve toplumun gündemine yerleşen siyasal mücadele yanında bir de sahip oldukları inancın gereklerini köydeki gibi özgürce yaşamaktan yoksun kalış gibi olumsuzluklar, bu sorunları dile getiren ozanların kentte de tutunmasını kolaylaştırdı. Elbette bu geleneğe bağlı kalanları kentli nüfus olarak görmemek lazım. Kentte yaşayan ancak kır kökenli nüfus olarak tanımlamak belki daha doğru olur.

İşte o dönemlerde özellikle de Alevi kökenli ozanların revaçta olmaları, şehrin büyük salonlarında geniş kitlelere seslenmeleri ve doldurdukları 45'lik plakların yüksek satış grafiklerinin sırrı burada yatıyor. Geride bıraktığımız yüzyılda özellikle de 60'lı ve 70'li yıllarda büyük Alevi ozanları, aynı dönemde Anadolu'yu bir uçtan bir uca dolaştılar. 20. yüzyılın en büyük ozan ve âşıkları hemen hemen aynı dönemde seslerini duyurdular. Âşık Veysel, Âşık Daimi, Âşık Nesimi, Feyzullah Çınar, Davut Sulari ve tabii ki Âşık Mahzuni bunların başında geliyordu. Aynı dönemde belki farklı kültür ve inançtan gelse de siyasal içerikli şiirleri ilgi toplayan Âşık İhsani'yi de bu kervana katabiliriz.

Âşıkları iki ayrı kolda ele almak gerekiyor. Birincisi, geçmişteki büyük ozanların yazdığı nefes ve deyişleri kendi yaptığı müzikle çalıp okuyan âşıklar; ikincisi ise kendi eserlerini çalıp söyleyenler. Âşık Mahzuni ikinci sınıfa giren ozanlar arasındadır. İlk yıllarında Maksudi'den (Osman Dağlı) okuduğu bir iki eseri saymazsak ölümüne kadar kendisinin dahi hatırlayamadığı kadar sayıda eseri hem yazdı hem okudu.

Mahzuni Şerif'i diğer ozanlardan ayıran bir başka yönü de iyi

bir icracı olmasıydı. Nice ozan vardır ki, eserleri başka sanatçılar tarafından okunarak üne kavuşmuştur. Ancak Mahzuni, hem yazdığı nefesler, hem o nefesleri birbirinden güzel ezgilerle bestelemesi ve bu eserleri Tanrı vergisi etkileyici sesiyle mükemmel bir şekilde icra etmesi nedeniyle haklı bir üne kavuşmuştur. Büyük Kızılbaş ozanları Pir Sultan Abdal, Kul Himmet, Virani ve Şah Hatayi'yi saymazsak eserleri günümüzde başka sanatçılar tarafından en çok okunan Alevi ozanı Âşık Mahzuni Şerif olmuştur.

Mahzuni'nin bu kadar tutulmasında ajitatif söyleminin de payı büyüktür. Özellikle Alevi yol ve inancının anlatıldığı nefeslerinde diğer ozanların aksine açık, şeffaf ve ajitatif bir söylemi tercih etmiştir. Bu da kendi toplumu tarafından ilahlaştırılmasına yol açmıştır. Karizmatik kişiliği de bunu pekiştirmiştir. Ufak tefek boyu, mahcup yüz ifadesi, etkileyici ses tonuyla karşısındaki insanı hemen etkilerdi Mahzuni.

1960'lı yılların sonunda Mahzuni adı artık tüm yurtta tanınmıştır. O dönem Türkiye'de toplumsal halk hareketlerinin ve 68 kuşağının siyasal mücadelesinin başladığı yıllardır. Ünü arttıkça çevresi de genişleyen Mahzuni Şerif, artık toplumsal konularda daha çok eser vermeye başlamış; yoksulluk, çarpıklık, siyasi baskılar Mahzuni'nin eserlerine de yansımıştır.

Âşık Mahzuni dönemin en gözde ozanı olmasına karşın birçok ozanın aksine bağımsızlığını korumuş ve hiçbir siyasal kurumla organik ilişki içine girme yanlışına düşmemiştir. O, tüm Türkiye'nin ozanı olmayı arzulamış ve hedef kitlesi toplumun en ait kesimini oluşturan yoksul Anadolu insanı olmuştur.

1960'ların sonundan onu kaybettiğimiz 2000 yılına kadar üç-dört kuşak onun eserleriyle büyüdü. Herkesin yüreğinde taşıdığı bir Mahzuni vardı. Topraksız köylünün, öğrencinin, işçinin, kent yoksullarının, sevdalıların, mahpus damındakinin, Alevi'nin, Sünni'nin, haf softaya karşı duranın Mahzunisi aynı kişiydi. Kendi yaşadıkları ile yoksul halkın yaşamı arasında ilinti kurup onların sesi, avazı olan Mahzuni'nin eserlerinde herkes kendinden bir şeyler bulmuştur. Köyünde ailesine ait bir tarlanın uzun uğraşılardan sonra tapusunu alan ozan, köyün ağası tarafından tarlasına el konup tarlanın sürüldüğünü öğrenince kahrolur. Bu konuyu ele aldığı eserinde kendi feryadına, feodal düzenin cenderesinde

sıkışıp kalmış topraksız güneydoğu köylüsünün feryadını bakın nasıl katmıştır:

Ta dedemden sekiz dönüm kalmıştı
Kerim Ağa niye sürdün tarlamı
Hükümet vermişti benim olmuştu
Kerim Ağa niye sürdün tarlamı

Merkebi, ineği çift edip koştum
Elim ile diken yoldum ot biçtim
Hendekler kazdım da kuyular deştim
Kerim Ağa niye sürdün tarlamı

Bu nasıl adalet, nasıl terazi
Sürdüğünün mezarlıktı birazı
Yetmez mi on beş bin dönüm arazi
Kerim Ağa niye sürdün tarlamı

Mahzuni der yok mu benim gururum
Yıllar yılı gurbet elde çürürüm
Yemin ettim artık seni vururum
Kerim Ağa niye sürdün tarlamı

Mahzuni Şerif, bu dönemde yazdığı birçok eser nedeniyle soruşturmalara uğradı, hapislere girdi. Ancak belirtmek gerekir ki, Mahzuni'nin bu dönemde yazdığı güncel siyasi içerikli eserleri değil, tasavvuf, aşk, toplumsal konulu şiirleri ile taşlamaları kalıcı olmuştur. O nedenle bu dönem, ozan açısından kayıp yıllar olarak sayılır. 1980'den sonra Mahzuni, hakkındaki dava ve soruşturmalar nedeniyle bir süre suskun kalmış, davaları bitince yeniden üretime başlamıştır. Bu yeni dönemde Mahzuni de siyasi içerikli eserler üretmekten kendini alıkoymuştur. "Dom dom kurşunu", "Sarhoş" gibi eserler bu dönemin ürünüdür. 1990'lardan itibaren Âşık Mahzuni, yeniden çıkış noktasına dönmüş ve tasavvufa meyletmiştir. Bu dönem Mahzuni'nin, kemalet dönemidir ki, en güzel eserlerini bu dönemde vermiştir. Belki o eski coşkulu Mahzuni'yi bulmak zordur, ancak eserlerinde bir dinginlik, bir ol-

gunluk göze çarpar. Ozanın maalesef son dönemleri olan bu yıllarda daha çok nefesler, semahlar, duaz-ı imamlar ürettiğine ve eserlerinin birçoğunda ölüm konusunu işlediğine tanık oluyoruz.

Âşık Mahzuni, ozanlar içinde müzik alanında da pek çok ilki gerçekleştirdi. O dönem için reform sayılacak yeniliklere imza attı. İlk renk sazları o kullandı. Kendi sazının yanında nefesli, yaylı ve vurmalı sazları ilk onun plaklarında dinledik. Vokal kullanan ilk ozan da o oldu. Sonraki yıllarda düet de yaptı başka sanatçılarla. Sound olarak da kendini yeniledi. 70'li yıllardaki soundu ile 80 ve 90'lı yıllardaki soundu oldukça farklıdır. Siyasal partilerin seçim müziklerini yapan tek ozan oldu. SHP'nin kuruluşundan sonra girdiği seçimlerde yaptığı "Gel gel bize gel" marşı hala belleklerdedir. Sonraki yıllarda yazdığı "Sollar birleşin haydi" marşı da son yıllarda CHP tarafından kullanıldı ve başka sanatçılar tarafından da seslendirildi.

Mahzuni Şerif pek çok sanatçının üne kavuşmasına da vesile oldu. Edip Akbayram ve Selda her ne kadar önce başka eserlerle üne kavuştularsa da sonraki yıllarda bu ünlerini sürdürmeleri Âşık Mahzuni'nin eserleri sayesinde olmuştur. Son yıllarda da Hüseyin Turan, Grup Kızılırmak, Mazlum Çimen Mahzuni Şerif'in eserleriyle geniş kitleler tarafından tanındılar.

Bugün Türkiye'de birkaç kuşaktan genç onun adını taşıyor. Bir ölüm yıldönümünde üç kuşaktan adı Mahzuni olanları bulup söyleşi yapmıştık. Hepsinin adı da ozana olan sevgiden dolayı konmuştu.

Ölümünün ardından yas ilan eden türkü radyoları üç gün boyunca ozanın eserlerini çaldı. Her eseri sadece bir kez yayınlamalarına karşın üç gün boyunca eserlerini bitiremediklerini açıkladılar.

Mahzuni'nin bugüne kadar kaç esere imza attığını kendisi dahil kimse bilmiyor. Zira ozanın muhabbetlerde çalıp söylediklerinin birçoğu ya kayda alınmadı ya da makara teyplerde yok olup gitti. O eserleri sonradan kendisinden çalmasını istediğimizde anımsamıyordu bile. Böyle bir örnek bir gün bizim evde oldu. Rahmetli babamla demlendikten sonra sazı istedi ve sözü ile ezgisi yeni iki eser söyledi. Yazık ki, evdeki kayıt cihazı çalışmıyordu. Şimdiki gibi akıllı telefonlar o zamanlar henüz çıkmamıştı. Kardeşime göz işaretiyle çalıp söylediklerini hemen notaya al-

masını söyledim. Ancak Mahzuni Şerif çalıp söylerken bir koşuşturma olmasından hoşlanmaz ve hemen keserdi. Bunu bildiğimizden kardeşim İsmail İlknur'la birbirimize bakakaldık. Bari birimiz müziği, diğerimiz sözleri aklımızda tutalım dedik. Ama ertesi gün aklımızda sadece muhteşem iki eser söylediğini bilmemizden gayrı hiçbir şey kalmamıştı. Bu örnekleri başka muhabbet sofralarında da yaşadık. Tabii ki bu eserler o sofrada kaldı ve uçup gitti. Bunları da hesaba katarsak Mahzuni'nin eserleri binlerce deyip geçmek en iyisi.

Mahzuni Şerif, ilk çıkışından ölümüne kadar eserlerinde ölüm temasını sıkça işlemiştir. Fakat Mahzuni'nin, eserlerinde ölümü işleyiş tarzı, bir Ahmet Haşim'den farklıdır. Mahzuni, ne ölümden korkuyor ne de ölümü bir kayıp olarak görüyor. O, ölümü Hakk'a kavuşmak olarak ve hemhal olmak olarak yorumluyordu. Yaşamı boyunca hep bir derviş gibi yaşadı. Her zaman mahcup ve alçakgönüllü tavrını korudu. Bir çocuğun bile karşısında konuşurken yüzünü yerden kaldırmadı. Bazen beş yaşında bir çocuğun, bazen asırları devirmiş bir bilgenin kimliğine büründü. Aynı zaman diliminde halden hale girerdi. Bir yanı hep çocuk kaldı. Onun bu çocuksu ve saf yönü çevresindeki dostlarını güldürürdü. On binlerce hayranı olmasına karşın kendisini bir sanatçı gibi görmeyip, Şakir ve Cırık Baba'nın dizi dibinde saz çalıp nefes söyleyen mahcup Mahzuni olarak kaldı.

Yağmuru kurumuş bulut

Sırrı Süreyya Önder

1962 yılında Adıyaman'da doğdum. Ben doğmadan bir yıl önce TİP (Türkiye İşçi Partisi), üç yıl sonra da TÖS (Türkiye Öğretmenler Sendikası) hayata dahil olmuşlardı. Babam TİP'in, amcam da TÖS'ün kuruculuğunu ve uzun yıllar başkanlığını yürütmüşlerdi.

Bu iki kurumun da taşrada en etkin faaliyetleri konserlerdi. Mahzuni Baba en rağbet gören sanatçılardandı. Anadolu'da "Linç şenlikleri" de hiç eksik olmadığından gelen sanatçılar evimizde misafir edilirdi. Ben Mahzuni Baba'yı bu linç histerisinden sebep tanıdım. Çocukluğumun bütün şaşkınlığıyla sazından sözünden büyülendim. O gittikten sonra elime geçirdiğim, bağlamaya benzeyen bütün cisimlerle onu taklit ettim.

O yıllarda toplumsal bilinç iki damardan yürümekteydi. Birincisi, sol literatüre dair muazzam bir tercüme seferberliğiydi. Birçok insan geçmişle kıyaslandığında, bir hayli yoğun bilgi sahibi olmaya başlamıştı. Gelin görün ki bu bilgiler belirgin bir mimariye sahip değildi. Olmasına da pek imkân gözükmüyordu. Yeni öğrenilen kavramların bu topraklardaki hafızada nereye oturacağına dair hiçbir çaba da gözükmüyordu.

İkincisi, halk ozanlarının sayısında ve üretimlerinde gözlenen "patlama" idi. İşte bu damar mazlumlara ve cümle ötekileştirilip yok sayılanlara çok daha yakın ve etkili geliyordu.

> Yuh yuh soyanlara
> Soyup kaçıp doyanlara yuh!

türküsü "artı değer" teorisinden çok daha anlaşılır geliyordu. Ya da,

Ambargo mambargo dinleme gardaş
Gelin Amerika kovulsun gitsin
Üsleri müsleri çıksın buradan
Kendi toprağına savulsun gitsin

diye ünleyişi, karmaşık "emperyalizm" teorilerinin sağlayamayacağı türden bir bilinç uyanmasını tetikliyordu.

Entelektüel çabayı küçümsüyor değilim, muradım başka. Bütün o teorik önermelerin, ona su kadar ihtiyacı olan kitlelerce anlaşılması, hem de doğru anlaşılması noktasındaki yetmezliklerdir derdim.

1978 Fransız Devrimi'ni gerçekleştirenler, uzun ve karmaşık bildirilerini halkın yeterince kavrayamadığını görünce, "şanson" olarak besteletme yoluna gitmişlerdir. Bu keşif oysa bizim topraklarımızda çağlar öncesinden beri uygulanmaktaydı. Pir Sultan, Köroğlu, Dadaloğlu gibi ozanların tümü dönemlerinin öncü devrimcileriydi ve hepsi de dertlerini, isyanlarını ezgilerle var ettiler.

Maraş havalisi, tarih boyunca Aleviler, Kürtler ve Ermeniler bakımından oldukça büyük acılara mekân olmuştur. Mahzuni Baba, bu acıların tümünden süzülüp gelen bir insanlık isyanının bayrağını devralıp dalgalandıranlardan oldu.

Bu acılara yaktığı ağıtlardan en bilineni olan "Dom dom kurşunu" bir türlü doğru anlaşılamadı. Bunun gerçeğini aslında herkes bilir ama yine de "oynak" bir havaya kapılmadan edemez. Bu durumu beste ve ritmindeki hareketliliğe bağlayanlar vardır. Ben başka düşündüm hep. Belki de herkes doğru anladı ama kabullenmek istemedi. Geçmiş acılarla yüzleşmek için yadsımada bir başlangıç olabilir. Belki de bu durum bir "ar etme" duygusundan kaynaklanmıştır, kim bilir?!

Kendisine sorulduğunda, "İster ağlasınlar, ister oynasınlar; yeter ki anlasınlar" diye cevaplamıştı!

Duygu ve söz dünyamızda iz bıraktı Mahzuni Baba. Herkese nasip olmayan bir sevgiye nail oldu ve bunun getirdiği düşmanlıklarla da kalanları mahcup etmeyecek bir dirayetle boğuştu.

Ben de bir peygamber olmuş olsaydım
Birlik tohumunu eker giderdim

Önce yasaklardım kula kulluğu
İnsan Hak'tır deyip çeker giderdim

dedi ve gitti... Giden bütün ozanlarda olduğu gibi, bir kez daha "yağmuru kurumuş bulut gibi" oldu dünya...

Koca yüreğimiz çeşmi siyahımız

Oktay Kaynarca

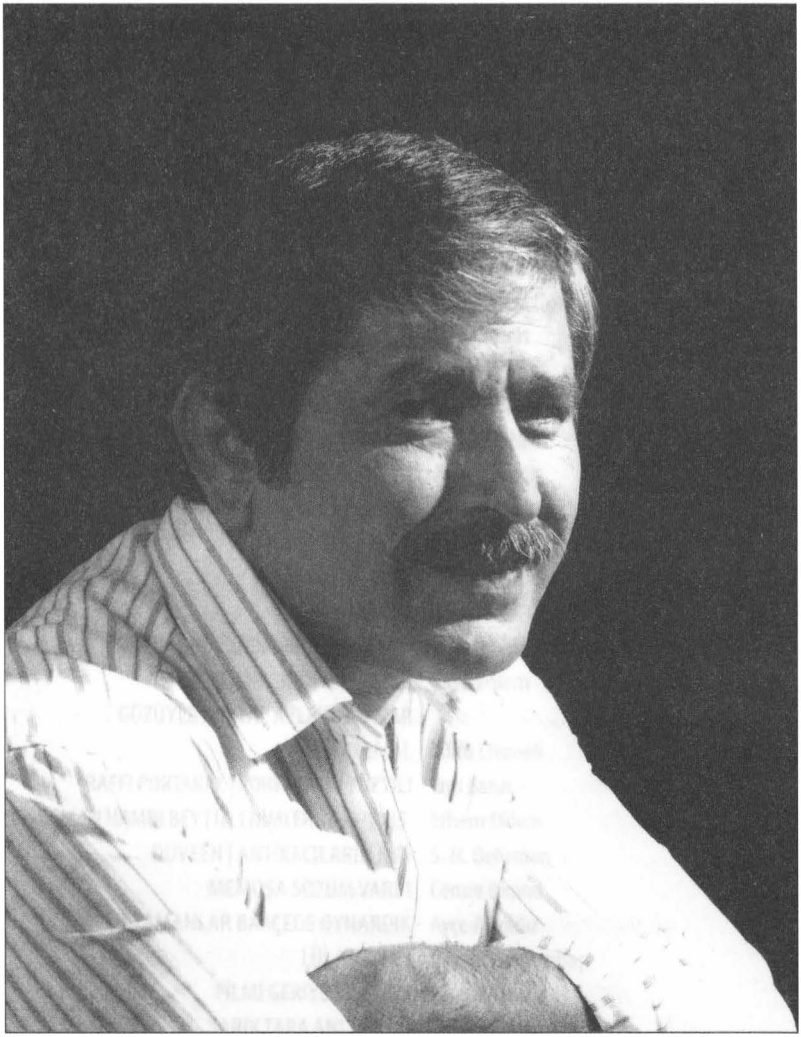
Şerif Cırık yani herkesin bildiği adıyla Mahsuni Şerif...

Çocukluğumuzdan bu yana dilinden ne düştüyse deyiş olarak, türkü olarak, isyan olarak, sevda olarak gelip bir şekilde bize dokunan devrimci halkçı ozanımız, yüreğimizin tercümanı...

Aynı yüzyılda yaşadığımız için sevinç onur duyduğumuz koca yüreğimiz...

Hayatımıza kattığın cesaret ve güzellikler için teşekkür ederiz...

Ne güzel gelmişsin giderken bile çeşmi siyahımız...

Bu dünyadan bir Mahzuni Şerif geçti...